صُنْعَةُ اللهِ بِيكْبُولَاط نِعْمَةُ اللَّهِ أُوغْلُو

ИСЛАМ МӘДЕНИЕТІ МЕН БІЛІМІН ҚОЛДАУ ҚОРЫ

مَبْدَأُ الْقِرَاءَةِ

II

ТЕГІН ТАРАТЫЛАДЫ

Ислам мәдениеті мен білімін қолдау қоры

Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы

مَبْدَأُ الْقِرَاءَةِ

Мәбдәүл-қираәт

(Араб тілі оқулығы)

II

Сұнғатұллаһ Бекболат Ниғматұллаһұғлы

Vk.com/Arabic_Free

УДК 811.411 (075)
ББК 81.2 Араб-9я7
Н 55

Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының сараптау алқасы мақұлдаған

Кітаптың қазақша нұсхасын Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының оқу-ағарту бөлімі әзірледі. Кітапты рұхсатсыз көшіріп басуға қатаң тыйым салынады, оның шариғат бойынша ұрлыққа жататынын ескертеміз!

Ниғматұллаһұғлы С.Б.

Н 55 **Мәбдәүл-қираәт-2** (араб тілі оқулығы-2) / Әзірлеген: Ә. Қайназарұлы. - Алматы, 2011 ж. 2-кітап, 136 – бет.

ISBN 978-601-80168-2-0

Қолыңыздағы кітап – оқушыларына араб тілін сатылмалы тәсілмен үйретуді көздеген «Мәбдәүл-қираәт» кітабының екінші бөлімі. Кітаптың екінші бөлімінің бірінші бөлімінен айырмашылығы солки: екінші бөлімі бір тақырыпты егжей-тегжейімен қозғаған мазмұнды әңгімелерден тұрады. Мұнан оқушының бір тақырып жайындағы әңгіменің мазмұнын айтып үйренуі көзделген.

Ниғматұллаһұғлының бұл шағын кітабы араб тілін үйренушілерге арналған.

УДК 811.411 (075)
ББК 81.2 Араб-9я7

ISBN 978-601-80168-2-0 (2-кітап)
ISBN 978-601-80112-7-6 (жалпы)

© Ислам мәдениеті мен білімін қолдау қоры - 2011

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلدَّرْسُ الْأَوَّلُ — дәріс - ١

فَرِيدٌ

وَالِدٌ مَخْزَنٌ مُكْثٌ أَمْرٌ عَزْمٌ

طُولَ الْيَوْمِ أَنَا أَصْغَرُ مِنْكَ بِخَمْسِ سِنِينَ

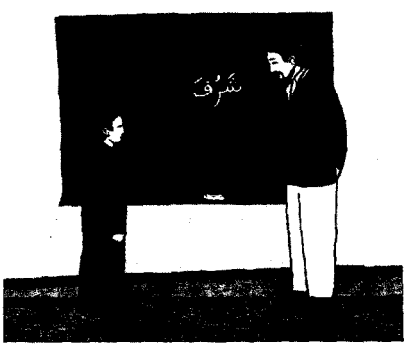
فَرِيدٌ عُمْرُهُ سَبْعُ سَنَوَاتٍ. وَأُخْتُهُ عَائِشَةُ عُمْرُهَا تِسْعُ سَنَوَاتٍ. وَهِيَ تَتَعَلَّمُ فِي الْكُتَّابِ مُنْذُ سَنَتَيْنِ. وَأَمَّا أَخُو فَرِيدٍ فَهُوَ أَصْغَرُ مِنْهُ بِثَلَاثِ سَنَوَاتٍ. وَلَهُ جَدَّةٌ كَبِيرَةٌ فِي الْعُمْرِ. وَهِيَ تُحِبُّ فَرِيدًا مَحَبَّةً شَدِيدَةً. وَهُوَ أَيْضًا يُحِبُّهَا كَثِيراً. أَمَّا وَالِدُ فَرِيدٍ فَهُوَ يَشْتَغِلُ بِالتِّجَارَةِ. وَلَهُ مَخْزَنٌ كَبِيرٌ. فَهُوَ يَمْكُثُ فِيهِ طُولَ الْيَوْمِ يَبِيعُ فِيهِ الْأَقْمِشَةَ. وَأَمَّا وَالِدَتُهُ فَهِيَ تَشْتَغِلُ بِإِدَارَةِ أُمُورِ الْبَيْتِ. وَهُوَ لَمْ يَتَعَلَّمْ بَعْدُ شَيْئًا. وَقَدْ عَزَمَ أَبُوهُ أَنْ يُرْسِلَهُ فِي الْخَرِيفِ إِلَى الْكُتَّابِ لِيَتَعَلَّمَ الْقِرَاءَةَ وَالْكِتَابَةَ.

1- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Мен анамды өте жақсы көремін. Ол да мені жақсы көреді. Сені бес жылдан бері көрмедім. Біздің дүкеніміз бар. Мен онда кеше күні бойы тұрдым. Күзде мектепке барамын. Ол жерде оқуды, жазуды үйренемін. Махмұд бес жаста.

اَلدَّرْسُ الثَّانِي — ٢ - дәрс

فِي الْكُتَّابِ

هُنَيْهَةٌ تَعْظِيمٌ بَدْءٌ

أَمْرٌ إِمْلاَءٌ اِنْتِهَاءٌ

اِنْصِرَافٌ كَـ كَمَا

فِي السَّاعَةِ الثَّامِنَةِ صَبَاحًا دَقَّ الْجَرَسُ. فَدَخَلَ التَّلاَمِذَةُ الْكُتَّابَ. وَأَخَذَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ مَكَانَهُ. وَكَانَ بَيْنَ هٰؤُلاَءِ فَرِيدٌ أَيْضًا. وَبَعْدَ هُنَيْهَةٍ دَخَلَ الْمُعَلِّمُ. فَقَامَ التَّلاَمِذَةُ تَعْظِيمًا لَهُ. ثُمَّ بُدِئَ

الدَّرْسُ. فَقَامَ أَحَدُ التَّلَامِذَةِ وَقَرَأَ دَرْسَ الْأَمْسِ. ثُمَّ قَامَ آخَرُ فَقَرَأَ كَمَا قَرَأَ الْأَوَّلُ. ثُمَّ قَامَ فَرِيدٌ فَقَرَأَ كَمَا قَرَأَ الْأَوَّلَانِ. ثُمَّ أَمَرَهُ الْمُعَلِّمُ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى اللَّوْحَةِ. وَأَمْلَى عَلَيْهِ عِدَّةَ سُطُورٍ. وَبَعْدَ انْتِهَاءِ الدَّرْسِ انْصَرَفَ كُلُّهُمْ إِلَى بُيُوتِهِمْ.

2- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Дәріс басталды. Оқушылардың барлығы мектептен үйлеріне қайтты. Мен сенен төрт жас кішімін. Тұр, кешегі дәрісті оқы. Оқушылар мұғалімді құрметтеп орындарынан тұрды. Тақтаға шығып, бірінші дәрісті жаздым.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ — ٣ - дәріс

كَلْبُ فَرِيدٍ

جَرْوٌ حِينَ نُبَاحٌ

سَرْحٌ لُحُوقٌ قُدَّامٌ

إِيصَالٌ قُدْرَةٌ طَيَرَانٌ

كَلْبُ فَرِيدٍ جَرْوٌ جَمِيلٌ. يُحِبُّ أَنْ يَلْعَبَ وَيَرْكُضَ فِي الدَّارِ.

هُوَ لاَ يَأْكُلُ شَيْئًا غَيْرَ الْخُبْزِ وَاللَّحْمِ. بَيْتُ فَرِيدٍ قُرْبَ بَيْتِ رَشِيدٍ. وَحِينَ يَذْهَبُ فَرِيدٌ إِلٰى صَاحِبِهِ رَشِيدٍ يَذْهَبُ الْجَرْوُ مَعَهُ وَيَدْخُلُ الدَّارَ. مَرَّةً ذَهَبَ مَعَ فَرِيدٍ كَلْبُهُ وَرَأَى دِيكَ رَشِيدٍ يَسْرَحُ مَعَ الدَّجَاجِ. حِينَ رَآهُ صَارَ يَنْبَحُ وَيَرْكُضُ وَرَاءَهُ. اُنْظُرْ إِلٰى جَرْوِ فَرِيدٍ فِي الصُّورَةِ. هُوَ لاَحِقٌ دِيكَ رَشِيدٍ. وَالدِّيكُ يَرْكُضُ قُدَّامَهُ. بَقِيَ كَلْبُ فَرِيدٍ يَرْكُضُ وَرَاءَ الدِّيكِ حَتّٰى أَوْصَلَهُ إِلٰى آخِرِ الدَّارِ. فَطَارَ الدِّيكُ عَلٰى الْحَائِطِ وَلَمْ يَقْدِرِ الْكَلْبُ أَنْ يَصِلَ إِلَيْهِ.

3- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Әтеш шақырады. Күшік жүгіреді. Әтеш тауықтармен жайылып жүр. Ат шапты. Мына ер-тоқымды көтере алмадым. Сенің қасыңа сәлден кейін барамын. Мұғалім маған сабағымды оқуды бұйырды. Бір сағаттан кейін дәріс бітеді. Содан соң үйге қайтамын. Мұғалімнің оқығанындай оқыдым. Атаңды құрметте. Ат шаба жөнелді.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ — ٤ - дәріс

اَلْكُتَّابُ

تَقْوِيمٌ خَرِيطَةٌ رَفِيقٌ

تَلَقٍّ اِسْتِمَاعٌ اِسْتَمَعَ لَهُ

تَعْيِينٌ فَائِزٌ تَضْيِيعٌ

سُدًى حَلٌّ سِيرَةٌ

شَرْحٌ مَنْ هٰكَذَا

جَائِزَةٌ

كَرِيمٌ تِلْمِيذٌ صَغِيرُ السِّنِّ. وَهُوَ وَلَدٌ مُؤَدَّبٌ جِدًّا. يُحِبُّ الْكُتَّابَ حُبًّا شَدِيدًا. يَذْهَبُ إِلَيْهِ بَاكِرًا وَلاَ يَتَأَخَّرُ عَنِ الدَّرْسِ أَبَدًا. وَهُوَ مُجْتَهِدٌ فِي دُرُوسِهِ كَثِيرًا وَلاَ يَلْعَبُ إِلاَّ فِي الْوَقْتِ الْمُعَيَّنِ لِلَّعِبِ. وَلِذٰلِكَ يُحِبُّهُ مُعَلِّمُهُ وَأَبَوَاهُ وَأَقَارِبُهُ وَكُلُّ مَنْ يَعْرِفُهُ. اَلْفَصْلُ الَّذِي يَتَعَلَّمُ فِيهِ كَرِيمٌ حُجْرَةٌ غَيْرُ كَبِيرَةٍ. يُوجَدُ فِيهَا مَقَاعِدُ لِلتَّلاَمِذَةِ وَمَكْتَبٌ وَكُرْسِيٌّ لِلْمُعَلِّمِ. تَرٰى أَمَامَ الْمَقَاعِدِ لَوْحَ الطَّبَاشِيرِ وَفِي الْجِدَارِ سَاعَةً وَتَقْوِيماً وَخَرَائِطَ وَعِدَّةَ رُسُومٍ. فِي هٰذِهِ الصُّورَةِ نَرٰى كَرِيمًا وَرُفَقَاءَهُ جَالِسِينَ عَلَى الْمَقَاعِدِ. وَالْمُعَلِّمُ وَاقِفٌ أَمَامَهُمْ. وَهُمْ يَتَلَقَّوْنَ الْآنَ مِنْهُ دَرْسَ الْحِسَابِ. اُنْظُرْ كَيْفَ يَسْتَمِعُونَ لِمُعَلِّمِهِمْ بِرَغْبَةٍ شَدِيدَةٍ. مَرَّةً أَعْطَاهُمُ

الْمُعَلِّمُ مَسْأَلَةً صَعْبَةً مِنَ الْحِسَابِ. وَوَعَدَ الْفَائِزَ بِجَائِزَةٍ وَعَيَّنَ يَوْمَ الْاِمْتِحَانِ. فَأَمَّا كَرِيمٌ فَلَمْ يُضَيِّعْ وَقْتَهُ سُدًى بَلْ صَرَفَهُ إِلَى حَلِّ الْمَسْأَلَةِ . وَأَمَّا بَقِيَّةُ الْأَوْلَادِ فَلَمْ يَجْتَهِدُوا مِثْلَ كَرِيمٍ. بَلْ صَرَفُوا أَكْثَرَ أَوْقَاتِهِمْ إِلَى اللَّعِبِ. فَلَمَّا جَاءَ وَقْتُ الْاِمْتِحَانِ لَمْ يَقْدِرْ أَحَدٌ عَلَى شَرْحِ الْمَسْأَلَةِ مِثْلَ كَرِيمٍ. فَاسْتَحْسَنَ الْمُعَلِّمُ سِيرَةَ كَرِيمٍ وَمَدَحَهُ وَأَعْطَاهُ الْجَائِزَةَ. فَلَمَّا جَاءَ كَرِيمٌ بِالْجَائِزَةِ إِلَى بَيْتِهِ سُرَّ بِهِ أَبَوَاهُ كَثِيرًا وَاشْتَرَى لَهُ أَبُوهُ دَرَّاجَةً صَغِيرَةً. وَهٰكَذَا نَالَ كَرِيمٌ جَائِزَتَيْنِ.

4- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Сөзімді тыңда. Уақытыңды зая кетірме. Емтихан уақыты болды. Өте қиын мәселені шештім. Біздің мектепте әлемдік карта уә бірнеше суреттер бар. Ойынға белгіленген уақытта ғана ойна. Бұл күнтізбе өте қымбат. Емтиханда жоғары бағаға жетіп, сыйлық алдым. Абдүлкәрим – әдепті бала. Ол мектепті өте жақсы көреді уә барлық уақытын дәріске жұмсайды.

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ — ۵ - дәріс

مَنْفَعَةُ الْقِرَاءَةِ

مَنْفَعَةٌ ذَاتَ لَيْلَة اسْتِعْدَادٌ مَيْلٌ طَيٌّ لاَ بُدَّ تَخْلِيَةٌ
قَضَاءٌ حُدُوثٌ خَطَرٌ تَعْلِيقٌ بُلُوغٌ انْكِسَارٌ غَرْقٌ

جَلَسَ رَشِيدٌ ذَاتَ لَيْلَةٍ بِالْقُرْبِ مِنَ الْمِصْبَاحِ. وَأَخَذَ يَسْتَعِدُّ لِدُرُوسِهِ. وَكَانَ لاَ يُحِبُّ الْقِرَاءَةَ وَلاَ يَمِيلُ إِلَيْهَا. وَلٰكِنَّهُ فَعَلَ ذٰلِكَ خَوْفاً مِنَ الْجَزَاءِ. وَبَعْدَ أَنْ دَرَسَ قَلِيلاً طَوٰى الْكِتَابَ وَسَأَلَ أُمَّهُ قَائِلاً لِمَاذَا يَتَعَلَّمُ النَّاسُ الْقِرَاءَةَ وَمَا الْمَنْفَعَةُ مِنْهَا؟ فَقَالَتْ لَهُ أُمُّهُ لاَ بُدَّ مِنَ الْقِرَاءَةِ يَا ابْنِي وَمَنَافِعُهَا كَثِيْرَةٌ لاَ تَعْرِفُهَا الْآنَ. قَالَ يَا أُمِّي خَلِّينِي فِي الْبَيْتِ. فَإِنِّي لَسْتُ أُحِبُّ الْمَدْرَسَةَ وَلاَ الْقِرَاءَةَ. وَإِذَا بَقِيتُ هُنَا أَقْضِي لَكِ أَشْغَالَكِ وَلاَ أَعْصِيكِ أَبَدًا. فَقَالَتْ يَا ابْنِي اسْمَعْ مِنِّي حِكَايَةَ الصَّبِيِّ الَّذِي لَمْ يَعْرِفِ الْقِرَاءَةَ وَمَاذَا حَدَثَ لَهُ: كَانَ وَلَدٌ سَائِرًا فِي الطَّرِيقِ. فَوَصَلَ إِلٰى نَهْرٍ عَلَيْهِ جِسْرٌ مِنْ خَشَبٍ. وَرَأَى أَمَامَ الْجِسْرِ لَوْحًا مُعَلَّقًا مَكْتُوبًا عَلَيْهِ لاَ تَعْبُرْ عَلٰى هٰذَا الْجِسْرِ فِيهِ خَطَرٌ. فَلَمَّا قَرَأَ الْوَلَدُ الْكَلاَمَ الْمَكْتُوبَ لَمْ يَعْبُرْ عَلَى الْجِسْرِ. بَلْ سَارَ إِلٰى جِسْرٍ آخَرَ وَعَبَرَ عَلَيْهِ. وَبَلَغَ الْمَكَانَ الْمَقْصُودَ سَالِمًا. وَبَعْدَ ذٰلِكَ جَاءَ

غُلاَمٌ آخَرُ لاَ يَعْرِفُ الْقِرَاءَةَ. فَرَأَى اللَّوْحَ الْمُعَلَّقَ وَمَشٰى فِيهِ. وَلَمَّا بَلَغَ وَسَطَ الْجِسْرِ انْكَسَرَ تَحْتَ رِجْلِهِ لَوْحٌ قَدِيمٌ فَسَقَطَ فِي النَّهْرِ وَغَرِقَ فِي الْمَاءِ.

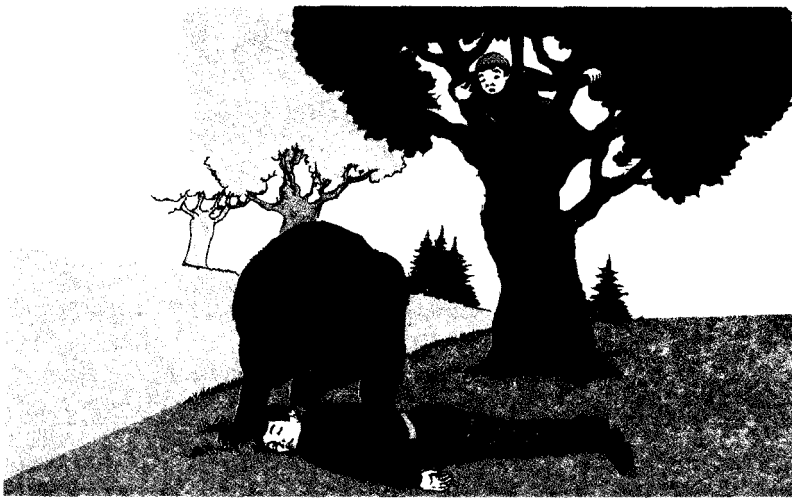
5- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Кітапты жаптым. Қаламым сынды. Көпірден өттім. Бұл істе көп қатер бар. Мен қазір мектепке баруым керек. Жұма күні Фәридке бардым. Екеуіміз күні бойы доп ойнадық. Кейін үйге қайтып, тамақтандым. Сосын ұйықтадым. Киімдеріңді ілгішке іліп қой. Саған көмектесемін.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ — ٦ - дәріс

اَلدُّبُّ

دَأْبٌ	وَحْشٌ	تَفْتِيْشٌ	صَيْدٌ	إِذَا	هَوْلٌ
زَحْفٌ	صُرَاخٌ	تَصْوِيبٌ	بُنْدُقِيَّةٌ	إِطْلاَقٌ	رَصَاصٌ
إِصَابَةٌ	إِخْطَاءٌ	تَمَاوُتٌ	شَمٌّ	تَنَفُّسٌ	إِضْرَارٌ
جُثَّةٌ	مُزَاحٌ	هَمْسٌ	مُرَافَقَةٌ	دَنِيءٌ	فِي الْحَالِ

مَحْمُودٌ وَسَعِيدٌ كَانَا يَتَعَلَّمَانِ فِي مَدْرَسَةٍ وَاحِدَةٍ وَفِي فَصْلٍ وَاحِدٍ. وَكَانَ مِنْ دَأْبِهِمَا الْخُرُوجُ إِلَى الْغَابَةِ الْقَرِيبَةِ مِنَ الْقَرْيَةِ لِصَيْدِ بَعْضِ الْوُحُوشِ الصَّغِيرَةِ. فَخَرَجَا مَرَّةً عَلَى عَادَتِهِمَا إِلَى تِلْكَ الْغَابَةِ. فَبَيْنَمَا هُمَا يُفَتِّشَانِ فِي الْغَابَةِ عَنِ الصَّيْدِ إِذَا دُبٌّ يَزْحَفُ إِلَيْهِمَا، وَهُوَ يَصْرُخُ صُرَاخاً هَائِلاً. فَأَخَذَ الْغُلاَمَيْنِ خَوْفٌ شَدِيدٌ. فَصَوَّبَ مَحْمُودٌ بُنْدُقِيَّتَهُ إِلَى الدُّبِّ وَأَطْلَقَ الرَّصَاصَ. وَلٰكِنَّهُ ذَهَبَ سُدًى وَلَمْ يُصِبْهُ. فَرَمَى بُنْدُقِيَّتَهُ فِي الْحَالِ وَصَعِدَ فِي شَجَرَةٍ قَرِيبَةٍ مِنْهُ. وَأَمَّا سَعِيدٌ فَكَانَ أَيْضًا قَدْ أَطْلَقَ إِلَى الدُّبِّ الرَّصَاصَ وَأَخْطَأَهُ. وَكَانَ الدُّبُّ قَدِ اقْتَرَبَ إِلَيْهِ. فَأَلْقَى

نَفْسَهُ إِلَى الْأَرْضِ وَتَمَاوَتَ. فَجَاءَ إِلَيْهِ الدُّبُّ وَأَخَذَ يَشُمُّهُ. وَلَمَّا رَآهُ لاَ يَتَحَرَّكُ وَلاَ يَتَنَفَّسُ ظَنَّ أَنَّهُ مَيِّتٌ فَتَرَكَهُ بِدُونِ أَنْ يُضِرَّ بِهِ. لِأَنَّ الدُّبَّ لاَ يَمَسُّ الْجُثَّةَ الْمَيِّتَةَ. وَلَمَّا ذَهَبَ الدُّبُّ وَغَابَ عَنْ أَعْيُنِهِمَا نَزَلَ مَحْمُودٌ مِنَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ لِسَعِيدٍ مُمَازِحًا لَهُ: إِنِّي رَأَيْتُ الدُّبَّ قَدْ هَمَسَ إِلَى أُذُنِكَ فَأَخْبِرْنِي مَاذَا قَالَ لَكَ. فَأَجَابَهُ سَعِيْدٌ: إِنَّهُ قَالَ لِي لَقَدْ أَخْطَأْتَ كَثِيرًا بِمُرَافَقَتِكَ هٰذَا الْغُلاَمَ الدَّنِيءَ .

أُطْلُبِ الْجَارَ قَبْلَ الدَّارِ وَالرَّفِيقَ قَبْلَ الطَّرِيقِ.

6- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Аю қатты ақырды. Тауға шықтым. Талдан түсті. Айтшы, Ахмед саған не айтты? Бұл мылтық өте қымбат. Оны өлді деп ойладым. Бұл өте нашар қызметші. Тамақты үрлеме. Ахмедті іздедім, бірақ таба алмадым. Қоян ұстадық. Мені қатты үрей биледі. Оның құлағына не дедің? Мылтықпен қоянды дәлдедім.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ ۷ - дәріс

اَلْوَلَدُ وَالصَّدٰى

مَرْجٌ فِرَارٌ صَدًى غَضَبٌ سَبٌّ شَتْمٌ إِعَادَةٌ مُشَاتَمَةٌ
شِكَايَةٌ اِخْتِبَاءٌ سِوٰى طَرْقٌ قَبْلَ ذٰلِكَ فِيمَا هُوَ يَقْرَأُ
عِنْدَ ذٰلِكَ بِأَعْلٰى صَوْتِهِ

خَرَجَ عَلِيٌّ ذَاتَ يَوْمٍ إِلٰى الصَّحْرَاءِ. وَبَيْنَمَا هُوَ يَمْشِي فِيهَا وَصَلَ إِلٰى مَرْجٍ قَرِيبٍ مِنْ غَابَةٍ كَثِيرَةِ الْأَشْجَارِ. وَفِيمَا هُوَ يَلْعَبُ فِي الْمَرْجِ فَرَّ مِنْ أَمَامِهِ طَيْرٌ. فَصَرَخَ عَلِيٌّ هَا هَا هَا. فَرَجَعَ إِلَيْهِ الصَّدٰى فِي الْحَالِ. أَمَّا عَلِيٌّ فَعَجِبَ مِنْ ذٰلِكَ كَثِيرًا. لِأَنَّهُ مَا كَانَ يَعْرِفُ قَبْلَ ذٰلِكَ مَا هُوَ الصَّدٰى. وَظَنَّ أَنَّ فِي الْغَابَةِ وَلَدًا يَصْرُخُ مِثْلَ صُرَاخِهِ. فَقَالَ مَنْ أَنْتَ يَا هٰذَا ؟ فَأَجَابَهُ الصَّدٰى مَنْ أَنْتَ يَا هٰذَا؟ فَصَرَخَ عَلِيٌّ بِأَعْلٰى صَوْتِهِ أَنْتَ أَحْمَقُ. فَأَجَابَهُ الصَّدٰى أَنْتَ أَحْمَقُ. وَعِنْدَ ذٰلِكَ اشْتَدَّ غَضَبُ عَلِيٍّ وَأَخَذَ يَسُبُّ وَيَشْتِمُ. وَكَانَ الصَّدٰى يُعِيدُ إِلَيْهِ شَتَائِمَهُ كَلِمَةً فَكَلِمَةً. وَعِنْدَ ذٰلِكَ أَخَذَ عَلِيٌّ يُفَتِّشُ عَنِ الْوَلَدِ الَّذِي شَاتَمَهُ. وَلَمَّا لَمْ يَجِدْهُ عَادَ إِلٰى بَيْتِهِ وَشَكَا أَمْرَهُ إِلٰى أَبِيهِ. وَقَالَ لَهُ: يَا أَبِي كَانَ وَلَدٌ مُخْتَبِئًا فِي الْغَابَةِ. وَحِينَ وَصَلْتُ إِلٰى الْقُرْبِ مِنْهُ أَخَذَ يَسُبُّنِي

وَيَشْتِمُنِي. فَقَالَ أَبُوهُ: لَمْ تَسْمَعْ يَا ابْنِي سِوٰى صَدٰى كَلاَمِكَ. وَأَنْتَ الَّذِي بَدَأْتَ بِالشَّتْمِ. فَرَجَعَ إِلَيْكَ صَدَاهُ مِنْ وَسَطِ الْغَابَةِ. وَلاَ عَجَبَ مِنْ ذٰلِكَ. فَإِنَّ مَنْ طَرَقَ الْبَابَ سَمِعَ الْجَوَابَ.

بَلاَءُ الإِنْسَانِ مِنَ اللِّسَانِ.

7- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Есікті қақтым. Неге ашылмады? Бақшаға жасырындым. Бар даусымен дауыстады. Досыңа ұрыспа. Биік жерге шықпа. Ағашы көп бауға бардық. Мен бұрын сені білмейтін едім. Бұл жасыл жер өте кең. Айтқаныңа қатты таңдандым. Мен аулада ойнап жүргенімде Фәрид келді. Абдүлхалимді айтып жақындарыма наразылық білдірдім. Ол сабақта тыныш отырмады.

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ — ٨ - дәріс

اَلصَّيَّادُ وَالدُّبُّ

تَرْبِيَةٌ أُلْفَةٌ مُفَارَقَةٌ بَذْلٌ

وُسْعٌ حَشَرَاتٌ إِيذَاءٌ جِهَةٌ

ظِلٌّ ذُبَابٌ قَتْلٌ خَيْرٌ

صَيَّادٌ صَادَ دُبًّا وَرَبَّاهُ. فَأَلِفَهُ الدُّبُّ كَثِيرًا وَأَحَبَّهُ حُبًّا شَدِيدًا. فَكَانَ يَمْشِي مَعَهُ مِنْ مَكَانٍ إِلَى آخَرَ وَلاَ يُفَارِقُهُ. وَيَبْذُلُ وُسْعَهُ فِي طَاعَتِهِ. وَيَحْفَظُهُ إِذَا نَامَ مِنَ الْحَشَرَاتِ الْمُؤْذِيَةِ. مَرَّةً خَرَجَ الصَّيَّادُ إِلَى بَعْضِ الْجِهَاتِ وَمَعَهُ الدُّبُّ. فَنَزَلَ فِي الطَّرِيقِ فِى ظِلِّ شَجَرَةٍ لِيَسْتَرِيحَ. فَلَمَّا نَامَ الصَّيَّادُ أَخَذَ الدُّبُّ يَحْرُسُهُ عَلَى حَسَبِ عَادَتِهِ. فَسَقَطَتْ ذُبَابَةٌ عَلَى وَجْهِهِ. فَمَنَعَهَا الدُّبُّ مِرَارًا وَهِيَ تَرْجِعُ وَتَسْقُطُ عَلَى وَجْهِهِ. وَعِنْدَ ذَلِكَ غَضِبَ الدُّبُّ غَضَبًا شَدِيدًا وَأَخَذَ قِطْعَةَ حَجَرٍ لِيَقْتُلَ بِهَا الذُّبَابَةَ. فَرَمَاهَا بِهَا وَهِيَ عَلَى وَجْهِهِ. فَمَاتَ الصَّيَّادُ فِي الْحَالِ.

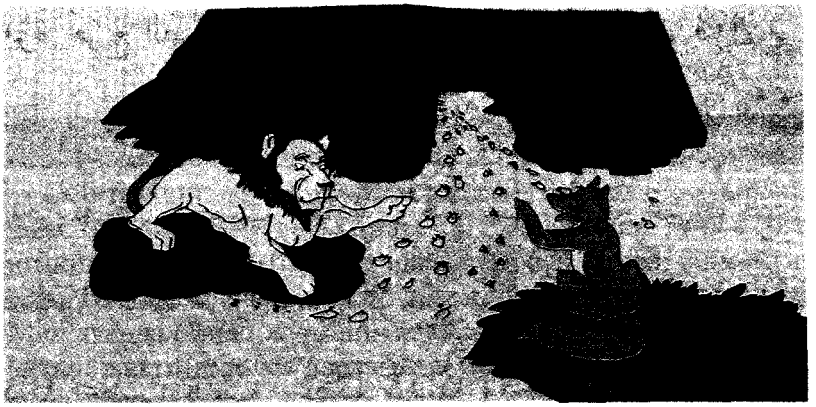
عَدُوٌّ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ.

8- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Сенің соңыңнан көп ердім. Сенен ажырамадым. Сені көп уақыт тәрбиеледік. Тамаққа шіркей түсті. Бүгін әдеттегідей мектепке ерте сағат сегізде бардым. Кеше біраз кешіккен едім. Мына ағаштың көлеңкесін саяладым. Саған неше мәрте барып, үйіңнен таба алмадым. Дәрісті жаттауға барлық күшімді салдым.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ — 9 - дәрiс

أَسَدٌ وَثَعْلَبٌ

شَيْخُوخَةٌ اِحْتِيَالٌ تَمَارُضٌ غَارٌ كُلَّمَا إِتْيَانٌ اِفْتِرَاسٌ
تَسْلِيمٌ مَالَكَ مَالَكَ لاَ تَقْرَأُ غَيْرَ أَنَّهُ أَبُو الْحُصَيْنِ
أَثَرٌ تَمْيِيزٌ تَفْكِيرٌ لاَ يَنْبَغِي

أَسَدٌ شَاخَ وَضَعُفَ فَلَمْ يَقْدِرْ عَلَى صَيْدِ الْوُحُوشِ. وَأَرَادَ أَنْ يَحْتَالَ لِنَفْسِهِ فِي الْمَعِيشَةِ. فَتَمَارَضَ وَأَلْقَى نَفْسَهُ فِي بَعْضِ الْغِيرَانِ. وَكَانَ كُلَّمَا أَتَاهُ زَائِرٌ مِنَ الْوُحُوشِ اِفْتَرَسَهُ دَاخِلَ الْغَارِ وَأَكَلَهُ. وَأَتَى الثَّعْلَبُ يَوْمًا وَوَقَفَ عَلَى بَابِ الْغَارِ مُسَلِّمًا عَلَيْهِ

قَائِلاً لَهُ كَيْفَ حَالُكَ يَا سَيِّدَ الْوُحُوشِ؟ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ مَالَكَ لاَ تَدْخُلُ يَا أَبَا الْحُصَيْنِ؟ فَقَالَ لَهُ الثَّعْلَبُ يَا سَيِّدُ قَدْ كُنْتُ أَرَدْتُ ذٰلِكَ. غَيْرَ أَنِي أَرٰى عِنْدَكَ آثَارَ أَقْدَامِ كَثِيرِينَ قَدْ دَخَلُوا وَلَسْتُ أَرٰى أَنْ قَدْ خَرَجَ أَحَدٌ مِنْهُمْ. مَعْنَى الْحِكَايَةِ أَنَّ الْإِنْسَانَ لاَ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَفْعَلَ شَيْئًا إِلاَّ بَعْدَ أَنْ يُفَكِّرَ فِيهِ وَيُمَيِّزَهُ.

9- тәмрин. Төмендегі сойлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Жалқау бала көп өкінеді. Түлкі тауықты ұстады. Атам қартайып, қалжырады. Есігіңнің алдына тоқтап, саған сәлем бердік. Саған не болды, мені тергейсің? Кеше түстен кейін әкемнің жағдайын сұрап бардым. Түлкі – өте айлакер аң. Оның артынан жүрдім.

اَلدَّرْسُ الْعَاشِرُ — ۱۰ - дәріс

أَعْضَاءُ الْإِنْسَانِ

شَقِيقٌ	خَدٌّ	ذِرَاعٌ	سَاقٌ	ذَقْنٌ	صَدْرٌ
مَعِدَةٌ	غَرَضٌ	عَرَقٌ	وِقَايَةٌ	تَغْطِيَةٌ	اِنْطِبَاقٌ

قَالَ سَلِيمٌ مُخَاطِبًا شَقِيقَهُ يُوسُفَ الصَّغِيرَ: لَكَ يَا يُوسُفُ عَيْنَانِ:

اَلْوَاحِدَةُ عَنْ يَمِينِ أَنْفِكَ وَالأُخْرٰى عَنْ شِمَالِهِ. وَلَكَ أُذُنَانِ: اَلْوَاحِدَةُ عَنْ يَمِينِ رَأْسِكَ وَالْأُخْرٰى عَنْ شِمَالِهِ. وَلَكَ أَيْضًا خَدَّانِ وَذِرَعَانِ وَمِرْفَقَانِ وَيَدَانِ وَسَاقَانِ وَرُكْبَتَانِ وَقَدَمَانِ. وَلَكِنْ لَكَ جَبْهَةٌ وَاحِدَةٌ وَأَنْفٌ وَاحِدٌ وَذَقْنٌ وَاحِدٌ وَصَدْرٌ وَاحِدٌ وَمَعِدَةٌ وَاحِدَةٌ. فَهَلْ تَعْرِفُ وَظِيفَةَ كُلِّ عُضْوٍ مِنْهَا؟

وَكَانَ يُشِيرُ بِإِصْبَعِهِ إِلٰى الْأَعْضَاءِ الَّتِي كَانَ يُسَمِّيهَا. وَبَيْنَمَا هُمَا كَذٰلِكَ إِذْ رَآهُمَا الْمُعَلِّمُ. فَقَالَ لِسَلِيمٍ ضَاحِكًا: قُلْ مَا الْفَائِدَةُ مِنَ الْحَاجِبَيْنِ بَيْنَ الْجَبْهَةِ وَالْعَيْنَيْنِ؟

- اَلْغَرَضُ مِنْهُمَا أَنَّهُمَا يَمْنَعَانِ سُقُوطَ الْعَرَقِ مِنَ الْجَبْهَةِ إِلٰى الْعَيْنَيْنِ.

- أَصَبْتَ وَمَا فَائِدَةُ الْأَجْفَانِ؟

- إِنَّهَا تَقِي الْعَيْنَيْنِ مِنَ الْأَذٰى.

- صَدَقْتَ فِي جَوَابِكَ لِأَنَّ الْجَفْنَ يُغَطِّي كُرَةَ الْعَيْنِ كُلَّهَا عِنْدَ النَّوْمِ.

وَفَضْلاً عَنْ ذٰلِكَ إِنَّهُ يَنْطَبِقُ سَرِيعًا عَلٰى الْعَيْنِ كُلَّمَا مَرَّ أَمَامَهَا شَيْءٌ بِشِدَّةٍ.

10-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Сенің туысқан інің Ахмед – менің досым. Аллаһ бізді аурудан сақтасын. Қатты терледім. Екі қолыңды екі шынтағыңа дейін жу. Неге күлесің? Қолымен көшені көрсетті. Әй, достым ашуланба! Көзіңнің жасын сүрт. Мені зиярат етсең, қатты қуанар едім.

اَلدَّرْسُ الْحَادِي عَشَرَ — ۱۱ - дәріс

أَعْضَاءُ الْإِنْسَانِ

نِسْيَانٌ شَعْرٌ عِنْدَئِذٍ اِسْتِيقَافٌ خَشْيَةٌ ذَرَّةٌ تَطَايُرٌ جَوٌّ

تُرَابٌ هَوَامٌّ كَلاَّ تَهْدِيدٌ مَا تَنْبِيهٌ سَرِيعٌ عِنْدَمَا يَقْرَأُ

وَبَعْدَ ذٰلِكَ قَالَ الْمُعَلِّمُ لَهُمَا:

– لاَ تَنْسَيَا الشَّعْرَ النَّابِتَ عَلٰى أَطْرَافِ الْأَجفَانِ فَمَا اسْمُهُ؟

فَأَجَابَهُ يُوسُفُ:

– يُقَالُ لَهُ أَهْدَابٌ.

– فَمَا الْفَائِدَةُ مِنْهُ؟

فَشَقَّ عَلٰى الْأَخَوَيْنِ الْجَوَابُ. فَقَالَ لَهُمَا عِنْدَئِذٍ الْمُعَلِّمُ:

- إِنَّهَا تَسْتَوْقِفُ كُلَّ مَا يُخْشَى وُقُوعُهُ فِي الْعَيْنِ مِنَ الذَّرَّاتِ الْمُتَطَائِرَةِ فِي الْجَوِّ كَالتُّرَابِ وَالْهَوَامِّ. ثُمَّ قَالَ مُخَاطِبًا لِيُوسُفَ:

- قُلْ لِي يَا يُوسُفُ هَلْ تَكُونُ عَيْنَاكَ مَفْتُوحَتَيْنِ أَوْ مُطْبَقَتَيْنِ عِنْدَمَا تَكُونُ يَقْظَانَ؟

- إِنَّهُمَا تَكُونَانِ مَفْتُوحَتَيْنِ.

- وَمَتَى نِمْتَ؟

- تَكُونَانِ مُطْبَقَتَيْنِ.

- وَأُذُنَاكَ كَيْفَ تَكُونَانِ وَأَنْتَ نَائِمٌ؟ فَضَحِكَ يُوسُفُ مِنْ هٰذَا السُّؤَالِ وَقَالَ:

- هَلْ تُطْبَقُ الْآذَانُ؟

- أَلَا تَعْرِفُ السَّبَبَ فِى بَقَائِهَا مَفْتُوحَةً.

- كَلَّا.

- إِنَّ الْأُذُنَ لِلنَّائِمِ كَالْحَارِسِ. وَلِذٰلِكَ تَبْقَى دَائِمًا مَفْتُوحَةً فَإِذَا هَدَّدَ النَّائِمَ خَطَرٌ مَا نَبَّهَتْهُ سَرِيعًا.

11-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

«Қайда барасың?» – деп сұрасам, ол «бақшаға барамын», – деп жауап берді. «Кеш батса, барамын», - дедім. Неге бұл қызметкер сені қорқытады? Кеше саған баруды ұмытып кеттім. Құс аспанда ұшады. Оның көзі қара, кірпіктері ұзын.

اَلدَّرْسُ الثَّانِي عَشَرَ — 12-дәріс

اَلثَّعْلَبُ وَالْعُنْقُودُ

مُشَاهَدَةٌ	لَوْنٌ	رُطَبٌ
إِيدَاءٌ	بُغْيَةٌ	تَعَبٌ
سَعْيٌ	إِمْكَانٌ	طُلُوعٌ
جَوْفٌ	لَهَبٌ	حِصْرِمٌ
خَسَأْ		

حِكَايَةٌ عَنْ ثَعْلَبٍ قَدْ مَرَّ وَسْطَ الْعِنَبِ
وَشَاهَدَ الْعُنْقُودَ فِي لَوْنٍ كَلَوْنِ الذَّهَبِ
وَغَيْرَهُ مِنْ جِنْسِهِ أَسْوَدَ مِثْلَ الرُّطَبِ

وَالْجُوعُ قَدْ أَوْدٰى بِهِ بَعْدَ أَذَانِ الْمَغْرِبِ

فَجَاءَ يَبْغِي أَكْلَةً مِنْهُ وَلَوْ بِالتَّعْبِ

سَعٰى فَمَا أَمْكَنَ أَنْ يَطْلَعَ فَوْقَ الْخَشَبِ

فَرَاحَ مِثْلَمَا أَتٰى وَجْوْفُهُ فِي لَهَبِ

وَقَالَ هٰذَا حِصْرِمٌ رَأَيْتُهُ فِي حَلَبِ

قَالَ لَهُ الْعُنْقُودُ بَلْ خَسِئْتَ فَاذْهَبْ يَاغَبِي

طُولُ لِسَانٍ فِي الْهَوَا وَقِصَرٌ فِي الذَّنَبِ

12-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Бір уыс жүзім жедім. Орманда бір түлкі көрдім. Қарным ашты. Таңертең саған барамын. Түлкі – өте айлакер аң. Ахмедтің ауласының жанынан өттім. Аз болса да маған берші. Саған баруды қолдаймын. Қысқа қабырға. Ұзын тіл.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ عَشَرَ ١٣ - дәріс

عُصْفُورُ مَرْيَمَ

قَفَصٌ حَوْلَ وَدْعٌ إِطْعَامٌ

لُعْبَةٌ تَرْكٌ بَذْرٌ حُزْنٌ

حِيناً بَعْدَ حِينٍ بِمَا أَنَّهُ

كَانَ لِمَرْيَمَ عُصْفُورٌ جَمِيلٌ. وَكَانَتْ تُحِبُّهُ كَثِيرًا. فَعَمِلَتْ لَهُ قَفَصًا وَوَضَعَتْهُ فِيهِ. وَكَانَ الْعُصْفُورُ أَلِيفًا يَأْتِي إِلَى مَرْيَمَ وَيَأْكُلُ مِنْ يَدِهَا. وَكَانَتْ تَفْتَحُ لَهُ الْقَفَصَ حِينًا بَعْدَ حِينٍ. فَيَخْرُجُ وَيَقْعُدُ عَلَى رَأْسِ الْقَفَصِ أَوْ يَطِيرُ حَوْلَ الْبَيْتِ. وَبِمَا أَنَّهَا كَانَتْ تُحِبُّهُ كَثِيرًا مَا كَانَتْ تَدَعُ أَحَدًا غَيْرَهَا يُطْعِمُهُ. وَأَرْسَلَتْ لَهَا عَمَّتُهَا يَوْمًا مِنَ الْأَيَّامِ لُعْبَةً جَمِيلَةً. فَطَارَتْ مَرْيَمُ فَرَحًا. وَبَقِيَتْ تَلْعَبُ بِهَا طُولَ ذٰلِكَ النَّهَارِ. وَنَسِيَتْ أَنْ تُطْعِمَ الْعُصْفُورَ. وَفِي الْغَدِ جَاءَ إِلَيْهَا سَعِيدٌ ابْنُ خَالِهَا. فَلَعِبَتْ مَعَهُ طُولَ النَّهَارِ بِلُعْبَتِهَا وَلُعْبَةٍ أُخْرَى جَاءَ بِهَا سَعِيدٌ. وَنَسِيَتْ أَنْ تُطْعِمَ الْعُصْفُورَ. وَفِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ تَرَكَتِ اللُّعْبَةَ وَجَاءَتْ إِلَى الْعُصْفُورِ وَفِي يَدَيْهَا شَيْءٌ مِنَ الْبُذُورِ لِتُطْعِمَهُ فَوَجَدَتْهُ مَيْتًا فِي الْقَفَصِ. وَكَانَ قَدْ مَاتَ مِنَ الْجُوعِ. فَحَزِنَتْ مَرْيَمُ عَلَيْهِ حُزْنًا شَدِيدًا.

13-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Кеше саған баруды қаладым. Мариям қойшыны тамақтандырды. Абдүлкәриммен күні бойы ойнадым. Бұл ойыншық өте әдемі. Шымшық үй үстінен ұшты. Бұлбұл торда. Түні бойы ұйықтамадым. Әй, достым, қайғырма. Анамды қатты жақсы көремін.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ عَشَرَ — ١٤ - дәріс

سُلَحْفَاةٌ وَأَرْنَبٌ

سُلَحْفَاةٌ تَسَابُقٌ حَدٌّ اِتِّكَالٌ خِفَّةٌ

تَوَانٍ بُطْءٌ تَفْرِيطٌ اِسْتِمْرَارٌ رُوَيْدًا

اِسْتِيقَاظٌ جُهْدٌ سَبْقٌ خَيْبَةٌ أَمَلٌ

إِذْ نَدَمٌ اِضْطِرَارٌ

يُحْكَى أَنَّ سُلَحْفَاةً وَأَرْنَبًا تَسَابَقَتَا مَرَّةً. وَجَعَلَتَا الْحَدَّ بَيْنَهُمَا شَجَرَةً. وَقَدِ اتَّفَقَتَا عَلَى أَنَّ مَنْ تَصِلُ إِلَى الشَّجَرَةِ قَبْلَ الْأُخْرَي تَكُونُ لَهَا جَائِزَةٌ عَظِيمَةٌ تُعْطِيهَا الْأُخْرَى. أَمَّا الْأَرْنَبُ فَقَدِ اتَّكَلَتْ عَلَى خِفَّتِهَا فِي الْجَرْيِ فَتَوَانَتْ فِي الطَّرِيقِ وَنَامَتْ. وَأَمَّا السُّلَحْفَاةُ فَلِعِلْمِهَا بِبُطْءِ حَرَكَتِهَا لَمْ تَتَوَانَ وَلَمْ تُفَرِّطْ بَلْ

اِسْتَمَرَّتْ فِي السَّيْرِ رُوَيْدًا رُوَيْدًا حَتّٰى وَصَلَتْ إِلٰى الشَّجَرَةِ. فَعِنْدَمَا اسْتَيْقَظَتِ الْأَرْنَبُ مِنْ نَوْمِها لَمْ تَجِدْهَا. فَجَرَتْ بِكُلِّ جُهْدِهَا لِتَسْبَقَ السُّلَحْفَاةَ. وَلٰكِنْ خَابَ أَمَلُهَا وَذَهَبَ جَرْيُهَا وَتَعَبُهَا سُدًى. إِذْ رَأَتْ أَنَّ السُّلَحْفَاةَ قَدْ سَبَقَتْهَا وَوَصَلَتْ إِلٰى الشَّجَرَةِ قَبْلَهَا. فَنَدِمَتْ عَلٰى تَفْرِيطِهَا كَثِيرًا. وَاضْطُرَّتْ أَنْ تَدْفَعَ إِلَيْهَا الْجَائِزَةَ الْمُعَيَّنَةَ.

14-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Әй, бала, бұзық болма. Ұйқыдан ерте, сағат алтыда ояндым. Ерте тұрғаным үшін өкінбедім. Сөйлегенім үшін бірнеше рет өкіндім. Еңбектенген адам ешқашан өкінбейді. Мынау ауыр, мынау жеңіл. Бұл істе өте көп кемшілікке жол бердім. Бала жылады. Фатима ойнады.

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ عَشَرَ — ۱۵ - дәріс

حَسَنٌ أَفَنْدِي وَابْنُهُ مُحَمَّدٌ

حَاضِرٌ عَظِيمٌ أَكْثَرُ غَلَطٌ تَوْسِيخٌ تَوْبِيخٌ لُزُومٌ

خَطٌّ بُنَيٌّ اَلصُّوَرُ الْمُتَحَرِّكَةُ

حَسَنْ أَفَنْدِي – أَرِنِي يَا مُحَمَّدُ الْأَشْيَاءَ الَّتِي فِي مِحْفَظَتِكَ.

مُحَمَّدٌ – حَاضِرْ يَا أَبِي. هٰذَا هُوَ لَوْحُ الْأَرْدُوَازِ وَهٰذَا هُوَ قَلَمُ الْأَرْدُوَازِ. وَأَنَا كُلَّ يَوْمٍ أَكْتُبُ الْإِمْلَاءَ وَالْحِسَابَ فِي لَوْحِ الْأَرْدُوَازِ.

– عَظِيمٌ وَلِمَاذَا لاَ تَكْتُبُ الْحِسَابَ فِي الْكُرَّاسِ؟

– أَنَا أَكْتُبُ الْحِسَابَ فِي الْكُرَّاسِ أَيْضًا وَلَكِنِّي أُحِبُّ الْكِتَابَةَ فِي لَوْحِ الْأَرْدُوَازِ أَكْثَرَ.

– وَمَا سَبَبُ ذٰلِكَ.

– لِأَنِّي إِذَا غَلِطْتُ فِي كَلِمَةٍ أَوْ فِي مَسْأَلَةٍ يُمْكِنُنِي أَنْ أَمْسَحَهَا. أَمَّا إِذَا كُنْتُ أَكْتُبُ فِي الْكُرَّاسِ وَغَلِطْتُ فِي كَلِمَةٍ فَلاَ يَحْسُنُ مَسْحُهَا. لِأَنَّ الْمَسْحَ يُوَسِّخُ الْكُرَّاسَ.

– أَهٰذَا كُرَّاسُ الْإِمْلَاءِ؟

– نَعَمْ يَا أَبِي وَأَمَّا كُرَّاسُ الْحِسَابِ فَإِنِّي تَرَكْتُهُ فِي الْكُتَّابِ.

– أَنْتَ مُجْتَهِدٌ كُرَّاسُكَ نَظِيفٌ.

– مَعِي فِي الْفَصْلِ وَلَدٌ وَسِخٌ جِدًّا. وَكُلَّمَا أَخَذَ الْقَلَمَ وَكَتَبَ

وَسَّخَ كُرَّاسَهُ وَأَصَابِعَهُ بِالْحِبْرِ. وَدَائِمًا يُوَبِّخُهُ الْمُعَلِّمُ. هَلْ تُحِبُّ أَنْ تَرٰى رَسْمِي، يَا أَبِي. أَنَا رَسَمْتُ هٰذَا الشَّكْلَ بِقَلَمِ الرَّصَاصِ.

– هٰذَا الرَّسْمُ جَمِيْلٌ. وَلٰكِنْ يَلْزَمُكَ أَنْ تُنَظِّفَ هٰذِهِ الْخُطُوطَ بِالْمِمْسَحَةِ. ضَعْ يَا بُنَيَّ كُتُبَكَ وَكَرَارِيسَكَ فِي مِخْفَظَتِكَ ثُمَّ الْبَسْ أَلْبِسَتَكَ نَذْهَبْ مَعًا لِمُشَاهَدَةِ الصُّوَرِ الْمُتَحَرِّكَةِ. وَبَعْدَ الرُّجُوعِ تُحْضِرُ دُرُوسَكَ.

15-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Кітап сөмкеде. Бұл – тақта, ал мынау – қалам. Осы мәселені шешуде жаңылдым. Оның дәптері кір, менің дәптерім таза. Сабағыңды дайында. Дәрістерді дайындадық. Қаламымды мектепте қалдырдым. Сен қазір мектепке баруың керек. Түсті қаламмен жаз. Саусағымды қара түске боядым. Неге бізге келмейсің? Кітаптарды сөмкеге салып, ілгішке іліп қойдым.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ عَشَرَ — ١٦ - дәріс

اَلصَّبِيُّ الَّذِي يُحِبُّ اللَّعِبَ

لَيْتَ لَيْتَنِي غَزْلٌ كَيْ كَيْ يَكْتُبَ زَهْرٌ

شَمْعٌ شَكٌّ بِلاَ شَكٌّ كَمَا رَأَيْتَ مِنْقَارٌ عُشٌّ

رَبْضٌ صَفِيرٌ انْطِلاَقٌ إِذَنْ

صَبِيٌّ أَرْسَلَتْهُ أُمُّهُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. وَبِمَا أَنَّهُ يُحِبُّ اللَّعِبَ كَثِيرًا أَرْسَلَتْ مَعَهُ أُخْتَهُ لِتُوصِلَهُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ وَتَرْجِعَ. وَفِيمَا هُمَا ذَاهِبَانِ وَصَلاَ إِلَى شَجَرَةٍ عَظِيمَةٍ. فَأَرَادَ الصَّبِيُّ أَنْ يَقْعُدَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ. وَقَالَ يَالَيْتَنَا نَبْقَى هُنَا وَلاَ نَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. قَالَتْ أُخْتُهُ لاَ، لَيْسَ عِنْدِي وَقْتٌ لِلَّعِبِ. فَبَعْدَ أَنْ أُوصِلَكَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ يَنْبَغِي أَنْ أَرْجِعَ وَأَنْزِلَ إِلَى السُّوقِ وَأَشْتَرِيَ لِأُمِّي صُوفًا وَغَزْلاً لِكَيْ نَشْتَغِلَ وَنَعِيْشَ. ثُمَّ رَأَى الصَّبِيُّ وَهُوَ فِي الطَّرِيقِ نَحْلَةً تَطِيْرُ مِنْ زَهْرَةٍ إِلَى زَهْرَةٍ. فَقَالَ يَالَيْتَنِي بِدُونِ شُغْلٍ مِثْلَ هٰذِهِ النَّحْلَةِ فَإِنَّهَا لاَ تَقْرَأُ وَلاَ تَكْتُبُ. فَقَالَتْ أُخْتُهُ غَلِطْتَ يَا أَخِي. اَلنَّحْلَةُ لَيْسَتْ بِدُونِ شُغْلٍ بَلْ تَجْمَعُ عَسَلاً وَشَمْعًا اِسْتِعْدَادًا لِأَيَّامِ الشِّتَاءِ. وَبَعْدَ أَنْ مَشَيَا قَلِيلاً رَأَيَا عُصْفُورًا. فَقَالَ بِلاَ شَكٌّ

هٰذَا الْعُصْفُورُ لَيْسَ لَهُ شُغْلٌ. يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مِثْلَهُ. فَقَالَتْ لَهُ أُخْتُهُ لَيْسَ الْعُصْفُورُ بِدُونِ شُغْلٍ كَمَا ظَنَنْتَ يَا أَخِي. أَلاَ تَرٰى أَنَّهُ حَامِلٌ فِي مِنْقَارِهِ حَشِيشًا لِيَبْنِيَ عُشَّهُ. وَبَعْدَ أَنْ سَارَ قَلِيلاً رَأَى كَلْبًا رَابِضًا بِجَانِبِ الطَّرِيقِ. فَقَالَ لِأُخْتِهِ خَلِّينِي أَلْعَبْ مَعَ الْكَلْبِ. إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ شُغْلٌ وَمَا أَتَمَّ الصَّبِيُّ هٰذِهِ الْكَلِمَاتِ حَتّٰى سَمِعَ إِنْسَانًا يَصْفِرُ لِلْكَلْبِ. فَقَامَ الْكَلْبُ وَتَوَجَّهَ نَحْوَهُ. فَانْطَلَقَا مَعًا إِلٰى الْغَابِ لِلصَّيْدِ. وَلَمَّا رَأَى الصَّبِيُّ أَنَّ لِكُلٍّ مِنَ النَّحْلَةِ وَالْعُصْفُورِ وَالْكَلْبِ شُغْلاً يَعْمَلُهُ قَالَ إِذَنْ أَذْهَبُ الْآنَ إِلٰى الْمَدْرَسَةِ وَبَعْدَ أَنْ أَرْجِعَ إِلٰى الْبَيْتِ أَسْأَلُ أُمِّي فُرْصَةً أَلْعَبُ فِيهَا مَعَ رُفَقَائِي.

16-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Ахмед Абдүлкәримге: «Менімен бірге ойнашы», - деді. Ол: «Жоқ, ойынға бармаймын. Мен қазір бос емеспін, ойынға уақытым жоқ»,- деді. Ахмед: «Олай болса, кешкісін ойнаймыз», - деді. Әттең, сол кісідей ғалым болғанымда ғой. Сабағымды әзірлеген соң бақшаға барамын. Онда достармен серуендейміз. Ат үйдің жанында тұр. Құс ұясында. Бала қатты жылады.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ عَشَرَ — дәріс - ١٧

تَوْفِيقٌ ذَاهِبٌ إِلَى الْمَدْرَسَةِ

اِنْتِقَادٌ سَيْرٌ حَلٌّ اِقْتِدَاءٌ

تَحْقِيرٌ مُحَافَظَةٌ عَدٌّ اِتِّعَاظٌ

حَمْلٌ بَعْدَ أَنْ كَتَبَ

قَالَتِ الْأُمُّ صَبَاحًا لِابْنِهَا تَوْفِيقٍ أَنْتَ الْآنَ ذَاهِبٌ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. فَتَعَالَ لِأَنْظُرَ هَلْ تَكُونُ ثِيَابُكَ نَظِيفَةً. وَلَمَّا تَقَدَّمَ أَخَذَتْ تَنْتَقِدُهُ جَيِّدًا. ثُمَّ قَالَتْ لَهُ لَا يَلِيقُ بِكَ أَنْ تَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ قَبْلَ أَنْ تَغْسِلَ وَجْهَكَ وَيَدَيْكَ وَتُمَشِّطَ شَعْرَكَ. اُنْظُرْ إِلَى حِذَائِكَ فَإِنَّ سَيْرَهُ مَحْلُولٌ وَإِلَى رِدَائِكَ فَإِنَّهُ وَسِخٌ. إِنَّ أَوَّلَ شَيْءٍ يَجِبُ عَلَيْكَ عَمَلُهُ صَبَاحًا هُوَ أَنْ تَكُونَ نَظِيفًا. فَاقْتَدِ بِوَالِدِكَ فِي ذٰلِكَ. أَلَا تَعْلَمُ يَا ابْنِي أَنَّ وُجُودَكَ فِي الْمَدْرَسَةِ عَلَى هٰذَا الْحَالِ يُعَدُّ تَحْقِيرًا لِمُعَلِّمِكَ. أَمَا عِنْدَكَ الْأَشْيَاءُ اللَّازِمَةُ لِلْمُحَافَظَةِ عَلَى

النَّظَافَةِ؟ فَهُنَاكَ الطَّسْتُ وَالْمَاءُ وَالصَّابُونُ وَالْمِنْشَفَةُ وَالْمِشْطُ وَالْفُرْشَةُ. فَاتَّعَظَ تَوْفِيقٌ بِكَلَامِ أُمِّهِ وَعَادَ إِلَى حُجْرَتِهِ. وَبَعْدَ أَنْ غَسَلَ وَجْهَهُ وَمَشَّطَ شَعْرَهُ وَنَظَّفَ حِذَاءَهُ حَمَلَ كُتُبَهُ وَذَهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ كَمَا رَأَيْتَ فِي الصُّورَةِ.

17-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Сабын, тарақ, тіс шөткесі – тазалық үшін керек заттар. Барлық істе әдепті балаларға ер, әдепсіздермен бірге болма! Жүзіңді жу һәм киімдеріңді тазала. Әдепті бала да осындай бола ма? Оқушы бала әр уақытта таза болуы керек. Мұғалімнің сөздерінен насихат ал. Сөмкемді алдым да мектепке кеттім.

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ عَشَرَ — ١٨ - дәрic

اَلذِّئْبُ وَالْخَرُوفُ الصَّغِيرُ

خَرُوفٌ	مُرْتَفِعٌ
تَعْكِيرٌ	عَالٍ
مُنْخَفِضٌ	عِقَابٌ
وِلَادَةٌ	

كَانَ فِي قَدِيمِ الزَّمَانِ خَرُوفٌ عَطْشَانُ. وَكَانَ صَغِيرًا جِدًّا. فَذَهَبَ إِلَى نَهْرٍ صَغِيرٍ لِيَشْرَبَ مِنْهُ. وَكَانَ هٰذَا النَّهْرُ قَرِيبًا مِنْ غَابَةٍ عَلَى جَبَلٍ مُرْتَفِعٍ. فَخَرَجَ مِنَ الْغَابَةِ ذِئْبٌ وَنَزَلَ حَتَّى جَاءَ إِلَى الْخَرُوفِ. وَقَالَ لَهُ أَنْتَ عَكَّرْتَ عَلَى الْمَاءَ الَّذِي أَشْرَبُ مِنْهُ. فَقَالَ الْخَرُوفُ كَيْفَ أُعَكِّرُ عَلَيْكَ الْمَاءَ مَعَ كَوْنِكَ أَنْتَ فِي الْجِهَةِ الْعَالِيَةِ الَّتِي يَأْتِي مِنْهَا الْمَاءُ وَأَنَا فِي الْجِهَةِ الْمُنْخَفِضَةِ الَّتِي يَأْتِي إِلَيْهَا الْمَاءُ. فَقَالَ الذِّئْبُ لِلْخَرُوفِ أَنْتَ الْآنَ تَكْذِبُنِي وَكُنْتَ فِي الْعَامِ الْمَاضِي تَشْتِمُنِي. فَقَالَ الْخَرُوفُ أَنَا مَا كُنْتُ وُلِدْتُ فِي الْعَامِ الْمَاضِي. فَإِنَّ عُمْرِي سِتَّةُ أَشْهُرٍ فَقَطْ. فَقَالَ الذِّئْبُ إِذَنْ أَخُوكَ هُوَ الَّذِي شَتَمَنِي. فَقَالَ الْخَرُوفُ لَيْسَ لِي أَخٌ. فَقَالَ الذِّئْبُ إِذَنْ أَبُوكَ هُوَ الَّذِي شَتَمَنِي. فَقَالَ الْخَرُوفُ أَنَا يَتِيمٌ وَلَيْسَ لِي أَبٌ وَلاَ أُمٌّ. فَقَالَ الذِّئْبُ إِذَنْ أَحَدُ أَقَارِبِكَ أَوْ أَصْحَابِكَ كَانَ شَتَمَنِي. فَلاَ بُدَّ مِنْ عِقَابِكَ. ثُمَّ حَمَلَهُ بِأَسْنَانِهِ وَذَهَبَ بِهِ إِلَى الْغَابَةِ وَأَكَلَهُ.

18-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Әй, балалар, суды ластамаңдар. Маған өтірік айтпа. Мен алты жастамын, досым Сәлім сегіз жаста. Мына бала өткен жылы туылды. Анам қыз туды. Менің Ахмед есімді досым бар, ол мені өте жақсы көреді. Ол мені өткен жұмада бақшаға алып барды. Бақшада үш сағат жүрдік. Әдепті бала жаман сөз айтпайды. Менің атам, анам уә жақындарым – жақсы кісілер.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ عَشَرَ — ١٩ - дәрс

اَلْكَلْبُ

دَعْوَةٌ إِبْرَازٌ تَنَاوُلٌ أَلَمٌ مَدٌّ كَيْفَ مَا

كَانَ صَبِيٌّ فَقِيرٌ جَالِسًا فِي الطَّرِيقِ يَأْكُلُ قِطْعَةَ خُبْزٍ. فَرَأَى كَلْبًا نَائِمًا بَعِيدًا عَنْهُ. فَدَعَاهُ وَأَبْرَزَ لَهُ الْخُبْزَ حَتّٰى ظَنَّ الْكَلْبُ أَنَّهُ سَيُعْطِيهِ مِنْهُ لُقْمَةً. فَقَرُبَ مِنْهُ لِيَتَنَاوَلَ الْخُبْزَ. وَإِذَا بِالصَّبِيِّ ضَرَبَهُ بِعَصًا عَلٰى رَأْسِهِ. فَفَرَّ الْكَلْبُ صَارِخًا مِنْ شِدَّةِ الْأَلَمِ. وَكَانَ رَجُلٌ فِي ذٰلِكَ الْوَقْتِ يَنْظُرُ مِنْ شُبَّاكِ بَيْتِهِ. فَرَأَى كُلَّ مَا حَصَلَ. فَأَخَذَ عَصًا وَوَقَفَ بِالْبَابِ وَدَعَا الصَّبِيَّ وَأَبْرَزَ لَهُ الثَّمَنَ. فَمَدَّ

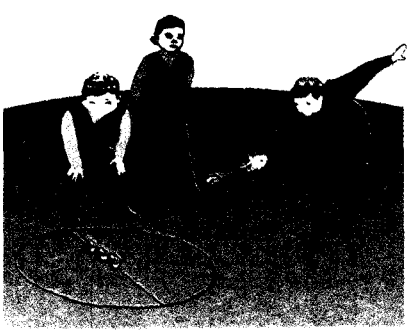
الصَّبِيُّ يَدَهُ لِيَأْخُذَ الثَّمَنَ. فَضَرَبَهُ الرَّجُلُ بِالْعَصَا عَلَى أَصَابِعِهِ ضَرْبَةً جَعَلَتْهُ يَصْرُخُ أَشَدَّ مِنْ صُرَاخِ الْكَلْبِ. ثُمَّ قَالَ لِلرَّجُلِ كَيْفَ تَضْرِبُنِي وَأَنَا لَمْ أَطْلُبْ مِنْكَ شَيْئًا؟ فَأَجَابَهُ الرَّجُلُ قَائِلاً وَكَيْفَ تَضْرِبُ الْكَلْبَ وَهُوَ لَمْ يَطْلُبْ مِنْكَ شَيْئًا؟

19-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Маған Ахмедті шақыр! Мына кісіге бір құрма болса да бер. Оны таяқпен ұрған едім, қатты шыңғырды, қатты жылады. Сенің қинағандарың мені айғайлауға мәжбүр етті. Қолыңды соз, мына ақшаны беремін. Сені шақырған едім, уақытында келмедің. Ахмед: «Бүгін көп ыждаһаттандым», – деген еді, мен: «Олай болса, сыйлық алады екенсің», – дедім.

اَلدَّرْسُ الْعِشْرُونَ — ٢٠ - дәріс

اَللَّعِبُ

أَهْلاً وَمَرْحَبًا هَنَاءٌ طَرَبٌ

وَاجِبَاتٌ عَنَاءٌ إِيرَاثٌ اِنْقِبَاضٌ

كَمَدٌ إِرَاحَةٌ بَلِيدٌ رَوْمٌ

كَذَاكَ كَذٰلِكَ إِنَّمَا

مَرْحَبًا أَهْلاً بِوَقْتِ اللَّعِبِ إِنَّهُ وَقْتُ الْهَنَاءِ وَالطَّرَبِ
وَاجِبَاتُ الدَّرْسِ لاَ نُنْكِرُهَا قَطُّ لَكِنْ دَائِمًا نَذْكُرُهَا
إِنْ لَعِبْنَا لَمْ نَكُنْ نَحْقِرُهَا غَيْرَ أَنَّ الْوَقْتَ وَقْتُ اللَّعِبِ
كَثْرَةُ الدَّرْسِ عَنَاءٌ لِلجَسَدْ تُورِثُ النَّفْسَ انْقِبَاضًا وَكَمَدْ
لَيْسَ كَاللَّعْبِ دَوَاءٌ لِلوَلَدْ لاَ يُرِيحُ النَّفْسَ غَيْرُ اللَّعِبِ
يَا رَعَاهُ اللهُ مِنْ لَعْبٍ مُفِيدْ مُذْهِبٍ عَنَّا عَنَاءَ الدَّرْسِ الشَّدِيدْ
كُلُّ مَن ضَيَّعَ ذَا الْوَقْتَ بَلِيدْ غَيْرُ أَهْلٍ لِنَشَاطِ اللَّعِبِ
مَعَ ذَاكَ الدَّرْسُ أَوْلَى مَا يُرَامْ غَيْرَ أَنَّ الكُلَّ يَجْرِي بِنِظَامْ
إِنَّمَا اللَّعْبُ بِلاَ دَرْسٍ حَرَامْ وَكَذَاكَ الدَّرْسُ دُونَ اللَّعِبِ

20-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Ойын – балаға өте пайдалы нәрсе. Ол ағзаны демалдырады, көңілді көтереді. Бірақ, ол үшін арнайы уақыт белгілеу қажет. Дәріс уақытында ойнаған бала әдепсіз һәм жалқау. Сен уақытыңның барлығын бір нәрсеге жұмсама. Керісінше, ойынға белгіленген уақытта ойна, оқуға тиісті уақытта оқы. Ойынсыз дәріс пайдасыз. Сондай-ақ дәріссіз ойын да пайдасыз.

اَلدَّرْسُ الْحَادِي وَالْعِشْرُونَ ٢١ - дәріс

اَلْقِرْدُ وَالنَّجَّارُ

وَتِدٌ قِبَلٌ تَدَلٌّ شَقٌّ نَزْعٌ عَصْرٌ كَادَ

كَادَ يَمُوتُ غُشِيَ عَلَيْهِ

يُحْكَى أَنَّ قِرْدًا رَأَى نَجَّارًا يَشُقُّ خَشَبَةً وَهُوَ رَاكِبٌ عَلَيْهَا. وَكَانَ كُلَّمَا شَقَّ مِنْهَا ذِرَاعًا أَدْخَلَ فِيهَا وَتِدًا. فَوَقَفَ الْقِرْدُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَقَدْ أَعْجَبَهُ ذٰلِكَ ثُمَّ إِنَّ النَّجَّارَ ذَهَبَ لِبَعْضِ حَاجَتِهِ. فَأَرَادَ الْقِرْدُ أَنْ يَفْعَلَ كَمَا فَعَلَ النَّجَّارُ. فَرَكِبَ الْخَشَبَةَ وَجَعَلَ وَجْهَهُ قِبَلَ الْوَتِدِ وَظَهْرَهُ قِبَلَ طَرَفِ الْخَشَبَةِ. فَتَدَلَّى ذَنَبُهُ فِي الشَّقِّ. ثُمَّ إِنَّهُ نَزَعَ الْوَتِدَ فَعَصَرَ الشَّقُّ ذَنَبَهُ. فَأَخَذَ يَصْرُخُ صُرَاخًا هَائِلاً وَكَادَ يُغْشَى عَلَيْهِ مِن شِدَّةِ الْأَلَمِ. وَفِي ذٰلِكَ الْوَقْتِ جَاءَ النَّجَّارُ إِلَى الْخَشَبَةِ فَرَأَهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالَةِ. فَأَخَذَ عَصًا وَأَخَذَ يَضْرِبُهُ ضَرْبًا شَدِيدًا. فَكَانَ مَا لَقِيَ مِنَ النَّجَّارِ أَشَدَّ مِمَّا لَقِيَ مِنَ الْخَشَبَةِ.

21-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Науқасқа қарап тұрдым. Киімді ілгішке іл. Атам есінен тана жаздады. Жылап жібере жаздадым. Бұл іс басқа істен анағұрлым пайдалырақ. Аллаһтан денсаулық сұраймыз. Бір

жұмысым үшін, оның үйіне бардым. Тамақтануға кірістік. Жүзімді қыбла жаққа қараттым да, құптан намазын оқуға кірістім. Сен осы түріңмен мектепке бармақпысың?

اَلدَّرْسُ الثَّانِي وَالْعِشْرُونَ — ۲۲ - дәріс

بِلَا أَبٍ

دَمْعٌ جَرَيَانٌ ضَبْطٌ رِقَّةٌ رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْبُكَاءِ

كَانَ صَبِيٌّ صَغِيرٌ يَتِيمٌ يَأْتِي إِلَى الْمَدْرَسَةِ لِيَتَعَلَّمَ الْقِرَاءَةَ وَالْكِتَابَةَ. وَفِي يَوْمٍ مِنَ الْأَيَّامِ كَتَبَ لَهُ الْمُعَلِّمُ هٰذِهِ الْقَاعِدَةَ: «أَكْرِمْ أَبَاكَ وَأُمَّكَ» لِكَيْ يَكْتُبَ مِثْلَهَا فِي كُرَّاسِهِ. فَأَخَذَ الصَّبِيُّ الْكُرَّاسَ وَكَتَبَ بَعْضَ أَسْطُرٍ ثُمَّ تَرَكَ الْقَلَمَ وَبَكَى. وَصَارَتْ دُمُوعُهُ تَجْرِي عَلَى خَدَّيْهِ. ثُمَّ أَخَذَ يَكْتُبُ لٰكِنَّهُ لَمَّا كَانَ يُفَكِّرُ فِي أَبِيهِ لَمْ يَقْدِرْ أَنْ يَضْبِطَ نَفْسَهُ. فَرَفَعَ صَوْتَهُ بِالْبُكَاءِ. فَقَالَ لَهُ الْمُعَلِّمُ مَالَكَ يَا ابْنِي مَاذَا جَرَى لَكَ؟ قَالَ لَا أَقْدِرُ أَنْ أَكْتُبَ عَلَى هٰذِهِ الْقَاعِدَةِ. لِأَنِّي يَتِيمٌ مِنَ الْأَبِ. فَأَرْجُو أَنْ تَكْتُبَ لِي غَيْرَهَا. فَرَقَّ

قَلْبُ الْمُعَلِّمِ لَهُ وَقَطَعَ مِنَ الْكُرَّاسِ الْوَرَقَةَ الَّتِي حَرَّكَتْ فِي قَلْبِهِ الْحُزْنَ عَلَى أَبِيهِ وَكَتَبَ لَهُ غَيْرَهَا.

22-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Ол нешеге толды? Фатима – көп жылайтын қыз. Ата-аналарыңызды үнемі құрметтеңіздер. Өйткені ата-анасына құрмет етпеген адамды Аллаһ сүймейді. Менің ешбір жақыным жоқ. Маған біраз ақша бере тұр, базарға барып кітап сатып аламын. Әй, бауырым! Бүгін жұма намазынан кейін біздің үйге келуіңді өтінемін. Тіліңді өтіріктен сақта, ешкімді сөкпе, жаман сөз айтпа. Осы адамды көргеннен кейін, жүрегім ауырды. Үйіме шақырдым, тамақтандырдым. Кейін қолына мың теңге бердім.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالْعِشْرُونَ — ۲۳ - дәріс

طِيَاشَةُ سَلِيمٍ

طِيَاشَةٌ آنَ وَقْتُ الدَّرْسِ تَهَيُّؤٌ عَاجِلاً فَوْتٌ دَوَرَانٌ

نُهُوضٌ خُطْوَةٌ الْتِقَاطٌ مُسَاعَدَةٌ صَرْفٌ

سَلِيمٌ وَلَدٌ صَغِيرُ السِّنِّ. وَلٰكِنَّهُ طَائِشٌ جِدًّا لاَ يَعْرِفُ أَيْنَ يَضَعُ ثِيَابَهُ وَكُتُبَهُ، فَيُضَيِّعُ الْوَقْتَ فِي التَّفْتِيشِ عَنْهَا. وَمِرَارًا يَتَأَخَّرُ عَنِ

الْوَقْتِ الْمُعَيَّنِ لِلذَّهَابِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. فَفِي ذَاتِ يَوْمٍ صَبَاحًا قَالَتْ لَهُ وَالِدَتُهُ:

- يَا سَلِيمُ قَدْ آنَ وَقْتُ الذَّهَابِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ فَتَهَيَّأْ حَالاً.

- سَمْعًا وَطَاعَةً.

- هَلْ أَحْضَرْتَ السَّلَّةَ الَّتِي تَضَعُ فِيهَا الزَّادَ؟

- نَعَمْ.

- أَيْنَ كِتَابُكَ سَلاَسِلُ الْقِرَاءَةِ؟

- لاَ أَعْرِفُ.

- أَيْنَ وَضَعْتَهُ أَمْسِ بَعْدَ أَنْ قَرَأْتَ دَرْسَكَ.

- نَسِيتُ.

- فَتِّشْ عَنْهُ عَاجِلاً قَبْلَ أَنْ يَفُوتَ الْوَقْتُ.

فَأَخَذَ سَلِيمٌ يُفَتِّشُ عَنِ الْكِتَابِ مُضْطَرِبًا وَيَدُورُ فِي الْبَيْتِ بِدُونِ فَائِدَةٍ. وَلَمَّا رَأَتْهُ أُمُّهُ عَلَى هٰذَا الْحَالِ نَهَضَتْ لِتُفَتِّشَ مَعَهُ. وَفِي أَوَّلِ خُطْوَةٍ وَجَدَتْهُ فِي أَسْفَلِ الْكُرَّاسِيِّ فِي حُجْرَتِهِ. فَالْتَقَطَتْهُ وَأَعْطَتْهُ إِيَّاهُ. فَأَخَذَهُ سَلِيمٌ وَتَوَجَّهَ نَحْوَ الْبَابِ. وَعِنْدَ ذٰلِكَ سَأَلَتْهُ

أُمُّهُ قَائِلَةً:

- وَأَيْنَ كِتَابُ الْحِسَابِ؟

- لاَ أَعْرِفُ.

- أَهٰكَذَا تَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ بِدُونِ كُتُبٍ. فَمَا الْفَائِدَةُ مِنْ ذَهَابِكَ؟ اِسْمَعِ السَّاعَةَ إِنَّهَا تَدُقُّ الثَّمَانِيَةَ.

- إِنْ تَأَخَّرْتُ عَنِ الدُّخُولِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ فِي الْوَقْتِ الْمُعَيَّنِ أُعَاقَبُ عِقَابًا شَدِيدًا. فَأَرْجُو مِنْكِ أَنْ تُسَاعِدِينِي عَلَى وِجْدَانِ الْكِتَابِ. وَكَانَ يَدُورُ فِي الْبَيْتِ بَاكِيًا. فَنَهَضَتْ أُمُّهُ مَرَّةً ثَانِيَةً فَوَجَدَتِ الْكِتَابَ وَرَاءَ الْخِزَانَةِ وَأَعْطَتْهُ إِيَّاهُ وَمَسَحَتْ دُمُوعَهُ وَصَرَفَتْهُ قَائِلَةً لَهُ إِذَا حَافَظْتَ عَلَى التَّرْتِيبِ لَمْ تَتَأَخَّرْ عَنِ الدَّرْسِ وَلَمْ تَبْكِ وَلَمْ تَحْزَنْ.

23-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Сағат бесті шалды. Мектепке екінші рет бардым. Дәріс басталды. Уақыт өтіп кетеді деп қорықтым. Кітабыңды ізде. Кітабым шкафтың артына түсіп кетті. Дәрістен кешіктің. Неге дәрістен кешіктің? Әй, досым, қайғырма! Абдүлкәрим – ұзын бала. Абдұллаһтың қай жерге кеткенін білесің бе? Жоқ, білмеймін. Кітаптарыңды сөмкеңе сал. Шәй ішуге кірістік. Сабағымды оқып болған соң, ойнауға шықтым. Маған мына кітапты берші.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ — дәріс - ٢٤

مَن ظَلَمَ غَيْرَهُ ظُلِمَ

أَرْمَلَةٌ جُبْنٌ تَنَازُعٌ قِسْمَةٌ رُجْحَانٌ

قَضْمٌ رَدٌّ كِفَّةٌ تَلاَشٍ إِمْسَاكٌ

عَجَلَةٌ اِلْتِقَامٌ حَكَمٌ اِنْصِرَافٌ إِنَّهُ

اِشْتَرَتْ أَرْمَلَةٌ مِسْكِينَةٌ قِطْعَةَ جُبْنٍ لِتَتَعَشّٰى بِهَا هِيَ وَأَوْلاَدُهَا الْيَتَامٰى. فَسَرَقَهَا هِرَّانِ وَتَنَازَعَا فِي قِسْمَتِهَا. فَذَهَبَا بِهَا إِلٰى قِرْدٍ لِيَقْضِيَ بَيْنَهُمَا. فَفَرِحَ الْقِرْدُ بِذٰلِكَ وَاسْتَحْضَرَ فِي الْحَالِ مِيزَانًا. وَقَسَمَ الْجُبْنَ قِطْعَتَيْنِ كَبِيرَةً وَصَغِيرَةً وَجَعَلَ كُلَّ قِطْعَةٍ مِنْهُمَا فِي كِفَّةٍ. فَرَجَحَتِ الْكَبِيرَةُ عَلٰى الصَّغِيرَةِ. فَتَنَاوَلَ الْكَبِيرَةَ وَقَضَمَ مِنْهَا قِطْعَةً كَبِيرَةً يَقْصُدُ بِذٰلِكَ أَنْ تُسَاوِيَ الصَّغِيرَةَ. فَلَمَّا رَدَّهَا فِي الْكِفَّةِ رَجَحَتِ الثَّانِيَةُ فَأَخَذَهَا وَفَعَلَ بِهَا كَمَا فَعَلَ بِالْأُولٰى فَقَالَ لَهُ الْهِرَّانِ أَعْطِنَا مَا بَقِيَ فَقَدْ رَضِينَا بِالْقِسْمَةِ. فَقَالَ لَهُمَا

إِنْ رَضِيتُمَا فَالْعَدْلُ لاَ يَرْضٰى. ثُمَّ إِنَّهُ كُلَّمَا رَجَحَتْ قِطْعَةٌ أَكَلَ مِنْهَا. فَقَالَ لَهُ الْهِرَّانِ حِينَ رَأَيَا أَنَّ كِلْتَا الْقِطْعَتَيْنِ كَادَتَا أَنْ تَتَلاَشَيَا نَرْجُو مِنْكَ أَنْ تُمْسِكَ عَنِ الْوَزْنِ وَتَرُدَّ لَنَا مَا بَقِيَ. فَقَالَ الْقِرْدُ لاَ تَعْجَلاَ أَيُّهَا الصَّدِيقَانِ فَإِنَّهُ كَمَا حَكَمْتُ لَكُمَا يَنْبَغِي أَنْ أَحْكُمَ لِنَفْسِي فَمَا بَقِيَ فَهُوَ قِيمَةُ تَعَبِي. ثُمَّ الْتَقَمَ الْبَاقِيَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَشَارَ لَهُمَا إِشَارَةَ الْحَكَمِ الْعَدْلِ بِالْانْصِرافِ.

وَمَا مِن يَدٍ إِلاَّ يَدُ اللهِ فَوْقَهَا وَلاَ ظَالِمٌ إِلاَّ وَيُبْلٰى بِأَظْلَمِ.

24-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Қасапшы бір бөлім ет салып берді. Ешкімге жамандық жасама! Әй, бауырым, асықпа! Мына етті өлше. Екінші жағын өлше. Менің кітабымды қайтарып бер. Фәрид пен Сәлим екеуі алғыр шәкірттер. Оны разы ете алдың ба? Шіркін, осы кісі сияқты болсам!

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ ٢٥ - дәріс

اَلْغُرَابُ وَالثَّعْلَبُ

مَعْشَرٌ	اِشْتِيَاقٌ
تَغْرِيدٌ	إِطْرَابٌ
جَزِيلٌ	اِغْتِرَارٌ
ذُو	مَنْظَرٌ

إِنَّكُمْ مَعَاشِرَ الْعُلَمَاءِ مُحْتَرَمُونَ

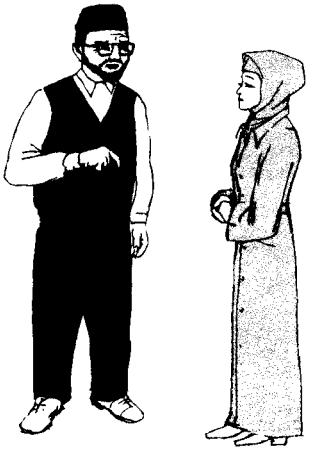
يُحْكَى أَنَّ غُرَابًا سَرَقَ قِطْعَةَ لَحْمٍ وَطَارَ بِهَا حَتَّى نَزَلَ عَلَى شَجَرَةٍ لِيَأْكُلَهَا. وَكَانَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ ثَعْلَبٌ. فَلَمَّا رَأَى الْغُرَابَ أَرَادَ أَنْ يَأْخُذَ قِطْعَةَ اللَّحْمِ مِنْهُ بِالْحِيلَةِ. فَقَالَ إِنَّكُمْ مَعَاشِرَ الْغِرْبَانِ صُوَرُكُمْ جَمِيلَةٌ وَأَصْوَاتُكُمْ حَسَنَةٌ وَلاَ أَعْرِفُ مِنْ بَيْنِ الطُّيُورِ أَحْسَنَ مِنْكُمْ صَوْتًا وَأَجْمَلَ مَنْظَرًا. وَإِنِّي قَدِ اشْتَقْتُ لِسَمَاعِ أَصْوَاتِكُمْ. فَأَرْجُو مِنْكَ أَنْ تُغَرِّدَ قَلِيلاً وَتُطْرِبَنِي بِصَوْتِكَ الْجَمِيلِ. وَلَكَ مِنِّي جَزِيلُ الشُّكْرِ. فَاغْتَرَّ الْغُرَابُ بِذٰلِكَ وَظَنَّ أَنَّهُ كَمَا وَصَفَ الثَّعْلَبُ ذُو صَوْتٍ جَمِيلٍ. فَفَرِحَ فَرَحًا شَدِيدًا وَلَمْ يَمْلِكْ نَفْسَهُ حَتَّى فَتَحَ فَمَهُ وَصَاحَ. فَسَقَطَتْ قِطْعَةُ اللَّحْمِ مِنْ فَمِهِ. فَأَخَذَهَا الثَّعْلَبُ وَأَكَلَهَا.

25-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Ол бұлбұлдай әдемі даусымен мені шаттыққа бөледі. Құстар сайрады. Халықтың сөзіне алданба. Қарға ұшып барып, талдың үстіне қонды. Аузында бір тістем ет бар еді. Қарға түлкінің сөзіне алданып, қарқылдай бастады. Артынша қарғаның аузындағы ет жерге түсті. Түлкі оны қағып алып, жей бастады.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ ٢٦ - дәріс

اَلْعَالِمُ وَابْنَتُهُ

اِسْتِئْذَانٌ خِسَّةٌ طِفْلٌ

مُخَالَطَةٌ مَوْقِدٌ فَحْمٌ

نَارٌ اِتِّسَاخٌ تَأْثِيرٌ

أَثَرَ فِيهِ قَرِينٌ سُوءٌ

طَبْعٌ

يُحْكَى أَنَّ أَحَدَ الْعُلَمَاءِ اسْتَأْذَنَتْهُ ابْنَتُهُ ذَاتَ يَوْمٍ أَنْ تَذْهَبَ مَعَ أَخِيهَا الصَّغِيرِ إِلَى بِنْتٍ أُخْرَى مَعْرُوفَةٍ بِالْخِسَّةِ وَالدَّنَاءَةِ. فَلَمْ يَأْذَنْ لَهَا وَالِدُهَا. فَقَالَتْ لَهُ أَتَظُنُّنَا أَطْفَالاً حَتَّى تَخَافُ عَلَيْنَا مِن

مُخَالَطَةِ هٰذِهِ الْبِنْتِ. وَكَانَ أَمَامَهَا مَوْقِدٌ فِيهِ فَحْمٌ فَأَخَذَ قِطْعَةً مِنَ الْفَحْمِ وَقَالَ لَهَا أَمْسِكِي هٰذِهِ الْقِطْعَةَ. فَامْتَنَعَتْ لِأَنَّهَا ظَنَّتْ أَنَّ بِهَا نَارًا. فَقَالَ لَهَا لَا تَخَافِي إِنَّهُ لَيْسَ فِيهَا نَارٌ. فَلَمَّا عَلِمَتْ أَنَّهَا خَالِيَةٌ مِنَ النَّارِ أَمْسَكَتْهَا بِيَدِهَا. فَاتَّسَخَتْ يَدُهَا فَرَمَتْهَا. فَوَقَعَتْ عَلٰى ثِيَابِهَا فَاتَّسَخَتْ أَيْضًا. فَقَالَ لَهَا وَالِدُهَا أَرَأَيْتِ أَنَّ إِمْسَاكَكِ الْفَحْمَ قَدْ أَثَّرَ فِي يَدَيْكِ وَثِيَابِكِ. كَذٰلِكَ قَرِينُ السُّوءِ تُؤَثِّرُ مَخَالَطَتُهُ فِي الطِّبَاعِ.

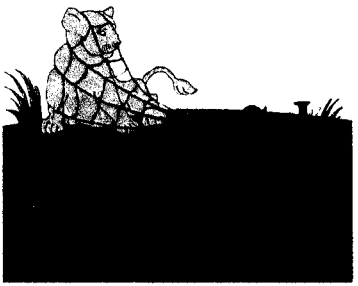
26-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Досым Сәйідтің үйіне баруға анамнан рұқсат сұрадым. Ол рұқсат берді, бірақ «екі сағаттан кейін үйге қайт», – деді. Екі сағат ойнаған соң, біз үйге келдік. Күн батқанша бірге ойнадық. Ол жаман бала, оған қосылма. Үнемі әдепті балалармен бірге бол. Отты ошаққа сал. Осы тәртіпсіз балалармен ойнайсың ба? Сен әдепті балалармен ойнауың керек.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ — ۲۷ - дәріс

اَلشِّبْلُ وَالْفَأْرُ

شِبْلٌ اِضْطِجَاعٌ جُحْرٌ نَظْرَةٌ مِخْلَبٌ حَيْرَةٌ هَرَبٌ عَطَبٌ

مِخْلَبٌ حَيْرَةٌ هَرَبٌ عَطَبٌ
بُقْعَةٌ شَرَكٌ مَلِكٌ حَيَاةٌ
قَرْضٌ إِفْلاَتٌ رَتْعٌ رَوَاحٌ
مَصْرَعٌ كَيْدٌ بَأْسٌ أَيْدٌ
آجِلاً اِنْبَرَى يَكْتُبُ مَا زَالَ يَبْكِي

اَلشِّبْلُ كَانَ وَسَطَ النَّهَارِ مُضْطَجِعًا أَمَامَ جُحْرِ الْفَارِ
فَخَرَجَ الْفَارُ إِلَيْهِ مَرَّهْ وَلَمْ يَكُنْ رَآهُ غَيْرَ نَظْرَهْ
وَإِنَّمَا عَرَفَهُ بِالْوَصْفِ وَبِالْمَخَالِبِ الَّتِي بِالْكَفِّ
فَحَارَ هٰذَا الْفَارُ أَيْنَ يَذْهَبُ وَكَيْفَ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ يَهْرُبُ
وَإِذَا رَآهُ الشِّبْلُ خَائِفًا ذَهَبْ وَقَالَ سِر يَا فَارُ لاَ تَخْشَ الْعَطَبْ
وَبَعْدَ حِينٍ ذٰلِكَ الشِّبْلُ وَقَعْ فِي شَرَكٍ قَدْ مُدَّ فِي إِحْدٰى الْبُقَعْ
مَرَّ بِهِ الْفَأْرُ فَقَالَ مَا جَرٰى وَمَا الَّذِي هُنَا رَمَاكَ يَا تُرٰى
يَا مَلِكَ الْوُحُوشِ مَاذَا تَصْنَعُ وَفِي الْحَيَاةِ مَا أَظُنُّ تَطْمَعُ
ثُمَّ انْبَرٰى يَقْرِضُ فِي ذَاكَ الشَّرَكْ وَالشِّبْلُ فِيهِ رَابِضٌ وَمَا احْتَرَكْ
وَلَمْ يَزَلْ يَقْرِضُ فِيهِ جُمْعَهْ بِسِنِّهِ حَتّٰى اسْتَطَاعَ قَطْعَهْ

فَأَفْلَتَ الشِّبْلُ وَرَاحَ يَرْتَعُ وَقَدْ نَجَا مِنْهُ وَزَالَ الْمَصْرَعُ

وَقَالَ بِالصَّبْرِ وَبِالْمُدَاوَمَهْ يُدْرَكُ مَا لاَ تُدْرِكُ الْمُقَاوَمَهْ

وَرُبَّمَا نَالَ الْفَتَى بِكَيْدِهِ مَا لَمْ يَنَلْ بِبَأْسِهِ وَأَيْدِهِ

وَإِنَّ مَنْ كَانَ لِخَيْرٍ عَامِلاً يَلْقَى جَزَاهُ عَاجِلاً أَوْ آجِلاً

27-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Мысық тышқанның інінің алдында тұрған еді, тышқан оны көрді де: «Бұл жерде неғып тұрсың әй, мысық?» – деді. Мысық оған: «Шық, мен саған дұшпан емеспін, сені өте жақсы көремін. Әкең менімен дос еді, сенімен де дос болғым келеді», – деді. Тышқан: «Сен әкеммен дос болсаң, неге оны жедің?» – деді. Мысық: «Мен оны жақсы көргенім үшін жедім», – деді. Тышқан: «Олай болса, мен саған дос болғым келмейді», – деді де ініне кіріп кетті. Арыстан – аңдардың патшасы. Түлкі тұзаққа түсті. Сабырлы болсаң, мақсатыңа жетесің.

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ وَالْعِشْرُونَ ۲۸ - дәріс

اَلتِّلْغُرَافُ

صَحِيحٌ تِلْغُرَافٌ مَكْتَبُ التِّلْغُرَافِ بَدَلٌ اِنْتِظَارٌ

حَسَن – هَلْ أَنْتَ مُسَافِرٌ الْيَوْمَ إِلَى بَلَدِكُمْ يَا كَامِلُ؟

كَامِلْ – نَعَمْ سَأُسَافِرُ فِي قِطَارِ الظُّهْرِ.

– وَهَلْ أَرْسَلْتَ إِلَى أَبِيكَ مَكْتُوبًا لِأَجْلِ أَنْ يُرْسِلَ لَكَ فَرَسًا إِلَى الْمَحَطَّةِ؟

– لاَ وَلَكِنْ سَأُرْسِلُ إِلَى أَبِي اَلْآنَ.

– أَظُنُّ أَنَّكَ إِذَا كَتَبْتَ مَكْتُوبًا اَلْآنَ لاَ يَصِلُ إِلَى بَلَدِكُمْ إِلاَّ غَدًا.

– صَحِيحٌ. وَلَكِنْ سَأُرْسِلُ إِلَى أَبِي تِلْغُرَافًا.

– وَكَيْفَ تُرْسِلُ تِلْغُرَافًا؟

– أَكْتُبُ الْكَلاَمَ الَّذِي أُرِيدُ أَنْ أَقُولَهُ لِأَبِي وَأُعْطِيهِ لِلرَّجُلِ الَّذِي فِي مَكْتَبِ التِّلْغُرَافِ وَهُوَ يُرْسِلُهُ إِلَى أَبِي فِي أَقَلَّ مِنْ سَاعَةٍ.

– فِي أَقَلَّ مِنْ سَاعَةٍ؟ هٰذَا شَيءٌ عَجِيبٌ. وَلِمَاذَا لاَ يَكْتُبُ كُلُّ النَّاسِ تِلْغُرَافَاتٍ بَدَلَ الْمَكَاتِيبِ؟

– لِأَنَّ أُجْرَةَ الْمَكْتُوبِ عَشْرُ مَلِّيمَاتٍ وَأَمَّا أُجْرَةُ التِّلْغُرَافِ فَكَثِيرَةٌ.

– كَمْ أُجْرَةُ التِّلْغُرَافِ؟

– أُجْرَةُ كُلِّ كَلِمَةٍ وَاحِدَةٍ فِي التِّلْغُرَافِ سَبْعُ مَلِّيمَاتٍ. اُنْظُرْ هٰذِهِ هِيَ صُورَةُ التِّلْغُرَافِ الَّذِي كَتَبْتُهُ لِأَبِي.

– اِنْتَظِرْ حَتّٰى أَعُدَّ الْكَلِمَاتِ.

– إِنَّ فِيهِ عَشْرَ كَلِمَاتٍ.

– نَعَمْ وَلِذٰلِكَ أُجْرَتُهُ سَبْعُونَ مَلِّيمًا. أَنَا الْآنَ ذَاهِبٌ إِلٰى مَكْتَبِ التِّلْغُرَافِ لِأُرْسِلَ هٰذَا إِلٰى أَبِي. هَلْ تُرِيدُ أَنْ تَذْهَبَ مَعِيَ؟

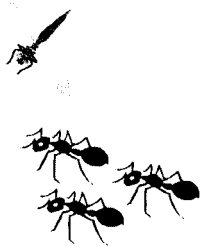
– نَعَمْ أُرِيدُ أَنْ أَذْهَبَ مَعَكَ لِأَرٰى مَكْتَبَ التِّلْغُرَافِ فَإِنِّي مَا رَأَيْتُهُ قَطُّ.

28-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Телеграмма жіберу үшін досым екеуміз бірге телеграфқа бардық. Телеграмма бағасы хат бағасынан қымбат екен. Қайда жүрмекшісің? Алматыға. Ол жақтан қашан қайтасың? Бір аптадан кейін қайтатын шығармын. Бүркіт – құстардың патшасы. Бұлбұл құстардың әдемі дауыстысы. Оларды ешқашан көрмеппін. Бірақ сіздің арқаңызда білдім. Саған сәлден кейін келемін. Менімен бірге бекетке барасың ба? Барамын.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ وَالْعِشْرُونَ — ۲۹ - дәріс

اَلصُّرْصُورُ وَالنَّمْلَةُ

صُرْصُورٌ نَمْلَةٌ غَنَاءٌ تَرَنُّم عُشْبٌ

اِدِّخَارٌ قُوتٌ هُزَالٌ خُطُورٌ بَالٌ

اِسْتِقْرَاضٌ إِقْرَاضٌ سَدٌّ رَقْصٌ

يُحْكَى أَنَّ صُرْصُورًا قَضَى زَمَنَ الصَّيْفِ فِي الْغَنَاءِ وَالتَّرَنُّمِ بَيْنَ الْأَعْشَابِ وَالْأَزْهَارِ. وَلَمْ يَدَّخِرْ شَيْئًا مِنَ الْقُوتِ لِأَيَّامِ الشِّتَاءِ. فَجَاءَ الشِّتَاءُ وَلَيْسَ عِنْدَهُ شَيْءٌ لِيَأْكُلَهُ. فَأَخَذَتْهُ الْحَيْرَةُ وَالْحُزْنُ وَلَمْ يَعْرِفْ مَاذَا يَصْنَعُ. وَكَانَ الْجُوعُ يُتْعِبُهُ يَوْمًا فَيَوْمًا إِلَى أَنْ هَزِلَ هُزَالاً شَدِيدًا. وَأَمْسَكَ عَنِ الْقَفْزِ وَالْغَنَاءِ. وَكَانَ قَرِيبًا مِنْهُ نَمْلَةٌ قَدِ اشْتَغَلَتْ فِي الصَّيْفِ اشْتِغَالاً شَدِيدًا. وَادَّخَرَتْ لِنَفْسِهَا مَا يَكْفِيهَا مِنَ الْقُوتِ إِلَى فَصْلِ الرَّبِيعِ. فَخَطَرَ بِبَالِهِ أَنْ يَقْصُدَ النَّمْلَةَ وَيَسْتَقْرِضَهَا شَيْئًا مِنَ الْقُوتِ. فَذَهَبَ إِلَيْهَا وَقَالَ لَهَا أَسْأَلُكِ يَا جَارَتِي بِحَقِّ الْجِوَارِ بَيْنَنَا أَنْ تُقْرِضِينِي شَيْئًا أَسُدُّ بِهِ جُوعِي. فَقَدْ أَهْزَلَنِي الْجُوعُ وَلَمْ أَجِدْ أَحَدًا غَيْرَكِ أَسْتَقْرِضُهُ. وَسَأَرُدُّ إِلَيْكِ عِنْدَ مَجِيءِ الصَّيْفِ مَا أَعْطَيْتِهِ مِنَ الْقُوتِ بِزِيَادَةٍ.

فَقَالَتِ النَّمْلَةُ مَاذَا كُنْتَ تَصْنَعُ أَيُّهَا الصَّدِيقُ فِي فَصْلِ الصَّيْفِ عِنْدَمَا كَانَ النَّاسُ يَسْتَعِدُّونَ لِلشِّتَاءِ؟ وَلِمَ لَمْ تَسْتَعِدَّ كَمَا اسْتَعَدَّ غَيْرُكَ؟ وَهَلْ كُنْتَ مَرِيضًا طُولَ الصَّيْفِ؟ قَالَ كَلاَّ يَا صَدِيقَتِي. إِنَّنِي كُنْتُ أَقْضِي أَوْقَاتِي بِالْغَنَاءِ وَلَمْ يَخْطُرْ بِبَالِي أَنْ أَدَّخِرَ لِأَيَّامِ الشِّتَاءِ. فَأَجَابَتْهُ النَّمْلَةُ مُسْتَهْزِءَةً إِذَنْ يَنْبَغِي لَكَ أَنْ تَقْضِيَ الشِّتَاءَ فِي الرَّقْصِ. فَمِثْلُكَ لاَ يَسْتَحِقُّ الرَّحْمَةَ وَالْإِحْسَانَ.

29-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Досымнан бес теңге қарыз алдым. Фәрид менен озып кетті. Оған хат жазу ойымда болды. Алдағы қиын күндерге дайын бол. Мына кісіге бір күндік тамақ бер, қарны тойсын. Уақытты жұмыспен өткізді. Кедейлерден хабар ал уә оларға жәрдем бер. Көрші әйел бізге екі теңге қарыз берді. Орманға бардық та талдардың, гүлдердің арасында ойнадық. Түсте шомылдық, балық ауладық. Күн батқан соң үйге қайттық.

اَلدَّرْسُ الثَّلاَثُونَ — ۳۰ - дәріс

اَلنَّاسِكُ وَالْمَكَرَةُ

سَمِيْنٌ قِيَادَةٌ مَنْزِلٌ مَكْرٌ تَشَاوُرٌ عَرْضٌ شَأْنٌ عَرَضَ لَهُ

قَبْلَ الْعِيدِ بِيَوْمَيْنِ اِحْتَالَ عَلَيْهِ سَحَرَ عَيْنَهُ حَيْثُ

كَانَ لِنَاسِكٍ عِدَّةُ تَنْجَاتٍ مِنَ النُّقُودِ. فَأَحَبَّ أَنْ يَشْتَرِيَ بِهَا خَرُوفًا لِيَجْعَلَهُ قُرْبَانًا فَخَرَجَ قَبْلَ الْعِيدِ بِيَوْمَيْنِ إِلَى السُّوقِ وَاشْتَرَى خَرُوفًا سَمِينًا. وَفِيمَا هُوَ يَقُودُهُ إِلَى مَنْزِلِهِ وَهُوَ يُفَكِّرُ فِي شَأْنِ الْخَرُوفِ وَسِمَنِهِ وَيَسْأَلُ اللهَ تَعَالَى أَنْ يَجْعَلَهُ قُرْبَانًا مَقْبُولاً عِنْدَهُ إِذْ رَآهُ جَمَاعَةٌ مِنَ الْمَكَرَةِ فَتَشَاوَرُوا بَيْنَهُمْ أَنْ يَأْخُذُوهُ مِنَ النَّاسِكِ بِالْحِيلَةِ. فَعَرَضَ لَهُ أَحَدُهُمْ وَقَالَ لَهُ أَيُّهَا النَّاسِكُ مَا هٰذَا الْكَلْبُ الَّذِي مَعَكَ؟ ثُمَّ عَرَضَ لَهُ الْآخَرُ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ لَيْسَ هٰذَا نَاسِكًا لِأَنَّ النَّاسِكَ لاَ يَقُودُ كَلْبًا وَلَيْسَ هٰذَا مِن فِعْلِ النُّسَّاكِ. ثُمَّ عَرَضَ لَهُ الثَّالِثُ وَقَالَ لَهُمَا مَا شَأْنُ هٰذَا النَّاسِكِ يَقُودُ كَلْبًا أَظُنُّ أَنَّهُ مَجْنُونٌ فَلَمْ يَزَالُوا يَحْتَالُونَ عَلَى النَّاسِكِ بِمِثْلِ هٰذَا الْكَلاَمِ حَتَّى لَمْ يَشُكَّ أَنَّ الَّذِي يَقُودُهُ لَيْسَ خَرُوفًا وَإِنَّمَا هُوَ كَلْبٌ. وَأَنَّ الَّذِي بَاعَهُ إِيَّاهُ سَحَرَ عَيْنَهُ. فَأَطْلَقَهُ مِن يَدِهِ وَتَوَجَّهَ إِلَى مَنْزِلِهِ. فَلَمَّا غَابَ النَّاسِكُ عَنْ أَعْيُنِ الْمَكَرَةِ أَخَذُوا بِهِ وَتَوَجَّهُوا حَيْثُ شَاءُوا.

30-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Біздің үйіміз сіздің үйіңізге өте жақын. Біздің ауылда бір сопы тұрады. Ол өте жақсы кісі. Көп намаз оқиды, көп ораза тұтады, ешкімге зияны жоқ. Оның кішкентай бір ұлы бар. Ол өте әдепті бала. Ол әкемді сыйлап, маған үлкен алма берді. Осы қыста көп жұмыс істеген едім, азып кеттім. Саған құрбан айттан үш күн бұрын барамын. Бақшаға баруға өзара келісіп алдық.

اَلدَّرْسُ الْحَادِي وَالثَّلَاثُونَ — ۳۱ - дәріс

اَلْكُرَةُ

تَبِعٌ مَحَلٌّ تَلَقّى بِيَدِهِ هُدُوءٌ شُخُوصٌ وَادٍ عَمِيقٌ

غَرِيبٌ مَسْكَنٌ تَزْيِينٌ مَا أَعْلَمَ مُحَمَّدًا مَا أَحْسَنَ هٰذَا الكِتَابَ تَعْلِيقٌ

خَرَجَ التِّلَامِذَةُ ذَاتَ يَوْمٍ إِلَى سَاحَةِ الْمَدرَسَةِ. ثُمَّ خَرَجَ الْمُعَلِّمُ بَعْدَهُمْ لِكَيْ يَلْعَبَ مَعَهُمْ. وَسَأَلَهُمْ قَائِلاً بِأَيِّ لُعْبَةٍ تُرِيدُونَ أَنْ تَلْعَبُوا. فَأَجَابَهُ بَعْضُهُمْ نَلْعَبُ بِلُعْبَةِ التُّفَّاحَةِ. وَقَالَ آخَرُونَ لاَ بَلْ نَلْعَبُ بِالْكُرَةِ. وَنَحْنُ أَكْثَرُ عَدَدًا مِنَ الَّذِينَ يُحِبُّونَ لُعْبَةَ التُّفَّاحَةِ. فَقَالَ الْمُعَلِّمُ إِذَنْ نَتْبَعُ الْجَانِبَ الْأَكْبَرَ وَنَلْعَبُ بِالْكُرَةِ.

ثُمَّ وَقَفَ عَلٰى مَحَلٍّ عَالٍ فِي طَرَفِ السَّاحَةِ وَأَخَذَ يَرْمِي الْكُرَةَ إِلَى الْأَوْلَادِ. فَمَنْ تَلَقَّاهَا بِيَدِهِ مِنْهُمْ كَانَ يَرْمِيهَا إِلَيْهِ أَيْضًا إِلٰى أَنْ يَأْخُذَهَا آخَرُ مِنْهُ. وَعِنْدَ انْقِضَاءِ وَقْتِ اللَّعِبِ دَقَّ جَرَسُ الْمَدْرَسَةِ. فَدَخَلَ التَّلَامِذَةُ كُلُّ وَاحِدٍ إِلٰى مَكَانِهِ. ثُمَّ وَقَفَ الْمُعَلِّمُ وَقَالَ لَهُمْ اِسْمَعُوا يَا أَوْلَادِي أَقُصُّ عَلَيْكُمْ قِصَّةً عَنْ كُرَةٍ كَبِيرَةٍ عَجِيبَةٍ. فَسَكَتَ التَّلَامِذَةُ كُلُّهُمْ وَجَلَسُوا هَادِئِينَ لَا يَتَحَرَّكُونَ. وَعُيُونُهُمْ شَاخِصَةٌ إِلٰى الْمُعَلِّمِ. فَقَالَ تُوجَدُ كُرَةٌ كَبِيرَةٌ جِدًّا مُعَلَّقَةٌ فِي السَّمَاءِ مُزَيَّنَةٌ بِالْأَعْشَابِ وَالْأَزْهَارِ. وَعَلَيْهَا جِبَالٌ عَالِيَةٌ وَأَوْدِيَةٌ عَمِيقَةٌ تَجْرِي فِيهَا الْأَنْهَارُ. وَمِنَ الْغَرِيبِ أَنَّهَا لَا تَسْكُنُ دَقِيقَةً وَاحِدَةً بَلْ تَتَحَرَّكُ عَلٰى الدَّوَامِ بِمَا عَلَيْهَا مِنَ الْأَعْشَابِ وَالْأَزْهَارِ وَالْجِبَالِ وَالْأَوْدِيَةِ وَالْأَنْهَارِ. وَهٰذِهِ الْكُرَةُ هِيَ الْأَرْضُ الَّتِي نَعِيشُ فِيهَا وَنَبْنِي عَلَيْهَا الْبُيُوتَ وَالْقُرٰى وَالْمُدُنَ. وَفِي غَابَاتِهَا تَسْكُنُ الْوُحُوشُ وَالطُّيُورُ. اَللّٰهُ خَلَقَ هٰذِهِ الْأَرْضَ وَجَعَلَهَا مَسْكَنًا لَنَا وَزَيَّنَهَا بِالْمُرُوجِ وَالْأَشْجَارِ وَأَجْرٰى

فِيهَا الْأَنْهَارَ وَجَمَعَ الْبِحَارَ. مَا أَعْظَمَ أَعْمَالَكَ يَا رَبُّ كُلَّهَا بِحِكْمَةٍ صَنَعْتَ.

31-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Добың өте әдемі екен, оны қай жерден алдың? Атам базардан сатып алып келді. Үйде бірге ойнайық. Өте жақсы болар еді. Киімдерімді ілгішке ілдім. Ұйықтап қалмай кешке дейін отырдық. Бұл өте жақсы нәрсе. Әжем маған өте қызық хикая айтып берді. Аллаһ Тағала жер мен аспанды жаратты. Аспанды күнмен, ай уә жұлдыздармен безендірді. Гүл, орман, тау, жылға, өзен, теңіздермен әсемдеді. Біз бұл нәрселердің бәрін пайдаланамыз.

اَلدَّرْسُ الثَّانِي وَالثَّلَاثُونَ ٣٢ - дәріс

لَا تُزْعِجْ بِضَجَّتِكَ مَرِيضًا عَلَى فِرَاشِهِ

إِفْرَاغٌ تَنْوِيمٌ اِتِّفَاقٌ مُعَالَجَةٌ بَغْضَاءُ حَتٌّ إِزْعَاجٌ ضَجِيجٌ

أَنِينٌ حُمّى نِظْرَةٌ خَجَلٌ شَرَعَ أَذًى رُبَّ

مَرِضَتْ فَاطِمَةُ شَقِيقَةُ سَلِيمٍ مَرَضًا شَدِيدًا لَمْ تَقْدِرْ مَعَهُ عَلَى الرُّقَادِ. وَكَانَتْ وَالِدَتُهَا قَدْ أَفْرَغَتْ جَمِيعَ الْحِيَلِ لِتَنْوِيمِهَا فَلَمْ تَسْتَفِدْ شَيْئًا. فَاتَّفَقَ أَنَّهَا نَامَتْ بَعْدَ مُعَالَجَةٍ دَامَتْ خَمْسَةَ أَيَّامٍ.

وَفِي أَثْنَاءِ رُقَادِهَا أَخَذَ شَقِيقُهَا سَلِيمٌ عَنْ طَيْشٍ مِنْهُ لاَ عَنْ بَغْضَاءَ يَرْكُضُ فِي الْبَيْتِ وَيَحُثُّ حِصَانًا مِنْ خَشَبٍ كَانَ قَدْ أَهْدَاهُ إِلَيْهِ أَبُوهُ فِي عِيْدِ الْأَضْحٰى. فَخَرَجَتْ فِي الْحَالِ وَالِدَتُهُ مِنَ الْحُجْرَةِ وَوَبَّخَتْهُ لِإِزْعَاجِهِ شَقِيقَتَهُ. فَسَكَتَ سَلِيمٌ هُنَيْهَةً ثُمَّ عَادَ إِلٰى الضَّجِيجِ وَالْحَرَكَةِ. وَكَانَ يَصِيحُ «دَهْدَهْ» وَيَضْرِبُ الْفَرَسَ بِالسَّوْطِ. وَمَا زَالَ كَذٰلِكَ حَتّٰى انْتَبَهَتْ أُخْتُهُ وَأَنَّتْ مِنْ شِدَّةِ الْحُمّٰى. فَنَظَرَتْ عِنْدَئِذٍ وَالِدَتُهُ نَظْرَةَ غَضَبٰى. فَخَجِلَ سَلِيمٌ مِنْ تِلْكَ النَّظْرَةِ فَذَهَبَ فِي الْحَالِ إِلٰى حُجْرَةٍ بَعِيدَةٍ وَأَخَذَ كِتَابَهُ وَشَرَعَ يُحْضِرُ دُرُوسَهُ بِجِدٍّ وَنَشَاطٍ.

رُبَّ مَنْ تَرْجُو بِهِ دَفْعَ الْأَذٰى عَنْكَ يَأْتِيكَ الْأَذٰى مِنْ قِبَلِهْ

32- тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Бұлар – менің ата-анам уә туған сіңлілерім. Оған мейіріммен қарады. Атты қамшыладым. Ауырғаннан өте қатты ыңырсыды. Ат шапты. Оның артынан ит жүгірді. Дәрістен кешіккенім үшін мұғалім маған ұрысты. Сәл де болса, енді тыныш тұр. Өткен рамазан айтында атам маған бір кітап сыйлады. Құрбым Фатима кішкене баланы жылатты.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالثَّلاَثُونَ — дәріс - ٣٣

اَلصَّيَّادُ وَالسَّمَكَةُ

تَحْكِيمٌ طُعْمٌ صِنَّارَةٌ غَطْسٌ

شَبْكٌ ضَفْدَعٌ طَعْمٌ شَبَعٌ

تَخْلِيَةٌ سَبِيلٌ كَبِرٌ شَبَكَةٌ

عَيْنٌ مَفْقُودٌ حَتّٰى لَيْتَمَا

اِتَّفَقَ الْحَالُ مَعَ الصَّيَّادِ ... فِي بَلْدَةٍ مِنْ أَصْغَرِ الْبِلاَدِ

أَنْ حَكَّمَ الطُّعْمَ عَلَى الصِّنَارَهْ ... مِنْ بَعْدِ مَا قَدْ عَمِلَ اِسْتِخَارَهْ

فَغَطَسَتْ فِي الْمَاءِ بَعْضَ أَذْرُعٍ ... وَشَبَكَتْ سَمَكَةً كَالإِصْبَعِ

قَالَتْ لَهُ وَهَلْ لِمِثْلِي مَنْفَعَهْ ... يَالَيْتَمَا بَدَّلْتَنِي بِضَفْدَعَهْ

إِنِّي صَغِيْرَةٌ وَلَيْسَ بِي طَمَعْ ... إِذْ لَيْسَ لِي طَعْمٌ وَلاَ مِنِّي شَبَعْ

خَلِّ سَبِيلِي سَنَتَيْنِ أَكْبَرُ ... وَبَعْدُ فِي هٰذَا الْمَكَانِ أَحْضُرُ

وَارْمِ إِلَى الْبَحْرِ لِصَيْدِي شَبَكَهْ ... حَتّٰى يَقُولَ النَّاسُ صَادَ سَمَكَهْ

فَقَالَ بَلْ أَكُونُ عَيْنَ الْجَاهِلِ إِذَا تَرَكْتُ عَاجِلاً بِآجِلِ

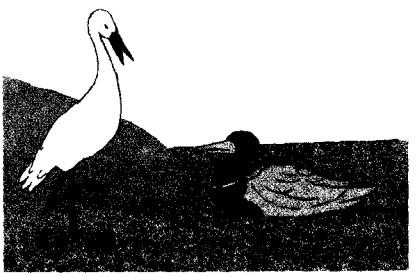
وَعَاجِزٌ مَنْ تَرَكَ الْمَوْجُودَا طَمَاعَةً وَطَلَبَ الْمَفْقُودَا

33-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Кішкене қала үлкейді. Бұл – қалалардың ең үлкені. Кішкене балық ұстадым. Суға шомылдық. Бұл теңізде балық көп. Кеше саған кім келді, Ахмед пе, әлде Махмұд па? Жоқ, Ахмед келмеді, Махмұд келді. Бұл – балық, ал мынау – құрбақа. Болмайтын нәрсеге үміттенбе. Бұл таулар өте үлкен екен. Ал мына сайлар өте терең екен.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ وَالثَّلاَثُونَ ٣٤ - дәріс

اَلْوَزُّ وَالْكُرْكِيُّ

كُرْكِيٌّ غَدِيرٌ جَوٌّ خَصْلَةٌ

أَيِّلٌ إِتْقَانٌ خَيْرٌ هَبْ

كُرْكِيٌّ رَأَى وَزًّا يَسْبَحُ فِي الْغَدِيرِ وَيَقُولُ فِي نَفْسِهِ بِصَوْتٍ رَفِيعٍ أَنَا طَائِرٌ عَجِيبٌ جِدًّا. حَيْثُ أَمْشِي فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَحُ فِي الْمَاءِ

وَأَطِيرُ فِي الْجَوِّ. وَلاَ يُوجَدُ طَائِرٌ غَيْرِي يَجْمَعُ تِلْكَ الْخِصَالَ. فَأَنَا مَلِكُ الطُّيُورِ كُلِّهَا. فَلَمَّا سَمِعَ الْكُرْكِيُّ كَلاَمَ الْوَزِّ قَالَ لَهُ يَا أَبْلَدَ الطُّيُورِ لِمَا تَفْتَخِرُ بِمَا لاَ يَصِحُّ بِهِ الْاِفْتِخَارُ. هَبْ أَنَّكَ تَقْدِرُ عَلَى الْمَشْيِ وَعَلَى السِّبَاحَةِ وَعَلَى الطَّيَرَانِ وَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَرْكُضَ مِثْلَ الْأَيِّلِ وَتَسْبَحَ مِثْلَ السَّمَكِ وَتَطِيرَ مِثْلَ النَّسْرِ؟ إِنَّكَ أَنْ تَعْرِفَ شَيْئًا وَاحِدًا وَتُتْقِنَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَعْرِفَ أَشْيَاءَ مِنْ غَيْرِ إِتْقَانٍ.

34-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Мына құстың даусы өте әдемі. Мына гүлдің қасынан кеше көп құстарды көрдім. Шымшық оның өзін жейтінін білген соң, оған: «Әй, патша! Есіміңді айтшы, мені жейтін кісінің атын біліп алайын», - деді. Жапалақ аузын азырақ ашып: «Мен жапалақпын», - деді. Шымшық: «Естімедім, қаттырақ айт», - деді. Жапалақ шымшықтың алдағанын білмей, аузын қатты ашып: «Мен жапалақпын», - деп бар даусымен айғайлады. Сол уақытта шымшық аузынан ұшып шығып, құтылып кетті.

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ وَالثَّلاَثُونَ ٣٥ - дәріс

اَلذُّبَابَةُ

هَنَاءٌ قَبْضٌ إِيَّاهُ إِيَّاهَا وَإِلاَّ سَقْفٌ حَالَمَا

إِخْفَاءٌ إِقَامَةٌ دَفْعٌ جَنَاحٌ وُقُوعٌ طَنِيْنٌ إِحْسَاسٌ

مَالَكَ أَيُّهَا الْوَلَدُ الصَّغِيرُ لاَ يَهْنَأُ لَكَ عَيْشٌ إِلاَّ بِضَرَرِي. فَلاَ تَرَانِي فِي مَكَانٍ حَتّٰى تَمُدَّ يَدَكَ وَتُحَاوِلَ أَنْ تَقْبِضَ عَلَيَّ. مَاذَا عَمِلْتُ مَعَكَ مِنَ الشَّرِّ؟ أَنَا ذُبَابَةٌ صَغِيرَةٌ ضَعِيفَةٌ وَأَنْتَ كَبِيرٌ قَوِيٌّ. وَلَكِنْ لاَ تَظُنَّ أَنَّ اللهَ أَعْطَاكَ الْقُدْرَةَ لِكَيْ تَضُرَّ بِالْمَخْلُوقَاتِ الصَّغِيرَةِ مِثْلِي. اَللهُ قَدْ وَهَبَ لِيَ الْحَيَاةَ فَدَعْنِي أَحْيَ الْحَيَاةَ الَّتِي وَهَبَ لِي إِيَّاهَا الْخَالِقُ. هَلْ أَخْبَرَكَ أَحَدٌ عَنِ الْأَشْيَاءِ الْعَجِيبَةِ الَّتِي فِي جِسْمِ الذُّبَابَةِ؟ مَا أَظُنُّ أَنَّكَ سَمِعْتَ شَيْئًا مِنْ ذٰلِكَ وَإِلاَّ مَا كُنْتَ تَفْرَحُ بِإِمْسَاكِي وَضَرَرِي. أَنَا أَقْدِرُ أَنْ أَمْشِيَ عَلٰى السَّقْفِ وَأَرْجُلِي إِلٰى فَوْقَ وَرَأْسِي إِلٰى تَحْتَ بِكُلِّ سُهُولَةٍ كَمَا أَمْشِي فِي أَرْضِ الْبَيْتِ. لاَ فَرْقَ عِنْدِي. كَمْ مَرَّةً مَدَدْتَ يَدَكَ لِكَيْ تُمْسِكَنِي وَلَمْ تَقْدِرْ. فَإِنِّي حَالَمَا كُنْتَ تَمُدُّ يَدَكَ كُنْتُ أَطِيرُ سَرِيعًا إِلٰى مَكَانٍ آخَرَ قَبْلَ أَنْ تَصِلَ إِلَيَّ. أَنْتَ تَظُنُّ أَنَّ

لِي عَيْنَيْنِ فَقَطْ مِثْلَكَ. وَلِذٰلِكَ تَمُدُّ يَدَكَ مِنْ خَلْفِي. وَتَجْتَهِدُ أَنْ تُخْفِيَهَا عَنِّي ظَانًّا أَنِّي لاَ أَقْدِرُ أَنْ أَرَاكَ. مَعَ أَنَّهُ حَالَمَا تَمُدُّ يَدَكَ أَرَاكَ وَأَهْرُبُ. لِأَنَّ لِي عُيُونًا كَثِيرَةً لٰكِنَّهَا ثَابِتَةٌ لاَ تَتَحَرَّكُ مِثْلَ عَيْنَيْكَ. فَإِنَّ كُلَّ عَيْنٍ مِنْ عَيْنَيَّ مُرَكَّبَةٌ مِنْ مِئَاتٍ مِنْ عُيُونٍ صَغِيرَةٍ. وَكُلُّ وَاحِدَةٍ مِثْلُ رَأْسِ الْإِبْرَةِ. وَأَنَا أَنْظُرُ بِهَا إِلٰى كُلِّ الْجِهَاتِ إِلٰى قُدَّامٍ وَإِلٰى خَلْفٍ وَإِلٰى كُلِّ جَانِبٍ. وَبِهٰذِهِ الْعُيُونِ الصَّغِيرَةِ أَرٰى كُلَّ مَنْ يَمُدُّ يَدَهُ مِنْ وَرَائِي لِكَيْ يُمْسِكَنِي وَأَطِيرُ وَأَسْلَمُ مِنْهُ. إِنَّنِي لَسْتُ أُقِيمُ فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ. بَلْ أَطِيرُ إِلٰى حَيْثُ أَشَاءُ. وَأَقَعُ عَلٰى أَطْيَبِ الْمَأْكُولَاتِ وَأَحْلَى الْمَشْرُوبَاتِ. وَإِذَا دَفَعَنِي أَحَدٌ أَذْهَبُ ثُمَّ أَرْجِعُ إِلٰى حَيْثُ كُنْتُ. لَسْتُ أُحِبُّ كَثْرَةَ الصَّوْتِ. فَلاَ يَعْمَلُ جَنَاحَايَ صَوْتًا حِينَ أَطِيرُ وَلاَ حِينَ أَقَعُ، فَأَعْمَلُ كُلَّ مَا أَعْمَلُهُ مِنْ دُونِ طَنِينٍ. وَلاَ يُحِسُّ بِي أَحَدٌ إِلاَّ حِينَ أَقَعُ.

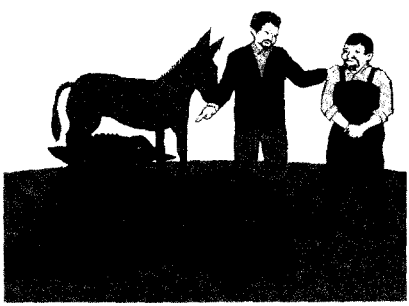
35-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Тамаққа шыбын түсіп кетті. Оны ұстау үшін қолымды созған едім, ұстай алмадым. Астанада екі ай тұрдық. Әр

құстың екі қанаты бар. Көп күлгенді жақтырмаймын. Әй, жалқау, неменеңмен мақтанасың. Аллаһқа еш нәрсе жасырын емес қой. Қалаған жеріңе барамын. Шыбынның көздері көп. Бұлардың барлығы иненің ұшындай кішкене екен.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ وَالثَّلاَثُونَ ٣٦ - дәріс

اَلْحِمَارُ وَالثَّوْرُ

اِنْقِطَاعٌ إِرْشَادٌ خَلاَصٌ عَلَفٌ

صَاحِبٌ نَدَمٌ خُسْرَانٌ حُلُولٌ

لِئَلاَّ لِئَلاَّ يَهْرُبَ

يُحْكَى أَنَّهُ كَانَ لِرَجُلٍ حِمَارٌ وَثَوْرٌ. وَكَانَ الْحِمَارُ فِي غَايَةِ الرَّاحَةِ لاَ يَعْمَلُ شَيْئًا. وَأَمَّا الثَّوْرُ فَكَانَ يَعْمَلُ بِدُونِ انْقِطَاعٍ. فَذَهَبَ يَوْمًا إِلَى صَاحِبِهِ الْحِمَارِ وَشَكَا إِلَيْهِ أَمْرَهُ وَطَلَبَ مِنْهُ أَنْ يُرْشِدَهُ إِلَى طَرِيقَةٍ يُمْكِنُهُ بِهَا أَنْ يَخْلُصَ مِنْ هٰذِهِ الْمَشَقَّةِ الشَّدِيدَةِ. فَقَالَ لَهُ الْحِمَارُ الرَّأْيُ لَكَ يَا صَاحِبِي أَنْ تَتَمَارَضَ وَلاَ

تَأْكُلَ عَلَفَكَ فِي هٰذِهِ اللَّيْلَةِ فَإِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ تَرَكَكَ صَاحِبُنَا غَدًا وَلَمْ يَأْخُذْكَ لِلْحِرَاثَةِ فَتَسْتَرِيحَ فَقَبِلَ الثَّوْرُ نَصِيحَةَ الْحِمَارِ وَعَمِلَ بِإِشَارَتِهِ. وَلَمَّا كَانَ الصَّبَاحُ حَضَرَ صَاحِبُهُمَا فَرَأَى الثَّوْرَ لَمْ يَأْكُلْ عَلَفَهُ. فَتَرَكَهُ وَأَخَذَ الْحِمَارَ بَدَلَهُ وَحَرَثَ عَلَيْهِ كُلَّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ. فَتَعِبَ الْحِمَارُ كَثِيرًا وَنَدِمَ عَلٰى نَصِيحَتِهِ لِلثَّوْرِ. وَلَمَّا رَجَعَ عِنْدَ الْمَسَاءِ قَالَ لَهُ الثَّوْرُ كَيْفَ حَالُكَ يَا أَخِي؟ فَقَالَ بِخَيْرٍ. غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ الْيَوْمَ صَاحِبَنَا يَقُولُ إِذَا اسْتَمَرَّ الثَّوْرُ عَلٰى هٰذَا الْحَالِ وَلَمْ يَأْكُلْ عَلَفَهُ فَلَا بُدَّ مِنْ ذَبْحِهِ لِئَلَّا أَخْسَرَ ثَمَنَهُ. فَالرَّأْيُ لَكَ يَا صَاحِبِي الْآنَ أَنْ تَرْجِعَ إِلٰى عَادَتِكَ وَتَأْكُلَ عَلَفَكَ لِئَلَّا يَحُلَّ بِكَ هٰذَا الْبَلَاءُ الْعَظِيمُ. فَلَمَّا سَمِعَ الثَّوْرُ مَا قَالَ الْحِمَارُ ظَنَّ أَنَّهُ صَادِقٌ فِي قَوْلِهِ وَأَنَّهُ نَاصِحٌ لَهُ فَقَامَ فِي الْحَالِ وَأَخَذَ يَأْكُلُ عَلَفَهُ. وَلَمَّا رَأَى الرَّجُلُ عِنْدَ الصَّبَاحِ أَنَّ عَلَفَ الثَّوْرِ مَأْكُولٌ ظَنَّ أَنَّهُ شُفِيَ مِنْ مَرَضِهِ وَأَخَذَهُ لِلْحِرَاثَةِ كَعَادَتِهِ.

36-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Жалқау шәкірт мектепке бармау үшін, өтірік ауыра қалды. Ол – шын сөзді кісі. Жылқымды арзан бағаға сатып, қатты

өкіндім. Ынталы бала ғана өкінбейді. Ол – саған ақылшы. Бүгін демалыссыз істедім. Саған ертең бармақшымын. Күні бойы өгізбен жер жырттық. Бұл – ересек бала. Оған қолымның ауыратынын айттым. Саған бала келді.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ — ۳۷ - дәріс

اَلْعَنْزَةُ وَالذِّئْبُ

عَرِيشٌ عَنْزَةٌ مُطَارَدَةٌ مَرَّ لاَ يَلْوِي عَلٰى أَحَدٍ

كَانَ رَجُلٌ شَيْخٌ يُقِيمُ فِي غَابَةٍ فِي عَرِيشٍ لَهُ. وَكَانَ هٰذَا الشَّيْخُ حَارِسًا لِتِلْكَ الْغَابَةِ. وَكَانَ لَهُ عِدَّةٌ مِنَ الدَّجَاجِ وَعَنْزَةٌ. فَفِي ذَاتِ يَوْمٍ كَانَتِ الْعَنْزَةُ تَرْعٰى قُرْبَ الْعَرِيشِ وَالدَّجَاجُ حَوْلَهُ إِذْ خَرَجَ ذِئْبٌ مِنْ وَسَطِ الْغَابَةِ وَتَوَجَّهَ نَحْوَهَا. وَكَانَ هٰذَا الذِّئْبُ لَمْ يَسْمَعْ صِيَاحَ الدِّيكِ قَطُّ. وَفِيمَا هُوَ مُقْتَرِبٌ إِلَى الْعَرِيشِ إِذْ صَاحَ الدِّيكُ صِيَاحًا شَدِيدًا. فَلَمَّا سَمِعَ الذِّئْبُ صِيَاحَ الدِّيكِ خَافَ خَوْفًا شَدِيدًا وَهَرَبَ لاَ يَلْوِي عَلٰى شَيْءٍ. فَظَنَّتِ الْعَنْزَةُ أَنَّهُ هَرَبَ خَوْفًا مِنْهَا. فَصَارَتْ تَتْبَعُهُ وَتُطَارِدُهُ. فَلَمَّا بَعُدَ الذِّئْبُ

عَنِ الْعَرِيشِ قَلِيلاً رَجَعَ إِلَى الْعَنْزَةِ وَافْتَرَسَهَا. فَمَاتَتِ الْمِسْكِينَةُ قَتِيلَ حُمْقِهَا.

37-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Қасқыр. Аю. Түлкі. Арыстан. Жолбарыс. Киік. Қоян. Ит қоянды қуды. Түлкі тауықты ұстады. Орманда көп жыртқыштар бар. Әлхәмдүлилләh, ауруымнан сауықтым. Бұл кісі қарауыл екен. Еш нәрсеге қарамай жүгірді. Таң атты. Әтеш шақырды. Қариялар мешітке кетті. Қарауыл тораулдады. Қарақшылар елге кірді. Бейшара әйел өлді.

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ وَالثَّلَاثُونَ — ۳۸ - дәріс

اَلدُّرُوسُ

جِدٌّ رَوْضَةٌ ثَمَرٌ إِيْمَاضٌ اِطِّرَاحٌ اِغْتِنَامٌ فَشَلٌ مُبَادَرَةٌ

تَهَجُّأٌ مَلَلٌ كِيسٌ فَارِغٌ إِحْرَازٌ اِلْتِمَاسٌ أَوَانٌ ذُلٌّ

هَمٌّ أَجَلٌ

جِدَّ كُلَّ الْجِدِّ فِي الدَّرْسِ تَنَلْ مِنْ رِيَاضِ الْعِلْمِ أَثْمَارَ الْأَمَلْ

إِنَّمَا الْوَقْتُ كَبَرْقٍ مُومِضٍ فَاغْتَنِمْهُ وَاطَّرِحْ عَنْكَ الْكَسَلْ

لاَ تُضَيِّعْ أَوَّلَ الْعُمْرِ سُدًى فَتَرَى آخِرَهُ شَرَّ الْفَشَلْ

فُرْصَةُ التَّحْصِيْلِ لِلتِّلْمِيذِ فِي أَوَّلِ الْعُمْرِ فَبَادِرْ بِالْعَجَلْ

اِقْرَأِ الدَّرْسَ تَهَجَّأْ وَانْتَهِزْ كُلَّ وَقْتِ الدَّرْسِ لاَ تَشْكُو الْمَلَلْ

أَنْتَ لاَ يُرْضِيكَ كِيسٌ فَارِغٌ كَيْفَ عَقْلٌ فَارِغٌ يَا مَنْ عَقَلْ

أَحْرِزِ الْعِلْمَ بِعَقْلٍ ثَابِتٍ وَالْتَمِسْ فِي جَمْعِهِ خَيْرَ الْحِيَلْ

مَا أَوَانُ اللَّهْوِ هٰذَا إِنَّهُ وَقْتُ دَرْسٍ وَاجْتِهَادٍ وَعَمَلْ

إِنْ صَرَفْتَ الْوَقْتَ فِي اللَّعْبِ وَلَمْ تَنْتَبِهْ لِلدَّرْسِ تُحْقَرْ وَتُذَلْ

هَمَّكَ اصْرِفْهُ إِلَى جَائِزَةٍ إِنْ تَنَلْهَا تَنَلِ الْفَخْرَ الْأَجَلْ

38-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Уақытты ғанибет біл. Жалқаулықты қой. Сен бос адамға разы болсаң да, бос ақылға разы болмауың керек. Уақытты босқа өткіздік. Бұл дәріс уақыты еді. Көп демалдыңыз, орныңыздан тұрыңыз да жұмысыңызды жалғастырыңыз. Сабағымыз өте ауыр. Сені ешқашан ұмытпаймын. Бала жылады. Азаншы азан айтты.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ وَالثَّلَاثُونَ — ٣٩ - дәріс

اِصْطَدْتُ دُبًّا

– اِصْطَدْتُ دُبًّا.

– جِيءْ بِهِ هُنَا.

– لاَ يَجِيءُ.

– إِذَنْ خَلِّ سَبِيلَهُ وَجِيءْ أَنْتَ نَفْسُكَ.

– وَلَكِنْ هُوَ لاَ يُخَلِّي سَبِيلِي.

39-тәмрин. Төмендегі сойлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Бір дихан мен аю дос еді. Екеуі бірге бидай екті. Жиын-терім уақыты келгенде әлгі дихан аюға: «Әй, досым, енді бидайды бөлісейік. Сен қай жағын қалайсың, үстін бе, әлде астын ба?» – деді. Аю: «Астыңғы жағын қалаймын», – деді. Дихан аюды алдаған еді. Келесі жылы екеуі күріш екті. Жиын-терім уақыты келгенде әлгі дихан аюдың қасына келіп: «Әй, бауырым, бұл жылы қайсысын таңдайсың? Астын ба, әлде үстін бе?» – деді. Аю бұл жолы алданып қалудан қорқып үстіңгі жағын айтты. Бірақ бұл жолы да алданды. Осыдан кейін аю ол диханмен дос болғысы келмеді.

اَلدَّرْسُ الْأَرْبَعُونَ — ٤٠ - дәріс

اَلْكَلْبَةُ وَاللَّبُوءَةُ

كَلْبَةٌ تَعْيِيرٌ لَبُوءَةٌ بَطْنٌ

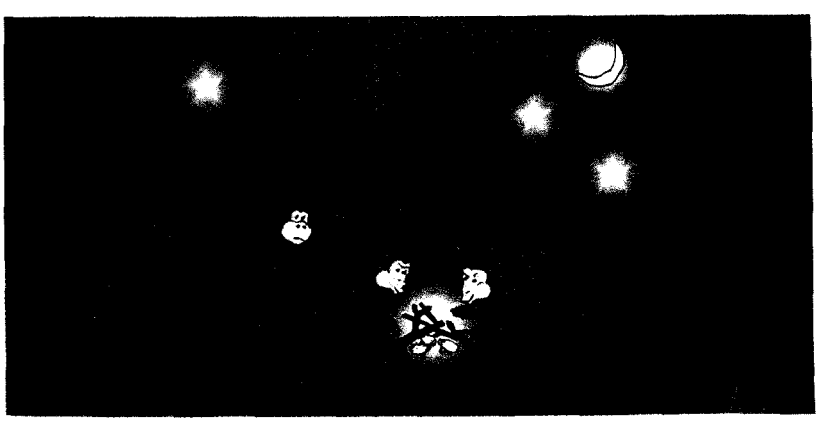
يُحْكَى أَنَّ كَلْبَةً عَيَّرَتْ لَبُوءَةً فَقَالَتْ أَنَا أَلِدُ ثَمَانِيَةً فِي بَطْنٍ وَاحِدٍ وَأَنْتَ لاَ تَلِدِينَ إِلاَّ وَاحِدًا. فَقَالَتِ اللَّبُوءَةُ إِلاَّ أَنِّي أَلِدُ أَسَدًا وَأَنْتِ تَلِدِينَ الْكِلاَبَ. فَقَلِيلِي خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِكِ.

40-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Ат. Ит. Мысық. Есек. Ешкі. Теке. Әтеш. Тауық. Тауық жұмыртқалады. Әтеш шақырды. Мысық мияулады. Ит үрді. Ешкі капустаны жеді. Ит бір уақытта сегіз күшік туады. Кедейді ренжітпе. Анау сүлгіні маған әпер. Қалтамда он теңге бар. Үйқыдан ояндым. Суға шомылады. Оны жалқаулығы үшін жазаладым. Жаз уақытын ойнап-күліп өткіздік. Құс сайрады. Халықтың сөзіне алданба! Түс уақыты өтті. Ақшам уақыты кірді. Ол аққөңіл әйел.

اَلدَّرْسُ الْحَادِي وَالْأَرْبَعُونَ — 41-дәріс

اَلْيَرَاعَةُ وَالْقِرَدَةُ وَالطَّائِرُ

قِرْدٌ	رِيحٌ	يَرَاعَةٌ	شَرَارَةٌ	حَطَبٌ	نَفْخٌ
تَرَوُّحٌ	إِيقَادٌ	تَدْفِئَةٌ	نِدَاءٌ	تَبْيِينٌ	اسْتِقَامَةٌ
تَقْوِيمٌ	عُودٌ	انْحِنَاءٌ	قَوْسٌ	إِيَاءٌ	

كَانَ جَمَاعَةٌ مِنَ الْقِرَدَةِ يَسْكُنُونَ فِي جَبَلٍ فَبَحَثُوا فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ ذَاتِ رِيَاحٍ وَأَمْطَارٍ عَنْ نَارٍ فَلَمْ يَجِدُوا. فَرَأَوْا يَرَاعَةً تَطِيرُ كَأَنَّهَا شَرَارَةُ نَارٍ فَظَنُّوهَا نَارًا. فَجَمَعُوا حَطَبًا كَثِيرًا وَأَلْقَوْهُ عَلَيْهَا. وَجَعَلُوا يَنْفُخُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَتَرَوَّحُونَ بِأَيْدِيهِمْ طَمَعًا فِي أَنْ يُوقِدُوا نَارًا تُدَفِّئُهُمْ مِنَ الْبَرْدِ. وَكَانَ قَرِيبًا مِنْهُمْ طَائِرٌ عَلَى شَجَرَةٍ يَنْظُرُ مَا يَصْنَعُونَ. فَجَعَلَ يُنَادِيهِمْ وَيَقُولُ لاَ تَتْعَبُوا فَإِنَّ الَّذِي رَأَيْتُمُوهُ لَيْسَ بِنَارٍ. فَلَمَّا لَمْ يَسْمَعُوا قَوْلَهُ عَزَمَ عَلَى الْقُرْبِ مِنْهُمْ لِيُبَيِّنَ خَطَأَهُمْ. فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ فَعَرَفَ مَا عَزَمَ عَلَيْهِ. فَقَالَ لَهُ لاَ تَطْلُبْ تَقْوِيمَ مَا لاَ يَسْتَقِيمُ فَإِنَّ الْعُودَ الَّذِي لاَ يَنْحَنِي لاَ يُعْمَلُ مِنْهُ الْقَوْسُ. فَأَبَى الطَّائِرُ أَنْ يَطِيرَ وَاقْتَرَبَ إِلَى الْقِرَدَةِ لِيُعَرِّفَهُمْ أَنَّ الْيَرَاعَةَ لَيْسَتْ بِنَارٍ. فَتَنَاوَلَهُ بَعْضُ الْقِرَدَةِ وَضَرَبَ بِهِ الْأَرْضَ فَمَاتَ.

41-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Садақ жасадық. Аз иілді. Бұл – тура жол. Ахмедті шақыр. Ошаққа отын сал. Шырақты қой. Орманға баруды ниет еттім. Досыңды ізде. Хайуанат бағына барып, түрлі хайуандарды көрдім. Олар қасқыр, аю, түлкі, піл, маймыл және тағы басқа аңдар.

اَلدَّرْسُ الثَّانِي وَالْأَرْبَعُونَ ٤٢ - дәрic

اَلْفَأْرُ

ظَلاَمٌ اِحْتِشَامٌ يَابِسٌ حِرْمَانٌ نَفِيسٌ زُبْدَةٌ حَلِيبٌ سَمْنٌ مُغَادَرَةٌ

اَلْفَأْرُ لاَ يَخْرُجُ فِي النَّهَارِ بَلْ يَخْتَبِي فِي دَاخِلِ الْأَحْجَارِ

لٰكِنَّهُ إِذَا أَتَى الظَّلاَمُ وَكَانَ أَهْلُ الْبَيْتِ فِيهِ نَامُوا

يَسْرَحُ فِي الْبَيْتِ بِلاَ احْتِشَامِ يَأْكُلُ مَاشَاءَ مِنَ الطَّعَامِ

فَتَارَةً يَأْكُلُ خُبْزًا يَابِسًا وَتَارَةً يَحْرِمُنَا النَّفَائِسَا

مِنْ لَحْمَةٍ أَوْ زُبْدَةٍ أَوْ جُبْنٍ أَوْ مِنْ حَلِيبٍ طَيِّبٍ أَوْ سَمْنٍ

ثُمَّ إِذَا أَحَسَّ بِالْهِرِّ ظَهَرْ غَادَرَ طِيبَ الْعَيْشِ فِي الْبَيْتِ وَفَرْ

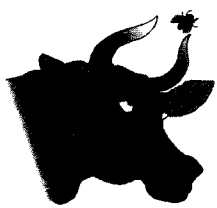
يَلْتَمِسُ النَّجَاةَ وَالسَّلاَمَةَ مِنْ دُونِ أَنْ تَأْخُذَهُ نَدَامَهْ

42-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Қаймақты өте қатты жақсы көремін. Ұзақ уақыт жасады. Бұл нан қатып қалыпты. Бөлмеде жасырындым. Күн сайын оқимын. Бір сағат ұйықтадым. Қалағаныңды же, қалағаныңды іш! Қалаған уақытта жатамыз, қалаған уақытта тұрамыз. Аллаһтан денсаулық сұраймыз. Атырау қаласынан кетіп қалдық.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالْأَرْبَعُونَ ٤٣ - дәріс

اَلذُّبَابَةُ وَالثَّوْرُ

تَثْقِيلٌ ثَقَّلَ عَلَيْهِ إِعْلَامٌ شُعُورٌ

ذُبَابَةٌ وَقَعَتْ عَلَى قَرْنِ ثَوْرٍ. وَظَنَّتْ أَنَّهَا ثَقَّلَتْ عَلَيْهِ. فَقَالَتْ لَهُ إِنْ كُنْتُ قَدْ ثَقَّلْتُ عَلَيْكَ فَأَعْلِمْنِي حَتَّى أَطِيرَ عَنْكَ. فَقَالَ لَهَا الثَّوْرُ يَا هٰذِهِ مَا شَعَرْتُ بِنُزُولِكِ حَتَّى يُرِيحَنِي فِرَاقُكِ.

43-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Құмырсқа. Шыбын. Маса. Бүрге. Бит. Шегіртке. Бүгін аз ұйықтадым. Шыбындар тез көбейді. Бит, бүрге, шыбын – адамға маза бермейтін жәндіктер. Құмырсқа өте еңбекқор. Бұл маса үлкен, ал мынау кішкентай. Бұл ауыр, ал мынау жеңіл. Бізге қашан келетініңді айт. Оны баһадүр деп білемін.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ وَالْأَرْبَعُونَ — дәріс - ٤٤

اَلثَّعْلَبُ

دَهَاءٌ اِمْتِصَاصٌ قَصَبُ السُّكَّرِ بَلْدَةُ كَذَا إِعْيَاءٌ قَطْرَةٌ مِشْمِشٌ
بُسْتَانٌ شَرَهٌ هَرْوَلَةٌ غَرِيبٌ سَلْخٌ عَرْضٌ

اَلثَّعْلَبُ أَكْثَرُ الْحَيَوَانَاتِ احْتِيَالاً وَدَهَاءً. وَالْإِنْسَانُ يَنْسُبُ إِلَيْهِ حِيَلاً كَثِيرَةً غَيْرَ صَحِيحَةٍ. مِنْهَا أَنَّ ثَعْلَبَيْنِ الْتَقَيَا فِي مَكَانٍ فَسَأَلَ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ عَنْ مَحَلِّ إِقَامَتِهِ. فَأَجَابَهُ إِنَّهُ يَسْكُنُ فِي سَاحِلِ نَهْرٍ حَيْثُ يَمْتَصُّ قَصَبَ السُّكَّرِ. فَقَالَ الْآخَرُ تَعَالَ مَعِيَ إِلَى بَلْدَةِ كَذَا حَيْثُ أُغْنِيكَ عَنْ مَصِّ الْقَصَبِ الَّذِي لاَ تَنَالُ مِنْهُ قَطْرَةً إِلاَّ بَعْدَ الْمَشَقَّةِ الشَّدِيدَةِ. فَتَرَى فِيهَا الْمِشْمِشَ أَلْوَانًا وَغَيْرَهُ مِنَ الثِّمَارِ اللَّذِيذَةِ. فَتَبِعَهُ حَتَّى إِذَا بَلَغَا تِلْكَ الْبَلْدَةَ دَخَلاَ بُسْتَانًا كَثِيرَ الْأَشْجَارِ. وَفِيهِ مِنَ الْمِشْمِشِ شَيْءٌ كَثِيرٌ. فَأَخَذَ يَأْكُلاَنِ بِشَرَهٍ شَدِيدٍ. فَأَحَسَّ بِهِمَا الْبُسْتَانِيُّ وَهَرْوَلَ نَحْوَهُمَا

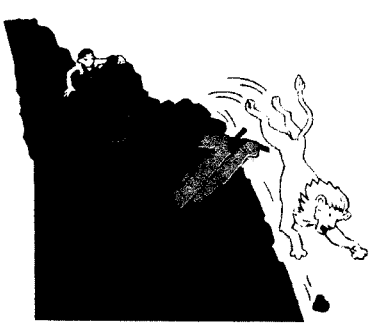
بِعَصَاهُ. فَفَرَّ الْأَوَّلُ. أَمَّا الثَّعْلَبُ الْآخَرُ فَلِكَوْنِهِ غَرِيبَ الدَّارِ هُنَاكَ لَمْ يَسْتَطِعْ عَلَى الْفِرَارِ. فَقَبَضَ الْبُسْتَانِيُّ عَلَيْهِ ثُمَّ نَادَاهُ رَفِيقُهُ مِنْ بَعِيدٍ أَيْنَ الْمُلْتَقَى؟ فَأَجَابَهُ صَبَاحًا فِي سُوقِ الْفِرَاءِ. يَعْنِي أَنَّهُ سَيُذْبَحُ وَيُسْلَخُ قَبْلَ الصَّبَاحِ وَيُعْرَضُ جِلْدُهُ لِلْبَيْعِ فِي السُّوقِ.

44-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Жұмысшы ұрыны ұстады. Аттың терісін саттық. Өрікті жақсы көремін. Ол өте жаман кісі. Біздің ауламызда қарбыз, қауын, сәбіз, пияз уә жеміс-жидектер бар. Сенің тұратын жерің қай жерде? Жалқаулығым үшін көп өкіндім.

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ وَالْأَرْبَعُونَ — 45 - дәріс

اَلْأَسَدُ وَالْمُسَافِرُ

إِبْطَاءٌ وُثُوبٌ صَخْرٌ شَاهِقٌ هُوَّةٌ

دَبِيبٌ حَافَّةٌ ضِرْسٌ غُصْنٌ نَصْبٌ

قُدُومٌ نُفُورٌ تَحَطُّمٌ

كَانَ رَجُلٌ مُسَافِرًا فِي النَّوَاحِي الْجَنُوبِيَّةِ مِنْ أَفْرِيقِيَّةَ. فَوَصَلَ فِي

سَفَرِهِ إِلَى صَحْرَاءَ وَاسِعَةٍ. فَرَأَى فِيهَا أَسَدًا عَنْ بُعْدٍ. وَاتَّفَقَ أَنَّ الْأَسَدَ رَآهُ أَيْضًا وَجَعَلَ يَتْبَعُهُ. وَكَانَ إِذَا أَسْرَعَ الْمُسَافِرُ يُسْرِعُ وَإِذَا أَبْطَأَ يُبْطِئُ وَإِذَا وَقَفَ يَقِفُ. فَفَهِمَ أَنَّ الْأَسَدَ يَتْبَعُهُ عَنْ بُعْدٍ حَتَّى إِذَا أَتَى الظَّلَامُ يَثِبُ عَلَيْهِ وَيَفْتَرِسُهُ. وَلَمْ يَكُنِ الْمُسَافِرُ يَقْدِرُ أَنْ يَفِرَّ مِنْ وَجْهِهِ لِأَنَّ الْأَسَدَ أَشَدُّ مِنْهُ سُرْعَةً. فَفَكَّرَ فِي أَنْ يَحْتَالَ لَهُ حِيلَةً يُهْلِكُهُ بِهَا وَيَتَخَلَّصُ مِنْهُ. فَجَاءَ إِلَى صَخْرٍ شَاهِقٍ تَحْتَهُ هُوَّةٌ عَمِيقَةٌ وَدَبَّ عَلَى يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ وَاخْتَبَأَ عِنْدَ حَافَّتِهِ وَرَاءَ ضِرْسٍ مِنْهُ. وَرَأَى هُنَاكَ فِي بَعْضِ شُقُوقِ الصَّخْرِ غُصْنَ شَجَرَةٍ يَابِسًا فَنَصَبَهُ وَجَعَلَ عَلَيْهِ جُبَّتَهُ وَطُرْبُوشَهُ عَلَى هَيْئَةِ رَجُلٍ وَلَمَّا فَرَغَ مِنْ ذَلِكَ رَأَى أَنَّ الْأَسَدَ قَادِمٌ إِلَيْهِ يَسِيرُ سَيْرَ الْخَائِفِ عَلَى فَرِيسَتِهِ أَنْ تَنْفِرَ مِنْهُ. وَحِينَ دَنَا مِنَ الْجُبَّةِ وَالطُّرْبُوشِ وَثَبَ عَلَيْهِمَا فَسَقَطَ إِلَى أَسْفَلِ الْهُوَّةِ فَتَحَطَّمَ وَمَاتَ.

45-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Ақтау қаласына сапар шектік. Өте кең шөлдалада болдық. Тым кешіктің. Қасқыр секірді. Бала өрмелеп жүрді. Сені алыстан көрдім. Мен еңбекқормын. Сен менен де өткен еңбекқорсың. Саяхатшы өз қаласына қайтты. Сенен

қашпадық. Қатты қиындықтан құтылдым. Дәрісті аяқтады. Шұңқырға жығылдым.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ وَالْأَرْبَعُونَ — дәрic - ٤٦

اَلنَّاسِكُ

اِمْتِلاَءٌ اِسْتِلْقَاءٌ عُكَّازَةٌ غَلاَءٌ حَبَلٌ اِسْتِئْجَارٌ

أَكَّارٌ فَاخِرٌ نَجِيبٌ تَرَعْرُعٌ تَشْدِيدٌ

يُحْكَى أَنَّ نَاسِكًا كَانَ يُرْسِلُ إِلَيْهِ أَحَدُ التُّجَّارِ كُلَّ يَوْمٍ رَطْلَيْنِ مِنَ الْعَسَلِ. فَكَانَ النَّاسِكُ يَأْكُلُ مِنْهُ حَاجَتَهُ وَيَضَعُ الْبَاقِيَ فِي جَرَّةٍ وَيُعَلِّقُهَا فِي وَتِدٍ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ وَلَمْ يَمْضِ عَلَى ذٰلِكَ شَهْرٌ حَتَّى اِمْتَلأَتِ الْجَرَّةُ فَبَيْنَمَا هُوَ ذَاتَ يَوْمٍ مُسْتَلْقٍ عَلَى ظَهْرِهِ وَالْعُكَّازَةُ فِي يَدِهِ إِذْ تَفَكَّرَ فِي غَلاَءِ الْعَسَلِ. فَقَالَ سَأَبِيعُ مَا فِي هٰذِهِ الْجَرَّةِ بِدِينَارٍ وَأَشْتَرِي بِهِ عَنْزَتَيْنِ فَتَحْبَلاَنِ وَتَلِدَانِ فِي كُلِّ خَمْسَةِ أَشْهُرٍ مَرَّةً. وَلاَ تَمْضِي إِلاَّ عِدَّةُ سَنَوَاتٍ حَتَّى تَصِيرَ الْعَنَزَتَانِ مَعْزًا كَثِيرًا. فَأَبِيعُ بَعْضَ الْمَعْزِ وَأَشْتَرِي بِثَمَنِهِ بَقَرًا

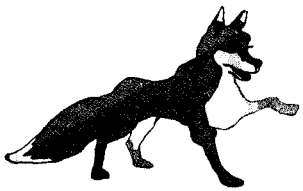
وَأَشْتَرِي أَرْضًا وَبَذْرًا وَأَسْتَأْجِرُ أَكَرَةً وَأَزْرَعُ عَلَى الثِّيرَانِ وَأَنْتَفِعُ بِأَلْبَانِ الْإِنَاثِ وَأَوْلَادِهَا. فَلَا يَأْتِي عَلَيَّ خَمْسُ سِنِينَ إِلَّا وَأُصِيبُ مِنَ الزَّرْعِ مَالًا كَثِيرًا. فَأَبْنِي بَيْتًا فَاخِرًا وَأَشْتَرِي أَفْرَاسًا نَجِيبَةً وَأَسْتَأْجِرُ خَادِمًا وَخَادِمَةً وَأَتَزَوَّجُ امْرَأَةً صَالِحَةً جَمِيلَةً. فَتَحْمِلُ ثُمَّ تَأْتِي بِغُلَامٍ نَجِيبٍ فَأَخْتَارُ لَهُ أَحْسَنَ الْأَسْمَاءِ. فَإِذَا تَرَعْرَعَ أَدَّبْتُهُ وَأَحْسَنْتُ تَأْدِيبَهُ وَأُشَدِّدُ عَلَيْهِ فِي ذٰلِكَ. فَإِنْ أَطَاعَنِي وَإِلَّا ضَرَبْتُهُ بِهٰذِهِ الْعُكَّازَةِ. وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْجَرَّةِ فَكَسَرَهَا. فَسَالَ مَا فِيهَا إِلَى وَجْهِهِ.

46-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Қалам сынды. Қаламды сындырдық. Бұл атты бір рет те пайдаланбадың. Досым Әлиді бес жылдан бері көрмедім. Мен бөлмемде дәріс оқып отырғанымда досым Ахмед кіріп келді. Елу мың теңге айлыққа бір жұмысшыны жалдадық.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ وَالْأَرْبَعُونَ — ٤٧ - дәріс

اَلثَّعْلَبُ وَمَكْرُهُ

مَائِدَةٌ خُوَانٌ لِيفٌ تَهْيِئَةٌ

قَالَ بَعْضُهُمْ كُنَّا فِي سَفَرٍ فِي أَرْضِ الْيَمَنِ. فَوَضَعْنَا الْمَائِدَةَ لِنَتَعَشّٰى. وَحَضَرَتْ صَلاَةُ الْمَغْرِبِ. فَقُمْنَا لِكَيْ نُصَلِّي ثُمَّ نَتَعَشّٰى. وَتَرَكْنَا الْمَائِدَةَ كَمَا هِيَ. وَكَانَتْ فِيهَا دَجَاجَتَانِ. فَجَاءَ ثَعْلَبٌ وَأَخَذَ إِحْدَاهُمَا. فَلَمَّا صَلَّيْنَا أَسِفْنَا عَلَيْهَا. فَبَيْنَمَا نَحْنُ كَذٰلِكَ إِذْ جَاءَ الثَّعْلَبُ عَلٰى مَقْرُبَةٍ مِنَّا وَفِي فَمِهِ شَيْءٌ كَأَنَّهُ الدَّجَاجَةُ فَوَضَعَهُ.. فَبَادَرْنَا إِلَيْهِ وَنَحْنُ نَحْسَبُهُ الدَّجَاجَةَ. فَجَاءَ إِلٰى الْأُخْرٰى وَأَخَذَهَا مِنْ فَوْقِ الْخُوَانِ. وَأَخَذْنَا الَّذِي قُمْنَا لِنَأْخُذَهُ فَإِذَا هُوَ لِيفٌ قَدْ هَيَّأَهُ مِثْلَ الدَّجَاجَةِ. فَرَجَعْنَا وَقَدْ خَسِرْنَا الدَّجَاجَتَيْنِ بِسَبَبِ مَكْرِهِ.

47-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Бұл қатты ескіріпті. Ол үнемі намаз оқиды. Фәрид ораза тұтады. Кедейлерге жәрдем бер. Оны жылқы деп қалыппын, сөйтсем есек екен. Намазға асық. Балалар,

тамаққа келіңдер. Ас дастарханға қойылды. Аллаһқа бой-сұныңдар. Қой сойдық. Бір тамшы су шөлдеген адамға өте қымбат.

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ وَالْأَرْبَعُونَ — ٤٨ - дәріс

مُصَاحَبَةُ الْأَشْرَارِ

نُمُوٌّ حَبٌّ مُوَاظَبَةٌ إِتْلَافٌ سُنْبُلَةٌ إِيقَاعٌ شَرٌّ

يُحْكَى أَنَّ فَلَّاحًا زَرَعَ فِي أَرْضِهِ قَمْحًا. فَنَبَتَ الزَّرْعُ وَنَمَا حَتَّى ظَهَرَ فِيهِ الْحَبُّ. وَكَانَتِ الْغِرْبَانُ مُوَاظِبَةً عَلَى الْأَكْلِ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ حَتَّى أَتْلَفَتْ سَنَابِلَ الْقَمْحِ. فَلَمَّا رَأَى الْفَلَّاحُ ذٰلِكَ عَزَمَ عَلَى قَتْلِهَا. وَكَانَتْ عِنْدَهُ بَبْغَاءُ تُخَالِطُ هٰذِهِ الطُّيُورَ. فَخَرَجَتْ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى حَسَبِ عَادَتِهَا لِمُرَافَقَةِ هٰؤُلَاءِ الْغِرْبَانِ بِدُونِ أَنْ يَعْلَمَ صَاحِبُهَا بِذٰلِكَ. وَقَدِ اتَّفَقَ أَنَّ هٰذَا هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي اسْتَعَدَّ فِيهِ الْفَلَّاحُ لِقَتْلِ الْغِرْبَانِ لِيَسْلَمَ مِنْ شَرِّهَا. فَأَخَذَ بُنْدُقِيَّتَهُ وَرَمَى الْغِرْبَانَ. فَسَقَطَ مِنْهَا ثَلَاثَةٌ عَلَى الْأَرْضِ مَيِّتَةً وَانْكَسَرَتْ رِجْلُ الْبَبْغَاءِ. فَلَمَّا رَأَى الْفَلَّاحُ الْبَبْغَاءَ مَطْرُوحَةً عَلَى الْأَرْضِ مَكْسُورَةَ

الرِّجْلِ اسْتَغْرَبَ ذٰلِكَ لِأَنَّهُ مَا كَانَ يَعْلَمُ بِوُجُودِهَا مَعَ الْغِرْبَانِ. ثُمَّ قَالَ لَهَا إِنَّ ذٰلِكَ مَا حَصَلَ لَكِ إِلاَّ مِنْ مُصَاحَبَةِ الْأَشْرَارِ. وَبَعْدَ ذٰلِكَ حَمَلَهَا إِلَى الْبَيْتِ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ. فَلَمَّا رَأَى أَوْلَادُ الْفَلَّاحِ الْبَبْغَاءَ أَسِفُوا عَلَيْهَا كَثِيراً وَسَأَلُوا أَبَاهُمْ عَنْ سَبَبِ مَا حَصَلَ لَهَا. فَأَجَابَ أَبُوهُمْ أَنَّ مُصَاحَبَةَ الْغِرْبَانِ الْأَشْرَارِ هِيَ الَّتِي أَوْقَعَتْهَا فِي هٰذِهِ الْمُصِيبَةِ. ثُمَّ إِنَّ الْبَبْغَاءَ شُفِيَتْ بَعْدَ ذٰلِكَ مِنْ مَرَضِهَا وَصَارَتْ تَقُولُ دَائِمًا لِأَوْلَادِ الْفَلَّاحِ: «لَا تُصَاحِبُوا الْأَشْرَارَ، لَا تُصَاحِبُوا الْأَشْرَارَ».

48-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Жерді жырттық та бидай септік. Бидай өсіп шашақ шығарды. Егін жинау уақыты келгенде, бардық та оны орып алдық. Неге жыладың, саған не болды? Әлхәмдүлиллә, атам науқасынан айықты. Одан айырылғаным үшін көп қайғырдым. Көп өкіндім. Олармен бірге екеніңді білмеген едім.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ وَالْأَرْبَعُونَ — ٤٩ - дәрс

مَنْ عَلَّمَ؟

شَيْدٌ جَنْيٌ كَلَلٌ تِلاَوَةٌ لَحْنٌ خَزْنٌ وَكْرٌ

مَنْ عَلَّمَ الْعُصْفُورَ أَنْ يَبْنِيَ عُشًّا فِي الشَّجَرِ
كَقَصْرِ مَلِكٍ شَادَهُ وَلَمْ يَضَعْ فِيهِ حَجَرْ
مَنْ عَلَّمَ النَّحْلَةَ أَنْ تَجْنِيَ مِنَ الزَّهْرِ الْعَسَلْ
قُوتًا لِأَيَّامِ الشِّتَا تَجْمَعُهُ بِلاَ كَلَلْ
مَنْ عَلَّمَ الْبُلْبُلَ أَنْ يَتْلُو أَطَايِبَ الْغِنَا
يُطْرِبُ كُلَّ خَاطِرٍ بِكُلِّ لَحْنٍ حَسُنَا
أَمْ مَنْ هَدَى النَمْلَةَ أَنْ تَجْمَعَ فِي الصَّيْفِ الطَعَامْ
تَخْزِنُهُ فِي وَكْرِهَا لِحِينِهِ عَلَى انْتِظَامْ
اَللهُ قَدْ عَلَّمَهَا ذَاكَ وَأَعْطَهَا الْهُدَى
وَهُوَ لِكُلٍّ مُرْشِدٌ لِكُلِّ خَيْرٍ أَبَدَا
كَذَاكَ يُعْطِي خَيْرَهُ لِكُلِّ مَنْ مِنْهُ يَسَلْ
فَاطْلُبْ إِلَيْهِ آمِلاً مَا خَابَ مَنْ لَهُ أَمَلْ

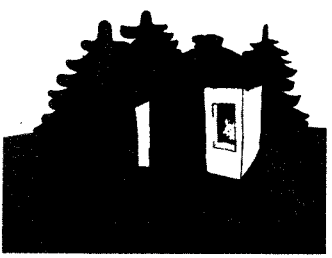
49-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Балара гүлдерден шырын алады. Бұлбұл әсем даусымен бізді шаттыққа бөлейді. Оған бір жылдық азық

бердім. Құрандағы бір сүрені оқыдым. Оған жақсы бір жыр оқыттым. Күн қараңғыланды. Ол өте рахат өмір сүруде. Кітаптарыңды сөмкеңе сал да біраз деміңді ал. Құмырсқадан жұмыс істеуді үйрен. Ол менен төрт жас үлкен. Әжемнен хат алдым.

اَلدَّرْسُ الْخَمْسُونَ — ۵۰ - дәрic

اَلْعَنْزَةُ وَالدُّبُّ

ثُقْبٌ صَبْغٌ جَدْيٌ كَرْبٌ خِدَاعٌ

خَرَجَتْ ذَاتَ يَوْمٍ عَنْزَةٌ لِتُحْضِرَ لِأَوْلَادِهَا الصِّغَارِ شَيْئًا يَسُدُّ جُوعَهُمْ. وَلِخَوْفِهَا عَلَيْهِمْ مِنَ الدُّبِّ أَوْصَتْهُمْ أَنْ لاَ يَفْتَحُوا الْبَابَ إِلاَّ عِنْدَ عَوْدَتِهَا. فَبَعْدَ خُرُوجِهَا بِقَلِيلٍ أَتَى الدُّبُّ وَدَقَّ الْبَابَ. فَقَالُوا مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ أَنَا عَمُّكُمْ الْخَرُوفُ أَتَيْتُ لِزِيَارَتِكُمْ. فَقَالُوا لاَ. نَحْنُ لاَ نَفْتَحُ إِلاَّ لِأُمِّنَا. فَذَهَبَ

الدُّبُّ ثُمَّ رَجَعَ وَدَقَّ الْبَابَ فَسَأَلُوهُ مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ الدُّبُّ أَنَا أُمُّكُمْ. فَاقْتَرَبُوا جَمِيعًا مِنَ الْبَابِ وَنَظَرُوا مِنْ ثُقُوبِهِ فَأَبْصَرُوا أَرْجُلَهُ السَّوْدَاءَ فَقَالُوا لاَ نَفْتَحُ لِأَنَّ أَرْجُلَكَ سَوْدَاءُ وَأَرْجُلَ أُمِّنَا بَيْضَاءُ. فَلَمَّا سَمِعَ الدُّبُّ ذٰلِكَ ذَهَبَ حَالاً وَصَبَغَ أَرْجُلَهُ بِلَوْنٍ أَبْيَضَ. ثُمَّ عَادَ إِلٰى الْبَابِ وَدَقَّهُ وَقَالَ أَنَا أُمُّكُمْ. فَلَمَّا أَبْصَرُوا بَيَاضَ أَرْجُلِهِ تَحَقَّقُوا أَنَّ أُمَّهُمْ بِالْبَابِ وَفَتَحُوا. فَدَخَلَ الدُّبُّ مُسْرِعًا وَافْتَرَسَهُمْ إِلاَّ وَاحِدًا كَانَ اخْتَفٰى. فَلَمَّا عَادَتْ أُمُّهُمْ لَمْ تَجِدْ إِلاَّ الْجَدْيَ الْبَاقِيَ مِنْ أَوْلاَدِهَا. وَلَمَّا سَأَلَتْهُ عَنِ السَّبَبِ أَخْبَرَهَا بِمَا جَرٰى فَاشْتَدَّ كَرْبُهَا وَبَكَتْ وَحَزِنَتْ حُزْنًا شَدِيدًا. وَقَالَتْ يَا وَلَدِي إِنَّ هٰذَا كُلَّهُ نَتِيجَةُ تَسَاهُلِكُمْ وَعَدَمُ تَأَمُّلِكُمْ فِي الْأُمُورِ. لِأَنَّ أَجْوِبَتَكُمْ هِيَ الَّتِي أَرْشَدَتْ عَدُوَّكُمْ إِلٰى كُلِّ مَا عَمِلَهُ مِنَ الْحِيَلِ وَفَتَحَتْ لَهُ بَابَ الْخِدَاعِ فَسَهُلَ عَلَيْهِ افْتِرَاسُ إِخْوَتِكَ.

50-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Есіктен сығаладым. Сізді зиярат ету үшін келдім. Анам маған: «жаман балалармен ойнама», – деді. Сол үшін мен үнемі әдепті балалармен ойнаймын. Маған тамақ дайында. Маған есікті ашыңдар. Үйімізді жасыл түске боядық. Досым қайтыс болды, соған көп қайғырдым. Бұл сенің жұмысыңның нәтижесі. Дұшпандардан сақтан.

اَلدَّرْسُ الْحَادِي وَالْخَمْسُونَ ۵۱ - дәріс

اَللِّصَّانِ وَالْحِمَارُ

مُضِيٌّ مُقَابَلَةٌ صَحْفَةٌ إِعْجَابٌ إِيَّابٌ زُقَاقٌ رِبْحٌ

يُحْكَى أَنَّ لِصَّيْنِ سَرَقَا حِمَارًا وَمَضَى أَحَدُهُمَا لِيَبِيعَهُ. فَقَابَلَهُ رَجُلٌ مَعَهُ صَحْفَةٌ فِيهَا سَمَكٌ. فَقَالَ لَهُ أَتَبِيعُ هٰذَا الْحِمَارَ؟ قَالَ نَعَمْ. قَالَ لَهُ أَمْسِكْ هٰذِهِ الصَّحْفَةَ حَتّٰى أَرْكَبَهُ وَأُجَرِّبَهُ فَإِنْ أَعْجَبَنِي اشْتَرَيْتُهُ. فَأَمْسَكَ اللِّصُّ الصَّحْفَةَ وَرَكِبَ الرَّجُلُ الْحِمَارَ. وَأَخَذَ يُجْرِيهِ ذَهَابًا وَإِيَّابًا حَتّٰى ابْتَعَدَ عَنِ اللِّصِّ كَثِيرًا. فَدَخَلَ بَعْضَ الْأَزِقَّةِ وَمَا زَالَ يَقْطَعُ بِهِ مِنْ زُقَاقٍ إِلٰى آخَرَ حَتّٰى اخْتَفٰى عَنْهُ. فَأَخَذَتِ اللِّصَّ الْحَيْرَةُ مِنْ ذٰلِكَ وَعَرَفَ أَخِيرًا

أَنَّهَا حِيلَةٌ عَلَيْهِ. فَرَجَعَ بِالصَّحْفَةِ فَالْتَقَاهُ رَفِيقُهُ فَقَالَ مَا فَعَلْتَ بِالْحِمَارِ هَلْ بِعْتَهُ؟ قَالَ نَعَمْ. فَقَالَ بِكَمْ بِعْتَهُ؟ قَالَ بِرَأْسِ مَالِهِ وَهٰذِهِ الصَّحْفَةُ رِبْحٌ.

51-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Көп мал пайда түсірдік. Досым Абдұллаһқа кішкене көшеде жолықтым. Бір кесе ас іштік. Мына атыңды қаншаға сатасың? Жүз алпыс бес мың теңгеге сатамын. Тым қымбат екен. Жүз елу мың теңгеге берсең, аламын. Жоқ, жүз елу мың теңгеге бере алмаймын. Қаласаң, жүз алпыс мың теңгеге ал, қаламасаң, алма! Мен бұдан бар жоғы бес мың теңге пайда көремін. Қарғаларды ұстадық. Бес күн өтті, бірақ қайтқан жоқ.

اَلدَّرْسُ الثَّانِي وَالْخَمْسُونَ — ۵۲ - дәріс

اَلذِّئْبُ

وِجَارٌ	بَرِّيَّةٌ	حَاسَّةٌ	شَمٌّ	فَرْسَخٌ
عَوْدٌ	اِنْفِرَادٌ	عُوَاءٌ	جَرٌّ	اِسْتِئْنَافٌ

وَلَيْسَ لَهُ قُوَّةٌ تُذْكَرُ

اَلذِّئْبُ مِنْ أَشْرَسِ السِّبَاعِ خُلُقًا وَأَشَدِّهَا خِيَانَةً وَأَضَرِّهَا لِلنَّاسِ. وَهُوَ أَكْبَرُ مِنَ الْكَلْبِ وَأَشْبَهُ الْحَيْوَانَاتِ بِهِ. وَيَتَّخِذُ وِجَارَهُ فِي الْغَابَاتِ الْبَعِيدَةِ عَنْ مَسَاكِنِ النَّاسِ. وَيَعِيشُ أَيَّامَ الصَّيْفِ عَلَى الْأَرَانِبِ وَالْعَصَافِيرِ وَغَيْرِهِمَا مِنَ الْحَيْوَانَاتِ الصَّغِيرَةِ. وَأَمَّا فِي الشِّتَاءِ فَيَخْرُجُ مِنَ الْغَابَاتِ فَيَطُوفُ فِي الْبَرَارِيِّ جَمَاعَاتٍ فِي طَلَبِ الْفَرِيسَةِ. وَلَيْسَ لَهُ قُوَّةٌ تُذْكَرُ وَلٰكِنَّهُ لاَ يَعْرِفُ الْخَوْفَ. فَإِذَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْجُوعُ يَزْدَادُ شَرَاسَةً فَيَقْصُدُ الْقُرَى وَيَهْجُمُ عَلَى الْغَنَمِ وَالْبَقَرِ وَالْخَيْلِ. وَأَكْثَرُ مَا يَهْجُمُ عَلَيْهَا فِي الصُّبْحِ حِينَ يَنَامُ الْكِلاَبُ. وَهُوَ يَخَافُ الْإِنْسَانَ إِذَا لَمْ يَهْرُبْ مِنْهُ. وَلٰكِنَّهُ إِذَا عَلِمَ أَنَّهُ يَخَافُهُ وَيَهْرُبُ مِنْهُ يَطْمَعُ فِيهِ فَيُدْرِكُهُ وَيَفْتَرِسُهُ. وَحَاسَّةُ الشَّمِّ فِيهِ قَوِيَّةٌ جِدًّا فَقَدْ يَشُمُّ الشَّيْءَ مِنْ فَرْسَخٍ أَوْ أَكْثَرَ. وَمِنْ عَادَتِهِ أَنَّهُ إِذَا أَكَلَ فَرِيسَتَهُ وَشَبِعَ مِنْهَا لاَ يَعُودُ إِلَيْهَا أَبَدًا. وَمِنْ

خِصَالِهِ أَيْضًا أَنَّهُ إِذَا مَرِضَ انْفَرَدَ عَنِ الذِّئَابِ لِأَنَّهَا إِذَا أَحَسَّتْ بِمَرَضِ وَاحِدٍ مِنْهَا تَجْتَمِعُ إِلَيْهِ فَتَأْكُلُهُ. وَمِنْ عَجِيبِ أَمْرِهِ أَنَّهُ إِذَا اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْجُوعُ عَوٰى فَيَجْتَمِعُ إِلَيْهِ الذِّئَابُ وَيَقِفُ بَعْضُهَا تُجَاهَ بَعْضٍ. فَمَنْ وَلّٰى مِنْهَا وَثَبَ إِلَيْهِ الْبَاقُونَ وَأَكَلُوهُ.

يُحْكٰى أَنَّ أَحَدَ الْأَشْرَافِ كَانَ رَاكِبًا مَعَ زَوْجَتِهِ مَرْكَبَةً شَتَوِيَّةً تَجُرُّهَا ثَلَاثَةُ أَفْرَاسٍ. فَلَحِقَهُ قَطِيعٌ مِنَ الذِّئَابِ يُرِيدُ افْتِرَاسَهُ. فَأَخَذَ السَّائِقُ يَحُثُّ الْأَفْرَاسَ وَيَضْرِبُهَا بِالسَّوْطِ فِرَارًا مِنَ الذِّئَابِ. وَجَعَلَتِ الذِّئَابُ تَشْتَدُّ فِي الْجَرْيِ حَتّٰى أَدْرَكَتِ الْمَرْكَبَةَ. فَأَمَرَ الرَّجُلُ السَّائِقَ أَنْ يُخَلِّيَ أَحَدَ الْأَفْرَاسِ لِكَيْ تَشْتَغِلَ بِهِ عَنْهُمْ. فَأَكَلَتْهُ فِي مُدَّةٍ قَصِيرَةٍ ثُمَّ اسْتَأْنَفَتِ الْجَرْيَ. فَخَلّٰى لَهَا السَّائِقُ فَرَسًا آخَرَ. وَأَمَّا الثَّالِثُ فَأَوْصَلَهُمْ إِلٰى قَرْيَتِهِمْ سَالِمِينَ.

52-тәмрин. Төмендегі сойлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Қасқырұлиды. Иттерүрді. Оныңайтарлықтайіліміжоқ. Не үшін достарыңнан айырылдың? Қасқыр – жыртқыштардың ең қауіптісі. Халықтың малынан дәмеленбе. Асқазанымның қатты ауырғанын сездім. Тамаққа тойдық. Шіркін, жастық уақытым қайтса ғой! Саған біраздан кейін қайта келемін. Біздің бір отар қойымыз бар.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالْخَمْسُونَ дәріс - ٥٣

اَلْحَمَامَةُ وَالثَّعْلَبُ وَمَالِكٌ الْحَزِينُ

مَالِكٌ الْحَزِينُ بَيْضٌ نَخْلَةٌ حِضَانَةٌ إِفْرَاخٌ نَجَاءٌ شَاطِئٌ هَمْزٌ دَقٌّ

كَانَتْ حَمَامَةٌ تَبِيضُ فِي رَأْسِ نَخْلَةٍ طَوِيلَةٍ جِدًّا. وَكَانَتْ لاَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَبْنِيَ عُشَّهَا إِلاَّ بَعْدَ تَعَبٍ شَدِيدٍ وَعَنَاءٍ كَبِيرٍ بِسَبَبِ طُولِ النَّخْلَةِ. فَإِذَا أَتَمَّتْ بِنَاءَ الْعُشِّ بَاضَتْ ثُمَّ حَضَنَتْ بَيْضَهَا فَإِذَا أَفْرَخَتْ وَأَدْرَكَتْ فِرَاخُهَا جَاءَهَا ثَعْلَبٌ اعْتَادَ أَنْ يَذْهَبَ إِلَيْهَا فَتَخَافُ مِنْهُ فَتُلْقِي فِرَاخَهَا إِلَيْهِ. فَبَيْنَمَا هِيَ ذَاتَ يَوْمٍ جَالِسَةٌ فِي عُشِّهَا حَزِينَةً وَقَدْ أَدْرَكَ لَهَا فَرْخَانِ إِذْ أَقْبَلَ مَالِكٌ الْحَزِينُ فَوَقَعَ عَلَى النَّخْلَةِ فَلَمَّا رَأَى الْحَمَامَةَ حَزِينَةً قَالَ لَهَا يَا حَمَامَةُ مَالِي أَرَاكِ شَدِيدَةَ الْهَمِّ سَيِّئَةَ الْحَالِ؟ فَقَالَتْ لَهُ يَا مَالِكُ الْحَزِينُ إِنَّنِي ابْتُلِيتُ بِثَعْلَبٍ كُلَّمَا أَدْرَكَ فِرَاخِي جَاءَنِي فَهَدَّدَنِي بِالصُّعُودِ إِلَيَّ فَأَرْمِي إِلَيْهِ فِرَاخِي مِنَ الْخَوْفِ. قَالَ لَهَا مَالِكٌ الْحَزِينُ إِذَا

أَتَاكِ هٰذِهِ الْمَرَّةَ فَقُولِي لَهُ اصْعَدْ أَيُّهَا الثَّعْلَبُ إِنْ كُنْتَ تَسْتَطِيعُ فَإِذَا أَمْكَنَكَ ذٰلِكَ أَطِيرُ أَنَا فَأَنْجُو بِنَفْسِي مِنْكَ. ثُمَّ طَارَ مَالِكٌ الْحَزِينُ إِلٰى شَاطِئِ النَّهْرِ. فَأَقْبَلَ الثَّعْلَبُ وَفَعَلَ بِالْحَمَامَةِ كَمَا كَانَ يَفْعَلُ مِنْ قَبْلُ. فَأَجَابَتْهُ الْحَمَامَةُ كَمَا عَلَّمَهَا مَالِكٌ الْحَزِينُ. فَقَالَ لَهَا مَنْ عَلَّمَكِ هٰذَا؟ قَالَتْ عَلَّمَنِي مَالِكٌ الْحَزِينُ. فَتَوَجَّهَ الثَّعْلَبُ إِلٰى مَالِكٍ الْحَزِينِ وَوَجَدَهُ وَاقِفًا عَلٰى شَاطِئِ النَّهْرِ. فَقَالَ لَهُ يَا مَالِكُ الْحَزِينُ أَيْنَ تَجْعَلُ رَأْسَكَ إِذَا أَتَتْكَ الرِّيحُ عَنْ يَمِينِكَ؟ قَالَ عَنْ شِمَالِي. قَالَ الثَّعْلَبُ فَإِذَا أَتَتْكَ عَنْ شِمَالِكَ أَيْنَ تَجْعَلُ رَأْسَكَ؟ قَالَ عَنْ يَمِينِي أَوْ خَلْفِي. قَالَ فَإِذَا أَتَتْكَ مِنْ كُلِّ جِهَةٍ؟ قَالَ أَجْعَلُهُ تَحْتَ جَنَاحَيَّ. قَالَ الثَّعْلَبُ وَكَيْفَ تَسْتَطِيعُ ذٰلِكَ أَلَا تُرِينِي كَيْفَ تَصْنَعُ؟ فَأَدْخَلَ مَالِكٌ الْحَزِينُ رَأْسَهُ تَحْتَ جَنَاحِهِ فَوَثَبَ عَلَيْهِ الثَّعْلَبُ فَأَخَذَهُ ثُمَّ هَمَزَهُ هَمْزَةً دَقَّ بِهَا عُنُقَهُ. ثُمَّ قَالَ يَا عَدُوَّ نَفْسِكَ تُعَلِّمُ الْحَمَامَةَ وَتَعْجِزُ عَنْ ذٰلِكَ لِنَفْسِكَ. ثُمَّ قَتَلَهُ وَأَكَلَهُ.

53-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Құс балапан ашты. Шымшық ұя жасады. Тауық жұмыртқалады. Бәлекеттен құтылды. Көл шетінде отырып көп балық ұстадық. Бұл құрма ағашы өте үлкен. Судың бойына күн сайын баруға әдеттендік. Неге бізден қорқасың? Сені жейтін қасқыр емеспіз. Менің халім өте нашар. Мына қаламды маған берші.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ وَالْخَمْسُونَ — ٥٤ - дәріс

اَلْغُرَابُ

اِعْتِدَالٌ إِبْصَارٌ دَهْيٌ قَفْزٌ فَوْتٌ

تَلَفُّتٌ تَأْكِيدٌ تَمَرُّنٌ وَضْعٌ مُطَوَّلٌ

كَانَ الْغُرَابُ فِي الزَّمَانِ الْخَالِي يَمْشِي عَلٰى رِجْلَيْهِ بِاعْتِدَالِ

فَأَبْصَرَ الْعَصْفُورَ يَوْمًا يَلْعَبُ وَقَدْ دَهٰى عَقْلَ الْغُرَابِ الْعَجَبُ

فَلَمْ يَزَلْ يَسْتَحْسِنُ الْتِفَاتَهُ وَقَفْزَهُ حِينَ مَشٰى وَفَاتَهْ

وَفَكَّرَ الْغُرَابُ فِي تَلَفُّتِهْ وَطَيْرِهِ وَوَثْبِهِ وَخِفَّتِهْ

وَأَكَّدَ الْعَزْمَ عَلٰى تَقْلِيدِهِ وَحَاوَلَ الْخُرُوجَ عَنْ حُدُودِهِ

وَلَمْ يَزَلْ يَعْمَلُ مَافِي وُسْعِهِ وَلَمْ يُفَكِّرْ فِي الَّذِي مِنْ طَبْعِهِ

فَخَابَ مِنْهُ السَّعْيُ بَعْدَ زَمَنٍ مُطَوَّلٍ قَضَاهُ فِي التَّمَرُّنِ

وَعَادَ لِلْوَضْعِ الْقَدِيمِ الْأَوَّلِ وَمَا شَفَى النَّفْسَ بِنَيْلِ الْأَمَلِ

لٰكِنَّهُ قَدْ نَسِيَ التَّمَشِّي وَلَمْ يَعُدْ يَعْرِفُ كَيْفَ يَمْشِي

54-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Алыстан аюды көрдім. Оның жауабына қанағаттандым. Ол жақсы үйретеді. Ұмыттың ба, әлде ұмытқансып тұрсың ба? Дәріс оқумен бес сағат уақтымды өткіздім. Уақытым бекер өтті. Мақсатыма жеттім. Сәйід еңбекқор шәкірт, бірақ, әдепсіз. Құмырсқа сияқты еңбекқор бол. Жындысың ба? Неге оны ұрып жатырсың?

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ وَالْخَمْسُونَ ۵۵ - дәріс

رَجَعْتُ بِخُفَّيْ حُنَيْنٍ

أَعْرَابِيٌّ اَلْحِيرَةُ إِسْكَافٌ مُسَاوَمَةٌ إِضْمَارٌ حِذَاءٌ مَكْمَنٌ عَقْلٌ اِغْتِيَاظٌ

يُحْكَى أَنَّ أَعْرَابِيًّا قَصَدَ الْحِيرَةَ لِيَشْتَرِيَ بَعْضَ الْأَمْتِعَةِ. فَقَابَلَهُ وَهُوَ فِي سُوقِهَا إِسْكَافٌ يُدْعَى حُنَيْنًا وَبِيَدِهِ خُفَّانِ. فَسَاوَمَهُ

الْأَعْرَابِيُّ بِهِمَا وَلَمْ يَشْتَرِهِمَا لِغَلَاءِ ثَمَنِهِمَا. فَاغْتَاظَ الْإِسْكَافُ عَلَيْهِ وَأَضْمَرَ لَهُ فِي نَفْسِهِ السُّوءَ. فَخَرَجَ إِلَى الطَّرِيقِ الَّذِي لَا بُدَّ لِلأَعْرَابِيِّ مِنَ الْمُرُورِ بِهِ. فَعَلَّقَ أَحَدَ الْخُفَّيْنِ فِي شَجَرَةٍ عَلَى ذٰلِكَ الطَّرِيقِ وَتَقَدَّمَ قَلِيلاً وَطَرَحَ الْآخَرَ وَاخْتَفَى. فَجَاءَ الْأَعْرَابِيُّ حِذَاءَ الْخُفِّ الَّذِي فَوْقَ الشَّجَرَةِ فَقَالَ مَا أَحْسَنَ هٰذَا الْخُفَّ وَمَا أَشْبَهَهُ بِخُفِّ حُنَيْنٍ لَوْ كَانَ مَعَهُ الْآخَرُ لَأَخَذْتُهُ. ثُمَّ تَقَدَّمَ فَرَأَى الْخُفَّ الْآخَرَ مَطْرُوحًا. فَنَزَلَ وَعَقَلَ بَعِيرَهُ وَأَخَذَهُ وَرَجَعَ لِيَأْخُذَ الْأَوَّلَ. وَفِي ذٰلِكَ الْوَقْتِ خَرَجَ حُنَيْنٌ مِنْ مَكْمَنِهِ فَأَخَذَ الْبَعِيرَ وَذَهَبَ. فَلَمَّا رَجَعَ الْأَعْرَابِيُّ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي عَقَلَ فِيهِ بَعِيرَهُ لَمْ يَجِدْهُ. فَتَأَسَّفَ كَثِيرًا وَرَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ مَاشِيًا. فَسَأَلُوهُ بِمَا رَجَعْتَ مِنَ الْحِيرَةِ؟ فَأَجَابَهُمْ بِقَوْلِهِ: «رَجَعْتُ بِخُفَّيْ حُنَيْنٍ» فَصَارَتْ مَثَلًا يُضْرَبُ لِكُلِّ مَنْ رَجَعَ خَائِبًا مِنْ سَعْيِهِ.

55-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Анам маған ренжіді. Досымның үйінің жанынан өттік. Ағаштың үстіндегі бүркітті көрдім. Егер ғалым болсаң, құрметтеймін. Атты байладыңыз ба? Иә, байладым. Етікші етігін тікті. Менің Алматыға барудан басқа шарам жоқ.

Көкөніс базарына барып, көкөніс алып қайттық. Орманнан үйге жаяу қайттым.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ وَالْخَمْسُونَ — ५६ - дәріс

اَلْبَبْغَاءُ

عَرِيضٌ	حِكَايَةٌ	كَثِيفٌ	سِرْبٌ	كَرَزٌ	نَقْرٌ	لُبٌّ
مَعْقُوفٌ	مَفْصِلٌ	رُقِيٌّ	بِزْرٌ	اِسْتِحْمَامٌ	تَبَرُّدٌ	جُثُومٌ
تَصْفِيفٌ	هُبُوبٌ	قَيْلُولَةٌ	بَيْتُوتَةٌ	اِزْدِحَامٌ	مَبِيتٌ	لِحَاءٌ

اَلْبَبْغَاءُ طَائِرٌ عَلٰى قَدَرِ الْحَمَامَةِ. لَهُ لِسَانٌ عَرِيضٌ وَقُوَّةٌ عَلٰى حِكَايَةِ الْأَصْوَاتِ. فَالْأَلِيفُ مِنْهُ يَحْفَظُ كَلَامَ النَّاسِ وَيُعِيدُهُ إِذَا سَمِعَهُ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ وَهُوَ يَخْتَلِفُ فِي اللَّوْنِ فَقَدْ يَكُونُ أَخْضَرَ أَوْ أَصْفَرَ أَوْ أَبْيَضَ. وَيَكْثُرُ فِي غَابَاتِ الْبُلْدَانِ الْحَارَّةِ كَالْهِنْدِ وَأَفْرِيقِيَّةَ وَأَمِيرَكَةَ الْجَنُوبِيَّةِ. وَأَحَبُّ الْغَابَاتِ إِلَيْهِ مَا كَانَ مِنْهَا كَثِيفَ الشَّجَرِ أَخْضَرَ الْوَرَقِ. فَتَجْتَمِعُ عَلٰى أَغْصَانِ الْأَشْجَارِ أَسْرَابًا كَثِيرَةَ الْعَدَدِ تَصِيحُ وَتُصَوِّتُ أَصْوَاتًا مُخْتَلِطَةً فَيُسْمَعُ

لَهَا ضَجِيجٌ شَدِيدٌ. وَهُوَ يَعِيشُ عَلَى أَثْمَارِ الْأَشْجَارِ. وَالْكَرَزُ الْبَرِّيُّ يَلَذُّ لَهُ أَكْثَرَ مِنْ سَائِرِ الْأَثْمَارِ وَلاَ سِيَّمَا بِزْرُهُ. فَإِنَّهُ يَضْرِبُهُ بِمِنْقَارِهِ فَيَنْقُرُهُ وَيَسْتَخْرِجُ لُبَّهُ فِي الْحَالِ. وَمِنْقَارُ الْبَبْغَاءِ قَوِيٌّ حَادٌّ قِسْمُهُ الْأَسْفَلُ قَصِيرٌ وَالْأَعْلَى طَوِيلٌ مَعْقُوفٌ عَلَى الْأَسْفَلِ. وَأَمَّا رِجْلُهُ فَهِيَ مُفَصَّلَةٌ إِلَى أَصَابِعَ. وَلِلْأَصَابِعِ مَفَاصِلُ لَيِّنَةٌ فَيَطْوِيهَا كَيْفَ يَشَاءُ كَمَا يَطْوِي الْإِنْسَانُ أَصَابِعَ يَدَيْهِ. وَبِهَا يَسْتَعِينُ عَلَى الصُّعُودِ إِلَى الْأَشْجَارِ فَيَتَعَلَّقُ بِمِنْقَارِهِ فِي غُصْنٍ وَيُمْسِكُ بِرِجْلِهِ آخَرَ ثُمَّ يَجْذِبُ نَفْسَهُ إِلَى فَوْقُ. وَلاَ يَزَالُ يَرْقَى هٰكَذَا حَتَّى يَصِلَ إِلَى رَأْسِ الشَّجَرَةِ. وَالْبَبْغَاءُ يُحِبُّ الْاِسْتِحْمَامَ كَثِيرًا. فَلاَ تَزَالُ الْبَبْغَاوَاتُ تَطِيرُ فِي طَلَبِ الْمَاءِ مِنْ غَابَةٍ إِلَى غَابَةٍ حَتَّى تَقَعَ عَلَى غَدِيرٍ أَوْ نَهْرٍ فِيهِ مَاءٌ صَافٍ فَتَنْزِلُ تَتَبَرَّدُ فِيهِ زَمَانًا. ثُمَّ تَصْعَدُ وَتَجْثُمُ جَمِيعُهَا فِي الشَّمْسِ تُصَفِّفُ رِيشَهَا بِمَنَاقِيرِهَا إِلَى أَنْ تَنْشَفَ. وَعِنْدَ الظُّهْرِ عِنْدَ اشْتِدَادِ الْحَرِّ تَقْصُدُ الْبَبْغَاوَاتُ مَكَانًا ظَلِيلاً مِنَ الْغَابَةِ لاَ تُصِيبُهُ الشَّمْسُ فَتَنَامُ فِيهِ عَلَى الْأَغْصَانِ نَوْمًا خَفِيفًا. وَعِنْدَ الْعَصْرِ أَوْ بَعْدَهُ قَلِيلاً تَهُبُّ

مِنْ قَيْلُولَتِهَا وَتَرْجِعُ إِلَى الصِّيَاحِ وَتَنْتَشِرُ فِي طَلَبِ الْقُوتِ ثُمَّ تَعُودُ إِلَى الْاِسْتِحْمَامِ. وَعِنْدَ الْغُرُوبِ تَبِيتُ فِي جَوْفِ شَجَرَةٍ وَتَزْدَحِمُ حَتَّى يَضِيقَ بِهَا الْمَبِيتُ. وَالْمُتَأَخِّرُ مِنْهَا يَتَعَلَّقُ بِمِنْقَارِهِ وَمَخَالِبِهِ بِلِحَاءِ الشَّجَرَةِ حَوْلَ الْمَبِيتِ طُولَ اللَّيْلِ.

56-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Оның тілі ұзын, даусы әдемі, көздері кішкене, құлақтары есектің құлағы сияқты ұзын. Әр саусақтың буындары бар. Шөл далада кешті батырдық. Бұл хикаяны көп рет естідім. Бүркіт пен қарға ұшып кетті. Таза су ішті. Дәмді тағамдардан жедік. Мысыр шаһарында көп жыл тұрдық. Енді отанымыз Қазақстанға қайтпақпыз. Бала ұйқысынан оянды.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ وَالْخَمْسُونَ — ۵۷ - дәріс

اَلسُّلَحْفَاةُ وَالْبَطَّتَانِ

غَيْضٌ بَيَانٌ فَقْأٌ كَيْفَ السَّبِيلُ إِلَى إِرْضَائِكَ

يُحْكَى أَنَّ غَدِيرًا كَانَ عِنْدَهُ عُشْبٌ وَكَانَ فِيهِ بَطَّتَانِ. وَكَانَ فِي الْغَدِيرِ سُلَحْفَاةٌ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْبَطَّتَيْنِ صَدَاقَةٌ. فَاتَّفَقَ أَنْ غِيضَ

ذٰلِكَ الْمَاءُ. فَجَاءَتِ الْبَطَّتَانِ لِوَدَاعِ السُّلَحْفَاةِ وَقَالَتَا السَّلَامُ عَلَيْكِ فَإِنَّنَا ذَاهِبَتَانِ عَنْ هٰذَا الْمَكَانِ لِأَجْلِ نُقْصَانِ الْمَاءِ عَنْهُ. فَقَالَتْ إِنَّمَا يَبِينُ نُقْصَانُ الْمَاءِ عَلٰى مِثْلِيَ الَّتِي كَأَنِي السَّفِينَةُ لَا أَقْدِرُ عَلَى الْعَيْشِ إِلَّا بِالْمَاءِ. فَأَمَّا أَنْتُمَا فَتَقْدِرَانِ عَلٰى الْعَيْشِ حَيْثُ كُنْتُمَا فَاذْهَبَا بِي مَعَكُمَا. قَالَتَا نَعَمْ. قَالَتْ كَيْفَ السَّبِيلُ إِلٰى حَمْلِي. قَالَتَا نَأْخُذُ بِطَرَفَيْ عُودٍ وَتَقْبَضِينَ بِفِيكِ عَلٰى وَسَطِهِ وَنَطِيرُ بِكِ فِي الْجَوِّ. وَإِيَّاكِ إِذَا سَمِعْتِ النَّاسَ يَتَكَلَّمُونَ أَنْ تَنْطِقِي. ثُمَّ أَخَذَتَاهَا فَطَارَتَا بِهَا فِي الْجَوِّ. فَقَالَ النَّاسُ عَجَبٌ سُلَحْفَاةٌ بَيْنَ بَطَّتَيْنِ قَدْ حَمَلَتَاهَا. فَلَمَّا سَمِعَتْ ذٰلِكَ قَالَتْ فَقَأَ اللهُ أَعْيُنَكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ. فَلَمَّا فَتَحَتْ فَاهَا بِالنُّطْقِ وَقَعَتْ عَلٰى الْأَرْضِ وَمَاتَتْ.

57-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Өтірік айтудан сақтан. Бұл ауылда тұра алмаймын. Өзен суы тартылды. Әй, екі досым, мені өздеріңмен бірге бақшаға алып барыңдар. «Фатиха» сүресін оқыдым. Ол намазын үзбей оқиды. Ешкімге кек сақтама. Балықтың барлық түрі суда ғана өмір сүреді.

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ وَالْخَمْسُونَ — дәріс - ٥٨

اَلْحُوتُ

زِعْنِفَةٌ فَكٌّ اِشْتِبَاكٌ فَغْرٌ شِدْقٌ هُدْبٌ

مِصْفَاةٌ اِبْتِلاَعٌ مَهْلٌ حُوتٌ تَجْهِيزٌ عُدَّةٌ

مِطْرَدٌ حَرْبَةٌ غَرْزٌ إِدْمَاءٌ عَيَاءٌ عَوْمٌ

شَحْمٌ زَيْتٌ قَارِبٌ قَلْبٌ

اَلْحُوتُ أَعْظَمُ الْحَيَوَانَاتِ جِسْمًا. وَأَظُنُّكَ لَمْ تَرَ فِي زَمَانِكَ كُلِّهِ بَيْتًا كَبِيرًا يَكْفِي لِأَنْ يَسَعَ حُوتًا وَاحِدًا. وَهُوَ يَعِيشُ فِي الْبِحَارِ وَيَسْبَحُ فِيهَا بِوَاسِطَةِ ذَنَبِهِ وَزَعَانِفِهِ كَسَائِرِ الْأَسْمَاكِ. وَلٰكِنَّهُ لاَ يُعَدُّ مِنْهَا لِأَنَّهُ يَتَنَفَّسُ الْهَوَاءَ كَمَا نَتَنَفَّسُهُ نَحْنُ. وَلِلْحُوتِ فَمٌ كَبِيرٌ جِدًّا. وَلَيْسَ لَهُ شَيْءٌ مِنَ الْأَسْنَانِ وَلٰكِنْ فِي فَكِّهِ الْأَعْلٰى عِظَامًا دَقِيقَةً مُشْتَبِكًا

بَعْضُهَا بِبَعْضٍ وَمُتَدَلِّيَةً مِنْهُ كَأَهْدَابِ الثَّوْبِ. وَهُوَ يَعِيشُ عَلَى الْأَسْمَاكِ الصَّغِيرَةِ السَّابِحَةِ فِي الْبَحْرِ. فَإِذَا رَأَى عَدَدًا مِنْهَا يَفْغَرُ فَاهُ الْوَاسِعَ فَيَدْخُلُهُ الْمَاءُ بِمَا فِيهِ مِنَ الْأَسْمَاكِ. ثُمَّ يَخْرُجُ الْمَاءُ مِنْ شِدْقَيْهِ خُرُوجَهُ مِنَ الْمِصْفَاةِ وَتَبْقَى الْأَسْمَاكُ مُشْتَبِكَةً بِالْأَهْدَابِ الْعَظْمِيَّةِ فَيَبْتَلِعُهَا عَلَى مَهْلِهِ. وَالتُّجَّارُ يُجَهِّزُونَ السُّفُنَ بِالرِّجَالِ وَالْعُدَدِ لِصَيْدِهِ فَيَصْطَادُهُ الصَّيَّادُونَ طَعْنًا بِالْمَطَارِدِ وَالْحِرَابِ الْمُشَعَّبَةِ فَتَغْرِزُ فِي جِسْمِهِ وَتُدْمِيهِ كَثِيرًا جِدًّا. وَلَا يَزَالُونَ يَطْعَنُونَهُ حَتَّى يَعْيَا مِنَ التَّعَبِ وَسَيَلَانِ الدَّمِ ثُمَّ يَمُوتُ عَائِمًا عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ. فَيَأْخُذُونَ شَحْمَهُ وَيَضَعُونَهُ فِي الْبَرَامِيلِ وَيَحْمِلُونَهُ إِلَى بِلَادِهِمْ لِكَيْ يَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ زَيْتًا. وَفِي صَيْدِهِ خَطَرٌ كَبِيرٌ عَلَى قَوَارِبِ الصَّيَّادِينَ لِمَا يَحْدُثُ مِنَ الْاِضْطِرَابِ الشَّدِيدِ فِي سَطْحِ الْبَحْرِ عِنْدَ ارْتِفَاعِ الْحُوتِ وَهُبُوطِهِ. وَقَدْ يَضْرِبُ الْقَارِبَ بِذَنَبِهِ فَيَكْسِرُهُ أَوْ يَقْلِبُهُ بِمَنْ فِيهِ.

58-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Балық тек қана суда өмір сүре алады. Оның өте көп түрі бар. Оны қармақ және аумен ұстайды. Кит хайуанаттардың ең үлкені. Ол теңізде өмір сүреді. Оны кеме үстінде тұрып, арнайы құралдармен ұстайды. Бірақ оларды аулағанда, аңшыларда қорқыныш болады. Өйткені ол кейде құйрығымен кемені ұрғанда, кеме қирайды, немесе аударылып кетеді.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ وَالْخَمْسُونَ — ۵۹ - дәріс

اَلْعُلْجُومُ وَالسَّرَطَانُ

تَعْشِيشٌ	أَجَمَةٌ	اِقْتِيَاتٌ	هَرَمٌ	سَرَطَانٌ	عُلْجُومٌ
كَآبَةٌ	هٰهُنَا	هُنَالِكَ	نَفَادٌ	مُكَابَرَةٌ	قَصَبٌ
تَلٌّ	إِجَابَةٌ	تَمَكُّنٌ	كَلْبَتَانِ	فَعَاشَ بِهَا مَا عَاشَ	حُبًّا وَكَرَامَةً

يُحْكَى أَنَّ عُلْجُومًا عَشَّشَ فِي أَجَمَةٍ كَثِيرَةِ السَّمَكِ. فَكَانَ يَقْتَاتُ بِمَا فِيهَا مِنَ السَّمَكِ. فَعَاشَ بِهَا مَا عَاشَ ثُمَّ هَرِمَ فَلَمْ يَسْتَطِعْ صَيْدًا. فَأَصَابَهُ جُوعٌ وَهُزَالٌ شَدِيدٌ. فَجَلَسَ يَوْمًا حَزِينًا يَلْتَمِسُ الْحِيلَةَ فِي أَمْرِهِ. فَمَرَّ بِهِ سَرَطَانٌ فَرَأَى حَالَتَهُ وَدَنَا مِنْهُ وَقَالَ لَهُ مَالِي أَرَاكَ أَيُّهَا الطَّائِرُ هٰكَذَا حَزِينًا كَئِيبًا؟ قَالَ

الْعُلْجُومُ وَكَيْفَ لاَ أَحْزَنُ وَقَدْ كُنْتُ أَعِيشُ مِنْ صَيْدِ مَا هٰهُنَا مِنَ السَّمَكِ. وَإِنِّي رَأَيْتُ الْيَوْمَ صَيَّادَيْنِ قَدْ مَرَّا بِهٰذَا الْمَكَانِ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ إِنَّ هٰهُنَا سَمَكًا كَثِيرًا أَفَلاَ نَصِيدُهُ أَوَّلاً؟ فَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ فِي مَكَانٍ كَذَا سَمَكًا أَكْثَرَ مِنْ هٰذَا السَّمَكِ فَلْنَبْدَأْ بِذٰلِكَ فَإِذَا فَرَغْنَا مِنْهُ جِئْنَا إِلٰى هُنَا فَصِدْنَا مَا فِيهِ مِنَ السَّمَكِ. وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُمَا إِذَا فَرَغَا مِنْ صَيْدِمَا هُنَالِكَ مِنَ السَّمَكِ جَاآ إِلٰى هُنَا فَاصْطَادَا مَا فِيهَا مِنَ السَّمَكِ. فَإِذَا كَانَ ذٰلِكَ فَهُوَ هَلاَكِي وَنَفَادُ مُدَّتِي. فَلَمَّا سَمِعَ السَّرَطَانُ ذٰلِكَ مِنْهُ انْطَلَقَ إِلٰى جَمَاعَةِ السَّمَكِ فَأَخْبَرَهُنَّ بِذٰلِكَ. فَأَقْبَلْنَ عَلٰى الْعُلْجُومِ وَاسْتَشَرْنَهُ فِي أَمْرِهِنَّ. فَقَالَ الْعُلْجُومُ أَمَّا مُكَابَرَةُ الصَّيَّادَيْنِ فَلاَ طَاقَةَ لِي بِهَا. وَلاَ أَعْلَمُ حِيلَةً إِلاَّ الذَّهَابَ إِلٰى غَدِيرٍ قَرِيبٍ مِنْ هُنَا فِيهِ سَمَكٌ كَثِيرٌ وَمِيَاهٌ وَقَصَبٌ. فَإِنِ اسْتَطَعْتُنَّ الْانْتِقَالَ إِلَيْهِ كَانَ فِيهِ سَعَادَتُكُنَّ. فَقُلْنَ لَهُ إِنَّنَا لاَ نَسْتَطِيعُ ذٰلِكَ إِلاَّ بِمَعُونَةٍ مِنْكَ فَنَرْجُوكَ أَنْ تَحْمِلَنَا إِلٰى ذٰلِكَ الْغَدِيرِ. فَأَجَابَ

الْعُلْجُومُ إِلٰى طَلَبِهِنَّ وَجَعَلَ يَحْمِلُ كُلَّ يَوْمٍ سَمَكَتَيْنِ حَتّٰى يَنْتَهِيَ بِهِمَا إِلٰى تَلٍّ فَيَأْكُلُهُمَا. فَلَمَّا جَاءَ الْعُلْجُومُ ذَاتَ يَوْمٍ لِأَخْذِ السَّمَكَتَيْنِ عَلٰى عَادَتِهِ أَقْبَلَ عَلَيْهِ السَّرَطَانُ فَقَالَ لَهُ إِنِّي أَيْضًا أُرِيدُ أَنْ أَذْهَبَ إِلٰى ذٰلِكَ الْغَدِيرِ فَأَرْجُوكَ أَنْ تَحْمِلَنِي إِلَيْهِ. فَقَالَ لَهُ حُبًّا وَكَرَامَةً، وَاحْتَمَلَهُ وَطَارَ بِهِ حَتّٰى إِذَا دَنَا مِنَ التَّلِّ الَّذِي كَانَ يَأْكُلُ السَّمَكَ فِيهِ نَظَرَ السَّرَطَانُ فَرَأَى عِظَامَ السَّمَكِ مَجْمُوعَةً هُنَاكَ. فَعَلِمَ أَنَّ الْعُلْجُومَ هُوَ صَاحِبُهَا وَأَنَّهُ يُرِيدُ بِهِ مِثْلَ ذٰلِكَ. فَأَخَذَ يُدَبِّرُ الْحِيَلَ لِلْخَلَاصِ عَنِ الْعُلْجُومِ وَإِهْلَاكِهِ حَتّٰى تَمَكَّنَ مِنْ عُنُقِهِ فَعَصَرَهَا بِكَلْبَتَيْهِ فَمَاتَ. ثُمَّ رَجَعَ إِلَى الْأَجَمَةِ الَّتِي كَانَ يَعِيشُ فِيهَا فَأَخْبَرَ جَمَاعَةَ السَّمَكِ بِالْقِصَّةِ.

59-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Құс ұя жасап, жұмыртқалады. Одан кейін балапан ашты. Жұма намазын оқып болдық. Оны көтеруге менің күшім жетпейді. Оған жақын бардым. Бұл оқиғаны ешкімге айтпа. Бізбен бірге тамақтануға барасың ба? Мен оған қарсы тұра алмаймын. Аллаһтың жәрдемі болмағанда бұл жұмысты істей алмайтын едік. Әй, дұшпан! Саусағымды қанаттың. Оның жауыздығынан құтылудың жолын таптық. Ол өте кәрі, сексен бес жаста.

اَلدَّرْسُ السِّتُّونَ — дәріс - ٦٠

أَيُّ الثَّلاثَةِ أَشَدُّ حُمْقًا؟

تَمَنٍّ عِشْرَةٌ طَوْقٌ زِقٌّ وَيْحٌ وَيْحَكَ

يُحْكَى أَنَّ أَحْمَقَيْنِ اصْطَحَبَا فِي طَرِيقٍ. فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِلْآخَرِ تَعَالَ نَتَمَنَّ عَلَى اللهِ فَإِنَّ الطَّرِيقَ تُقْطَعُ بِالْحَدِيثِ. فَقَالَ أَنَا أَتَمَنَّى قُطْعَانَ غَنَمٍ أَنْتَفِعُ بِأَلْبَانِهَا وَلُحُومِهَا وَأَصْوَافِهَا وَقَالَ الْآخَرُ أَنَا أَتَمَنَّى قُطْعَانَ ذِئَابٍ أُرْسِلُهَا عَلَى غَنَمِكَ حَتَّى لاَ تَتْرُكَ مِنْهُ شَيْئًا. فَقَالَ وَيْحَكَ أَهٰذَا مِنْ حَقِّ الصُّحْبَةِ وَحُرْمَةِ الْعِشْرَةِ؟ فَتَصَايَحَا وَتَخَاصَمَا وَاشْتَدَّتِ الْخُصُومَةُ بَيْنَهُمَا حَتَّى تَمَاسَكَا بِالْأَطْوَاقِ. ثُمَّ تَرَاضَيَا عَلَى أَنَّ أَوَّلَ مَنْ يَطْلُعُ عَلَيْهِمَا يَكُونُ حَكَمًا بَيْنَهُمَا. فَطَلَعَ عَلَيْهِمَا شَيْخٌ بِحِمَارٍ عَلَيْهِ زِقَّانِ مِنْ عَسَلٍ. فَحَدَّثَاهُ بِحَدِيثِهِمَا فَأَنْزَلَ الزِّقَّيْنِ وَفَتَحَهُمَا حَتَّى سَالَ الْعَسَلُ عَلَى التُّرَابِ. ثُمَّ قَالَ صَبَّ اللهُ دَمِي مِثْلَ هٰذَا الْعَسَلِ إِنْ لَمْ تَكُونَا أَحْمَقَيْنِ.

60-тәмрин. Төмендегі сөйлемдерді араб тіліне аударыңыз:

Сенен бес мың теңге қарыз бере тұруыңды сұраймын, Аллаһ бұйыртса, он бес күннен кейін қайтарамын. Балық майы қан аздыққа пайдалы, бірақ асқазанға зиян. Балықшы балықпен күн көреді. Досым қайтыс болды, Аллаһ рахым етсін. Балаларыңды жақсылап тәрбиеле. Олардың тәрбиелі болуын қадағала. Аллаһ пен пайғамбарға бойсұн. Аллаһ пен пайғамбарға бойсұнбаған адамдар дүниеде де, ақыретте де оңбайды.

مُفْرَدَاتٌ لُغَوِيَّةٌ — Лұғаттар

١

وَالِدٌ — әке

مَخْزَنٌ — қойма; дүкен.

مُكْثٌ — тұру

أَمْرٌ – أُمُورٌ — іс; шаруа.

عَزْمٌ — ұйғару; байламға келу; бел байлау; қортындыға келу.

طُولَ الْيَوْمِ — күні бойы

أَنَا أَصْغَرُ مِنْكَ بِخَمْسِ سِنِينَ — мен сенен бес жас кішімін

٢

هَيْئَةٌ — сәл; шамалы; бір шама уақыт.

تَعْظِيمٌ — ұлықтау; құрметтеу.

بَدْءٌ — бастау

أَمْرٌ – أَوَامِرُ — 1) бұйыру; 2) бұйрық; әмір.

إِمْلَاءٌ — жаздыру

اِنْتِهَاءٌ — біту; аяқталу.

اِنْصِرَافٌ — кету

كَـ — 1) тәрізді; сияқты; сықылды. 2) ретінде

كَمَا — 1) сияқты; -дай; -дей; -тай; тей. 2) сол сияқты; сондай-ақ.

قَرَأْتُ كَمَا قَرَأَ الْمُعَلِّمُ — мұғалім оқығандай оқыдым

٣

جَرْوٌ — күшік

حِينَ — шақта; кезде; уақытта.

رَفِيقٌ	жолдас; жол серік; серік.
تَلَقَّى (تَلَقِّي)	алу
اِسْتِمَاعٌ	тыңдау
اِسْتَمَعَ لَهُ	оны тыңдады; оған құлақ салды.
تَعْيِينٌ	белгілеу; тағайындау.
فَائِزٌ	жеңімпаз, ұтушы
تَضْيِيعٌ	жоғалту
سُدًى	босқа; текке; бекер.
حَلٌّ	шешу
سِيرَةٌ	өмірбаян; тұрмыс-салт.
شَرْحٌ	1) кеңейтіп түсіндіру; 2) түсіндірме.
مَنْ	кім
هٰكَذَا	солай; осылай; осылайша; былай; мынандай.
جَائِزَةٌ	сыйлық
نُبَاحٌ	үру
سَرْحٌ	жайылу (малдың жайылуы)
لُحُوقٌ	қуып жету; қуу.
قُدَّامَ	алдында
إِيصَالٌ	жеткізу; апару.
قُدْرَةٌ	1) күш жету; шама келу; құдіреті жету. 2) құдірет; күш.
صَارَ يَأْكُلُ	жей бастады
طَيَرَانٌ	ұшу
طَارَ	ұшты
قَدَرَ عَلَيْهِ	оған күші жетті
حِينَ يَقْرَأُ	1) ол оқыған кезде 2) оқыған кезінде

٤

تَقْوِيمٌ	күнтізбе
خَرِيطَةٌ – خَرَائِطُ	карта

تَعْلِيقٌ	ілу; асу.
خَطَرٌ	қауіп
بُلُوغٌ	жету
اِنْكِسَارٌ	сыну
غَرْقٌ	бату
أَخَذَ يَكْتُبُ	жаза бастады

٦

دَأْبٌ	дағды; әдет.
وَحْشٌ – وُحُوشٌ	жабайы хайуан; жыртқыш; аң.
تَفْتِيشٌ	1)іздеу 2) тінту
فَتَّشَ عَنِ الْكِتَابِ	кітапты іздеді
صَيْدٌ	1) аулау; ау. 2) аң
إِذَا	кенеттен; тосыннан; сол уақытта.
بَيْنَمَا	уақытта; аралықта.

٥

مَنْفَعَةٌ	пайда
ذَاتَ لَيْلَةٍ	бір күні түнде
اِسْتِعْدَادٌ	1) әзірлену; дайындалу. 2) әзірлік; дайындық.
مَيْلٌ	1) талап; ынта. 2) талаптану; ынталану.
طَيٌّ	жабу
لَا بُدَّ	міндетті түрде керек; міндетті түрде қажет.
لَا بُدَّ مِنَ الْقِرَاءَةِ	міндетті түрде оқу керек
تَخْلِيَةٌ	қоя беру; қалдыру.
قَضَاءٌ	өтеу; орындау.
عِصْيَانٌ	қарсы шығу; тіл алмау; тыңдамау; асылық қылу.
حُلُوْلٌ	болу; оқиға болу; болып қалу.

بَيْنَمَا أَنَا أَقْرَأُ	Мен жалғыз өзім сыныпта оқып отырған кезде, мұғалім тосыннан кіріп келді.
فِي الْفَصْلِ	
وَحْدِي إِذَا	
الْمُعَلِّمُ دَخَلَ	
هَوْلٌ	үрей; қорқыныш.
هَائِلٌ	сұмдық; үрейлі.
مَنْظَرٌ	көрініс
زَحْفٌ	төніп келу
صُرَاخٌ	айғайлау; шыңғыру.
تَصْوِيبٌ	көздеу; дәлдеу; туралау.
بُنْدُقِيَّةٌ	мылтық
إِطْلَاقٌ	1) жіберу 2) ату
رَصَاصٌ	оқ
إِصَابَةٌ	тигізу; дәл тигізу.
إِخْطَاءٌ	тигізе алмау; қателесу.

تَمَاوُتٌ	өлгенге ұқсау; өлгенсу.
شَمٌّ	иіскеу
تَنَفُّسٌ	тыныс алу
إِضْرَارٌ	зиян тигізу; залал келтіру.
أَضَرَّ بِهِ	оған зиян тигізді
مِزَاحٌ	әзілдеу; мазақтау.
هَمْسٌ	сыбырлау
دَنِيٌّ	сорлы; нашар; арамза; оңбаған.
جُثَّةٌ	1) дене; тән. 2) мәйіт
مُرَافَقَةٌ	жолдас болу
فِي الْحَالِ	дереу; сол мезетте; тап қазір; тез.

٧

مَزَحَ	жайлау
فِرَارٌ	қашу

طَرَقَ — қағу, тоқылдату. (есікті қағу)

فِيمَا هُوَ يَقْرَأُ — ол оқып жатқан кезде

عِنْدَ ذٰلِكَ — сол уақытта

بِأَعْلٰى صَوْتِهِ — бар даусымен

كَلِمَةً فَكَلِمَةً — сөзбе-сөз

قَبْلَ ذٰلِكَ — бұдан бұрын; содан бұрын.

٨

تَرْبِيَةٌ — 1) асырау; өсіру; тәрбиелеу. 2) тәрбие

أُلْفَةٌ — бауыр басу; үйрену.

مُفَارَقَةٌ — айырылысу; ажырау.

بَذْلٌ — жұмсау; аямау.

وُسْعٌ — күш

بَذَلَ وُسْعَهُ — бар күшін жұмсады

حَشَرَاتٌ — жәндік

صَدًى — жаңғырық

غَضَبٌ — ашулану

سَبٌّ — сөгу; тілдеу; сөгіс айту; ұрсу.

شَتْمٌ — балағаттау

إِعَادَةٌ — қайталау

مُشَاتَمَةٌ — балағаттасу

شِكَايَةٌ — 1) шағымдану; арыздану. 2) наразылық білдіру 3) шағым; наразылық.

شَكَوْتُ حَالِي — досыма жағдайымды

إِلٰى صَدِيقِي — шағымдандым

اِخْتِبَاءٌ — жасырыну; тығылу.

سِوٰى — бөлек; өзге; қоспағанда; басқа.

аулау	اِفْتِرَاسٌ
олжа	فَرِيسَةٌ
1) сәлем беру 2) тапсыру	تَسْلِيمٌ
оған сәлем берді	سَلَّمَ عَلَيْهِ
саған не болды?	مَالَكَ
саған не болды оқымай жатырсың?	مَالَكَ لَا تَقْرَأُ
саған не болды жылап жатырсың?	مَالَكَ تَبْكِي؟
алайда ол; дегенмен ол.	غَيْرَ أَنَّهُ
Әбүлхұсайын (түлкінің лақабы)	أَبُو الْحُصَيْنِ
із	أَثَرٌ
айыру; ажырату.	تَمْيِيزٌ
пікір қылу; ойлау.	تَفْكِيرٌ
ол жайында ойлады	فَكَّرَ فِيهِ
лайық емес; жараспайды.	لَا يَنْبَغِي
мазасын алу; азап көрсету; жапа шектіру.	إِيذَاءٌ
тарап; жақ.	جِهَةٌ
көлеңке; сая.	ظِلٌّ
күзету; қарауылдау.	حِرَاسَةٌ
шыбын	ذُبَابٌ
өлтіру	قَتْلٌ
1) жақсылық 2) жақсы	خَيْرٌ
٩	
1) қартаю 2) қарттық	شَيْخُوخَةٌ
айлаға жүгіну; алаяқтық жасау; қулық-сұмдық.	اِحْتِيَالٌ
өз жаны үшін айлаға жүгінді	احْتَالَ لِنَفْسِهِ
ауырғансу	تَمَارُضٌ
үңгір	غَارٌ
оқыған сайын	كُلَّمَا قَرَأَ
келу; жүру.	إِتْيَانٌ

قَدَمٌ	табан; қадам.

١٠

شَقِيقٌ	туысқан; туыс. (туған аға не туған іні)
خَدٌّ	жақ
ذِرَاعٌ	білек
مِرْفَقٌ	шынтақ
سَاقٌ	балтыр
رُكْبَةٌ	тізе
ذَقْنٌ	иек
صَدْرٌ	көкірек
مَعِدَةٌ	асқазан
غَرَضٌ	мақсат; нысана.
عَرَقٌ	тер
وِقَايَةٌ	сақтау
تَغْطِيَةٌ	орау; қаптау; жабу.
انْطِبَاقٌ	жұмылу

١١

نِسْيَانٌ	ұмыту
شَعْرٌ	шаш; түк.
عِنْدَئِذٍ	сол уақытта
شَقَّ	қиын болды
اسْتِيقَافٌ	тоқтату
خَشْيَةٌ	қауіптену; қорқу.
يُخْشَى	қауіп төндіреді; қауіпті болады; қорқыныш туғызады.
ذَرَّةٌ	шаң; тозаң.
تَطَايُرٌ	ұшу; ұшып жүру.
جَوٌّ	ауа; әуе.
تُرَابٌ	топырақ
هَوَامٌّ	шыбын-шіркей
كَلَّا	жоқ; мүлде; ешқандай.
تَهْدِيدٌ	қорқыту

سَعْيٌ — 1) ұмтылу; әрекет ету; жүру. 2) әрекет

إِمْكَانٌ — мүмкін болу; мүмкіндік туу; болу.

أَمْكَنَهُ — оған мүмкіндік туды

أَمْكَنَكَ الْخُرُوجُ — саған шығуға мүмкіндік туды

طُلُوعٌ — шығу; көтерілу.

جَوْفٌ — іш

لَهَبٌ — жалын; от.

حِصْرِمٌ — шикі; піспеген; піспеген жүзім.

خَسَأَ — жоғал; аулақ кет; жоғалт көзіңді.

١٣

قَفَصٌ — қапас; тор.

حَوْلَ — айнала; төңірек.

مَا — нәрсе (қандай да бір нәрсе)

خَطَرٌ مَا — қандай да бір қауіп

تَنْبِيهٌ — ескерту; ояту.

سَرِيعٌ — тез

عِنْدَمَا يَقْرَأُ — 1) оқып жатқан кезде 2) оқып жатқан кезінде

١٢

مُشَاهَدَةٌ — көру

لَوْنٌ — түр; түс; рең, өң; түр-түс.

رُطَبٌ — дүмбіл құрма

إِيذَاءٌ — 1) айдап әкету; алып кету; жеп қою. 2) өлтіру

أَوْذَى بِهِ — оны айдап әкетті

بُغْيَةٌ — көксеу; қалау.

تَعَبٌ — 1) шаршау; шалдығу. 2) қиындық

١٤

سُلَحْفَاةٌ — тасбақа

تَسَابُقٌ — жарысу

حَدٌّ — 1) шекара
2) мәре
3) мөлшер; шама; шек; шегі.

اِتِّكَالٌ — сүйену; арқа сүйеу.

خِفَّةٌ — жеңілдік

تَوَانٍ (تَوَانِيٌ) — еріну; босаңсу; селқостану.

بُطْءٌ — 1) бәсеңдік
2) баяу; бәсең.

تَفْرِيطٌ — салғырттық жасау

اِسْتِمْرَارٌ — тоқтамау; жалғастыру.

رُوَيْدًا — ақырын; жәй.

اِسْتِيقَاظٌ — ояну

جُهْدٌ — күш; тағат.

سَبْقٌ — озу

وَدْعٌ — қою; жол беру; қалдыру; мүмкіндік беру.

وَدَعْتُهُ يَبْكِي — оны жылаған күйі қалдырдым

إِطْعَامٌ — тамақ беру; жем беру; қоректендіру.

لُعْبَةٌ — ойыншық

تَرْكٌ — тәрк ету; тастау.

بَذْرٌ – بُذُورٌ — дән; жем.

حُزْنٌ — 1) қапалану; қайғыру; ренжу.
2) қайғы; қасірет; күйініш.

حِينًا بَعْدَ حِينٍ — уақыт уақытымен; кейде-кейде.

بِمَا أَنَّهُ يَجْتَهِدُ كَثِيرًا يُحِبُّهُ مُعَلِّمُهُ — еңбектенетіні себепті мұғалімі оны жақсы көреді

اَلصُّوَرُ	қимылдайтын сурет; суретфилім.
الْمُتَحَرِّكَةُ	

١٦

لَيْتَ	шіркін; қанеки енді.
لَيْتَنِي أَرْجِعُ إِلَى قَرْيَتِي	шіркін, ауылыма қайтсам ғой!
غَزْلٌ	тоқыма жіп
كَيْ	үшін
كَيْ يَكْتُبَ	жазу үшін
زَهْرٌ	гүл
شَمْعٌ	балауыз
شَكٌّ	шүбә; шәк.
بِلاَ شَكٍّ	шүбәсіз; шәксіз
كما رأيت	көріп тұрғаның тай
مِنْقَارٌ	құстың тұмсығы
عُشٌّ	ұя
رَبْضٌ	жату (хайуандар үшін қолданылады)
خَيْبَةٌ	өшу; сөну; іске аспау.
أَمَلٌ	үміт
إِذْ	себебі
نَدَمٌ	1) өкіну 2) өкініш
اضْطِرَارٌ	мәжбүр болу

١٥

حاضِرٌ	қазір; құп болады.
عَظِيمٌ	1) тамаша 2) ұлық
أَكْثَرُ	1) көбірек 2) ең көп
غَلَطٌ	қалт кету; қателесу.
تَوْسِيخٌ	кірлету; ластау.
تَوْبِيخٌ	ұрысу; айыбын бетіне басу.
لُزُومٌ	ләзім болу; тиіс; керек.
خَطٌّ	сызық
بُنَيٌّ	бала

صَفِيرٌ — ысқыру

وَمَا صَلَّى
الْعَصْرَ حَتَّى
غَابَتِ الشَّمْسُ
— күн батқанша
асыр намазын
оқымады

إِذَنْ — олай болса

اِنْطِلَاقٌ — жөнеу;
кету;
жөнелу.

١٧

اِنْتِقَادٌ — мұқият қарау

سَيْرٌ — бәтеңке бауы

حَلٌّ — шешу

مَحْلُولٌ — шешілген

اِقْتِدَاءٌ — 1) ере; ілесу;
үлгі тұту.
2) имамға ұю

تَحْقِيرٌ — кемсіту

مُحَافَظَةٌ — сақтау

عَدٌّ — санау; есептеу.

اِتِّعَاظٌ — өнеге алу;
ұғу; дәріс алу.

حَمْلٌ — 1) көтеру
2) тасу;
тасымалдау.

بَعْدَ اَنْ كَتَبَ — жазғаннан кейін

١٨

خَرُوفٌ — қозы

مُرْتَفِعٌ — биік

تَعْكِيرٌ — лайлау

عَكَّرَ الْمَاءَ — суды лайлады

عَالٍ — 1) жоғары
2) биік

مَكَانٌ عَالٍ — жоғары мекен;
жоғары орын;
жоғарғы жақ;
биік жер.

مُنْخَفِظٌ — 1) төмен
2) аласа
3) пәс

مَكَانٌ مُنْخَفِضٌ — төменгі орын;
төменгі жақ;
пәс жер.

عِقَابٌ — 1) жаза
2) жазалау

وِلَادَةٌ — туылу; туу.

وَلَدَتْ أُنْثَى — қыз туды

هَنَاءٌ	шаттық
طَرَبٌ	көңіл көтеру
وَاجِبَاتٌ	1) міндеттер 2) тапсырмалар
عَنَاءٌ	машақат; қиындық.
إِيرَادٌ	1) келтіру 2) қалдыру
اِنْقِبَاضٌ	торығу; торығушылық; жабыңқылық; көңілсіздік.
كَمَدٌ	мұң
إِرَاحَةٌ	рахаттандыру; демалдыру; жадырату .
بَلِيدٌ	есалаң; нақұрыс; зердесіз.
رَوْمٌ	аңсау; ұмтылу; ойда жүру.
رَعَاكَ اللهُ	Аллаһ саған қамқор болсын!
يَا رَعَاهُ اللهُ مِنْ لَعْبٍ مُفِيدٍ	Пайдалы ойынға Аллаһ қамқор болғай!

وُلِدَ فِي الْعَامِ الْمَاضِي	өткен жылы туылды

١٩

دَعْوَةٌ	шақыру
دَعَا أَحْمَدَ	Ахмедті шақырды
إِبْرَازٌ	көрсету
تَنَاوُلٌ	1) алу 2) қабылдау 3) қолдану
أَلَمٌ	1) күйзеліс 2) сыздау; қақсау; солқылдау. 3) күйзелту
مَدٌّ	созу
كَيْفَ	қалай
مَا	1) нәрсе
فَرَأَى كُلَّ مَا حَصَلَ	болған нәрсенің барлығын көрді

٢٠

أَهْلاً وَمَرْحَبًا بِكَ	қош келдіңіз!

كَادَ يَمُوتُ
өліп кете жаздады

غُشِيَ عَلَيْهِ
есінен танып қалды

كَادَ يُغْشَى عَلَيْهِ
есінен тана жаздады

٢٢

دَمْعٌ
көзжас

جَرَيَانٌ
1) ағу
2) болу

مَاذَا جَرَى لَكَ؟
саған не болды?

ضَبْطٌ
ұстау;
тежеу.

رِقَّةٌ
1) езілу; елжіреу.
2) нәзіктік

رَفَعَ صَوْتَهُ بِالْبُكَاءِ
жылап даусын көтерді;
дауыстап жылады.

٢٣

طَيَاشَةٌ
ұшқалақтық;
жеңілтектік;
алаңғасарлық.

آنَ
болды;
уақыт болды.

مَعَ ذٰلِكَ = مَعَ هٰذَا = كَذٰلِكَ = كَذٰلِكَ
сонымен бірге;
мұнымен қатар;
сондай-ақ; сол сияқты.

إِنَّمَا
1) негізінде;
шындығында.
2) бар болғаны;
тек.

إِنَّمَا أَنَا أَلْعَبُ
1) мен тек ойнаймын
2) мен бар болғаны ойнап жатырмын

٢١

وَلَدٌ
сына

قِبَلٌ
тарап; жақ.

تَدَلَّ (تَدَلِّي)
салбырап түсу;
саланду.

شَقٌّ
1) жару
2) жарық

نَزْعٌ
суырып тастау;
алып қою.

عَصْرٌ
қысып қалу;
қысу.

كَادَ
жаздады;
кете жаздады.

1) бөлу 2) бөлік	قِسْمَةٌ
ауыр келу; басым келу; басу.	رُجْحَانٌ
қыршу	قَضْمٌ
қайтару; қайта қою.	رَدٌّ
таразы табағы	كِفَّةٌ
таусылу; біту.	تَلَاشٍ (تَلَاشِيٌ)
тоқтату; тиылу.	إِمْسَاكٌ
1) асығу 2) асығыстық	عَجَلَةٌ
жұту	اِلْتِقَامٌ
төреші	حَكَمٌ
кету	اِنْصِرَافٌ

٢٥

жамағат; топ.	مَعْشَرٌ
Сіздер, ғалымдар жамағаты - құрметтісіздер	إِنَّكُمْ مَعَاشِرَ الْعُلَمَاءِ مُحْتَرَمُونَ

дәріс уақыты болды	آنَ وَقْتُ الدَّرْسِ
дайындалу	تَهَيُّؤٌ
1) тез; жылдам. 2) қазір; ерте.	عَاجِلًا
өту	فَوْتٌ
айналу; айналып жүру.	دَوَرَانٌ
тұру	نُهُوضٌ
адым; аттам; қадам.	خُطْوَةٌ = خَطْوَةٌ
теріп алу; жинау.	اِلْتِقَاطٌ
1) көмектесу; жәрдем беру. 2) көмек	مُسَاعَدَةٌ
1) жіберу 2) жұмсау	صَرْفٌ

٢٤

жесір әйел	أَرْمَلَةٌ
ірімшік	جُبْنٌ
1) таласу 2) жанжалдасу	تَنَازُعٌ

مَوْقِدٌ ошақ

فَحْمٌ көмір

نَارٌ от

اتِّسَاخٌ кірлену; кір болу.

تَأْثِيرٌ 1) із қалдыру 2) әсерін тигізу 3) әсер

أَثَّرَ فِيهِ онда із қалдырды

قَرِينٌ дос; жолдас.

سُوْءٌ жамандық

قَرِيْنُ السُّوءِ жаман дос

طَبْعٌ табиғат; мінез; болмыс.

٢٧

شِبْلٌ арыстанның күшігі

اِضْطِجَاعٌ жату

حُجْرٌ ін

نَظْرَةٌ 1) жалт қару; қарау; көзтастау.

مِخْلَبٌ 1) аңдардың тырнағы

اِشْتِيَاقٌ аңсау; ынтықтық; сағыну; зарығу.

تَغْرِيدٌ сайрау

إِطْرَابٌ көңіл сергіту; көңіл көтеру.

جَزِيلٌ көп; мол.

اِغْتِرَارٌ мәз болу; алдану; көзді шел басу.

ذُو иесі; егесі.

ذُو مَالٍ мал иесі; байлық иесі; қалталы.

ذُو عِلْمٍ ғылым иесі; ғалым.

مِنْ بَيْنِكُمْ іштеріңізден; араларыңыздан

مَنْظَرٌ көрініс

٢٦

اِسْتِئْذَانٌ рұқсат сұрау

خِسَّةٌ азғындық; онбағандық.

طِفْلٌ бөпе

مُخَالَطَةٌ қарым-қатынас жасау; араласу.

جаза бастады	اَبْدَى يَكْتُبُ
жылап қоймады; әлі жылап жатыр.	مَا زَالَ يَبْكِي

٢٨

дұрыс	صَحِيحٌ
телеграф	تِلِغْرَافٌ
телеграф кеңсесі	مَكْتَبُ التِّلِغْرَافِ
орнына	بَدَلَ
хаттың орнына	بَدَلَ الْمَكْتُوبِ
1) күту 2) тоқтай тұру	اِنْتِظَارٌ

٢٩

инелік	صُرْصُورٌ
құмырсқа	نَمْلَةٌ
ән салу	غِنَاءٌ
күй тарту	تَرَنُّمٌ
шөп	عُشْبٌ
1) аң-таң болу; таң қалу. 2) таңданыс	حَيْرَةٌ
қашу	هَرَبٌ
өлім	عَطَبٌ
тоқымдай жер	بُقْعَةٌ
тұзақ; ау.	شَرَكٌ
патша	مَلِكٌ
өмір; тіршілік.	حَيَاةٌ
кеміру	قَرْضٌ
құтылу; сытылып шығу.	إِفْلَاتٌ
жайылу	رَتْعٌ
кету; жөнеп кету; жөнеу.	رَوَاحٌ
ажал аузы; апат; өлім.	مَصْرَعٌ
қулық; айла; айла-амал.	كَيْدٌ
күш	بَأْسٌ
қуат; қол күші.	أَيْدٌ
келешекте	آجِلاً
ерте ме, кеш пе	عَاجِلاً أَوْ آجِلاً

مَاكِرٌ — айлакер; қу.

تَشَاوَرَ — кеңесу; ойласу; ақылдасу.

عَرْضٌ — 1) алдын көлегейлеу; қалқалау. 2) шығу

عَرَضَ لَهُ — оның алдын көлегейледі

شَأْنٌ — 1) іс 2) жөн 3) байланыс; қатыс.

قَبْلَ الْعِيدِ بِيَوْمَيْنِ — айттан екі күн бұрын

اِحْتَالَ عَلَيْهِ — оған қулық жасады

سَحَرَ عَيْنَهُ — көзін сиқырлады; көзін бояды.

حَيْثُ — 1) жерде; қай жерде; қайда; қайда болса да; 2) жақ; тарап. 3) себебі

حَيْثُ شَاؤُوا — қалаған жақтарына

٣١

بَيْعٌ — 1) ілесу; еру. 2) көну; бағыну

اِدِّخَارٌ — 1) қамдау 2) қор жинау 3) қор

قُوتٌ — қорек; азық.

هُزَالٌ — 1) арықтау; жүдеу. 2) арықтық

تَخَطُّرٌ — ойға келу; ой пайда болу.

بَالٌ — 1) көңіл 2) қапер

اِسْتِقْرَاضٌ — қарыз сұрау

إِقْرَاضٌ — қарыз беру

سَدٌّ — 1) тосу; жабу; тоқтату; 2) кедергі; тосық.

رَقْصٌ — 1) билеу 2) би

٣٠

سَمِينٌ — семіз

قِيَادَةٌ = قَوْدٌ — 1) жетектеу 2) басқару 3) жүргізу

مَنْزِلٌ — үй; баспана.

مَكْرٌ — 1) қулық жасау 2) қулық

٣٢

إِفْرَاغٌ — 1) босату; таусу. 2) төгу; салу; құю. 3) ақтару; ақтарылу.

أَفْرَغَ جَمِيعَ الْحِيَلِ — барлық айла-амалды жасады

تَنْوِيمٌ — ұйықтату

اتِّفَاقٌ — 1) дәл келу; қатар келу; тура келу; кездесіп қалу. 2) сәті келу; сәйкес келу; тап келу. 3) келісу 4) келісім

مُعَالَجَةٌ — 1) емдеу; ем-дом жасау. 2) айықтыру; сауықтыру.

بَغْضَاءُ — 1) өшпенділік; жек көрушілік. 2)жеркенушілік

حَثٌّ — 1) сүйреу 2) айдау 3)ынталандыру

تَبِعَهُ — оған ерді

مَحَلٌّ — орын; жер.

تَلَقَّى بِيَدِهِ — қолымен алды

هُدُوءٌ — 1) тыныштану 2) тыныштық

شُخُوصٌ — үңіліп қарау; қадалып қару.

وَادٍ (وَادِي) — 1) сай; сай-сала; шатқал. 2) жазық; дала. 3) уәди

عَمِيقٌ — терең

غَرِيبٌ — 1)таңқаларлық; қызық. 2) бөтен; бөгде.

مَسْكَنٌ — мекен; тұрақ.

تَزْيِينٌ — безендіру; зейнеттеу.

مَا أَعْلَمَ مُحَمَّدًا — Мұхаммед қандай білімді!

مَا أَحْسَنَ هٰذَا الْكِتَابَ — 1) Бұл кітап қандай әдемі! 2) Қандай әдемі кітап!

تَعْلِيقٌ — ілу; асу.

إِزْعَاجٌ	мазасын алу; мазалау; дамыл бермеу.
ضَجِيجٌ	1) шулау; 2) шу; шуыл; айғай-шу; даңғыр.
أَنِينٌ	ыңырсу
حُمّى	1) қызу; ыстық. 2) безгек
نظرَة رَحْمَة	мейіріммен қарау
خَجَلٌ	ұялу
شرَعَ	кірісті; бастады.
أَذًى	зиян; залал; зәбір; жәбір.
رُبَّ	1) мүмкін; ықтимал; болуы мүмкін. 2) ылғи; көбінесе; қайта-қайта; жиі-жиі. 3) кейде 4) кейбір 5) бәлкім; бәлки. 6) сірә

رُبَّ مَنْ تَرْجُو بِهِ دَفْعَ الْأَذَى عَنْكَ يَأْتِيكَ الْأَذَى مِنْ قِبَلِهِ	1) өзіңнен залалды кетіреді деп үміт еткен адамың тарапынан саған залал келуі мүмкін 2) бір адамның көмегімен өзіңнен зияндықты кетіруді үміт етесің, дәл сол адам тарапынан саған зияндық келуі ықтимал 3) себебімен өзіңнен зияндықты кетіруді қалаған адамың тарапынан кейде саған зияндық келеді

٣٣

تَحْكِيمٌ	мықтап ілу; бекітіп қою; тағу; қадау.
طُعْمٌ	қармақ жем; еліктіргіш.
صِنَّارَةٌ	қармақ

1) ...үшін
2) ...дейін;
...шейін.
3) -ғанша;
-генше;
-қанша;
-кенше.
(барғанша,
келгенше)
4) -пайынша;
-пейінше;
-байынша;
-бейінше;
-майынша;
-мейінше.
(айтпайынша,
кетпейінше)
5) -атындай;
-етіндей;
-йтындай;
-йтіндей.
(айтатындай,
кемсітетіндей)
6) -сын деп;
-сін деп.
(айтсын деп,
көрсін деп)
7) тіпті; керек
десе; әрі-беріден
кейін.
8) тұрмақ; түгіл
9) ақыры
10) -йынша;
-ша; -ше; -да;
-де;
-май; -мей;
-пай; -пей;
-бай; -бей.

حَتَّى

1) бату;
батып кету.
2) сүңгу;
сүңгіп кету.
3) суға малыну

غَطْسٌ

іліндіру

شَبَكٌ

бақа

ضِفْدَعٌ

1) тою; тойымды
болу.
2) тоқтық;
тойымдылық;
жұғымдылық.

شِبَعٌ

жол

سَبِيلٌ

қартаю;
үлкею.

كِبَرٌ

أَكْبَرُ

қартаямын;
үлкейемін.

(كَبِرَ – يَكْبَرُ –
كَبَرٌ)

тор

شَبَكَةٌ

1) өзі; өз.
2) көз
3) бұлақ
4) тыңшы

عَيْنٌ

наданның өзі

عَيْنُ الْجَاهِلِ

жоқ нәрсе;
жоғалған нәрсе.

مَفْقُودٌ

босату; қоя беру;
тастау.

تَخْلِيَةٌ

هَنَأَ لَهُ الْعَيْشُ — өмір оған қызық болды; өмірден ләззәт тапты.

قَبْضٌ — ұстап қалу; алып қалу.

إِيَّاهُ — оны

وَإِلاَّ — әйтпесе; егер олай болмаса.

سَقْفٌ — бөлменің төбесі (потолок)

حَالَمَا — уақытта; жағдайда.

حَالَمَا قَرَأْتَ — оқыған уақтында

إِخْفَاءٌ — жасыру

إِقَامَةٌ — тұру

دَفْعٌ — қуу; түрту; итеріп жіберу; итермелеу.

جَنَاحٌ — қанат

وُقُوعٌ — қону; түсу.

طَنِينٌ — ызыңдау

إِحْسَاسٌ — 1) сезу; білу.
2) сезіну
3) әсерлену

لَيْتَمَا — 1) шіркін-ай
2) әттең
3) әттеген-ай

٣٤

كُرْكِيٌّ — тырна

غَدِيرٌ — көл; шалшық; тоған; өзеншік.

جَوٌّ — 1) әуе
2) ауа

خَصْلَةٌ — қасиет

أَيِّ — киік

إِتْقَانٌ — кемел игеру; кемел атқару; мүлтіксіз орындау; шеберлікпен іске асыру.

هَبْ — ойла; ойлап көрші.

حَيْثُ — 1) себебі
2) қайда болса сонда

خَيْرٌ — жақсы; қайырлы.

٣٥

هَنَاءٌ — 1) рахаттану; рахатқа бөлену; мамырлау; сайрандау.
2) бақыт; молшылық.

ешкімге қарамастан өтіп кетті	مَرَّ لا يَلْوِي عَلَى أَحَدٍ

٣٨

жігерлену; ынталану.	جِدٌّ
бау-бақша; бақ.	رَوْضَةٌ
жеміс	ثَمَرٌ
жалтылдау; жарқылдау; жарқ ету.	إِيمَاضٌ
тастау; қуып тастау.	اِطِّرَاحٌ
ғанибет деп білу; пайдалану; олжа көру.	اِغْتِنَامٌ
сәтсіздік	فَشَلٌ
асығу	مُبَادَرَةٌ
жіктеп оқу; буындап оқу.	تَهَجِّيًا
жалығу; зерігу; іш пысу.	مَلَلٌ
қалта; дорба; қап.	كِيسٌ
бос	فَارِغٌ
жинау; меңгеріп алу; ие болу.	إِحْرَازٌ

٣٦

үзілу; кесілу.	اِنْقِطَاعٌ
тура жол көрсету; жол сілтеу; бағыттау; жолға салу.	إِرْشَادٌ
құтылу	خَلَاصٌ
жем	عَلَفٌ
1) дос 2) иесі	صَاحِبٌ
1) өкіну 2) өкініш	نَدَمٌ
1) зиян көру; зиян шегу; шығынға ұшырау; ұтылу. 2) шығын	خُسْرَانٌ
келу; түсу; ұшырап қалу; тап болу.	حُلُولٌ
қашпауы үшін	لِئَلَّا يَهْرُبَ

٣٧

үйшік; күрке; лашық.	عَرِيشٌ
ешкі	عَنْزَةٌ
қуалау; қуу.	مُطَارَدَةٌ

حَطَبٌ	отын
نَفْخٌ	үрлеу
تَرَوُّحٌ	желдету; желпу.
إِيقَادٌ	жағу; жандыру.
أَوْقَدَ النَّارَ	от жақты
تَدْفِئَةٌ	жылыту
نِدَاءٌ	1) үн 2) үндеу; жар салу.
تَبْيِينٌ	баяндау; түсіндіру.
اِسْتِقَامَةٌ	туралану; түзулену; жөнделу.
تَقْوِيمٌ	туралау; түзеу.
عُودٌ	таяқ; шыбық; шырпы; ағаш; сояу.
اِنْحِنَاءٌ	иілу; бүгілу.
قَوْسٌ	садақ
إِبَاءٌ	бас тарту

٤٢

ظَلَامٌ	қараңғы
اِلْتِمَاسٌ	іздеу; талап ету.
أَوَانٌ	уақыт; маусым.
ذُلٌّ	қорлық; бейшаралық.
هَمٌّ	қайғы; мұң.
جَلِيلٌ	үлкен; орасан; ұлан-асыр; зор; ұлық.
أَجَلُّ	ең ұлық; ең үлкен; ең зор.

٤٠

كَلْبَةٌ	ұрғашы ит
تَعْيِيرٌ	кемсіту; айыптау.
لَبُوَةٌ	ұрғашы арыстан
بَطْنٌ	қарын

٤١

قِرْدٌ	маймыл
رِيحٌ	жел; самал.
يَرَاعَةٌ	зауза қоңыз; жарық қоңыз.
شَرَارَةٌ	ұшқын

1) сезу 2) сезіну	شُعُورٌ

٤٤

қулық; айлакерлік.	دَهَاءٌ
1) сору 2) сіңіру	اِمْتِصَاصٌ
қант құрағы	قَصَبُ السُّكَّرِ
пәлен қала	بَلَدَةُ كَذَا
1) мұқтаждықты кетіру; байыту; ажетсіздендіру; қол жайдырмау. 2) босату 3) құтқару	إِغْنَاءٌ
бір тамшы	قَطْرَةٌ
өрік	مِشْمِشٌ
бақ	بُسْتَانٌ
1) қомағайлық; ашкөздік. 2) қомағайлану	شَرَهٌ
1) жүгіру; зымырау. 2) саулап ағу	هَرْوَلَةٌ
бөтен; бөгде; жатжерлік; жат.	غَرِيبٌ

1) ұялу 2) ұялшақтық	اِحْتِشَامٌ
1) құрғақ 2) қатқан	يَابِسٌ
мақұрым ету; айыру; аластап шығару.	حِرْمَانٌ
оны тамақтан мақұрым етті	حَرَمَهُ الطَّعَامَ
қымбат; құнды; бағалы.	نَفِيسٌ
қаймақ	زُبْدَةٌ
сүт	حَلِيبٌ
сары май	سَمْنٌ
1) тастап кету ; 2) жүріп кету; 3) біржолата кету.	مُغَادَرَةٌ
бір кесім ет	لَحْمَةٌ

٤٣

ауырлату; ауырлық жасау.	تَثْقِيلٌ
оған ауырлық түсірді	ثَقَّلَ عَلَيْهِ
1) білдіру 2) хабарлау 3) ақпарат	إِعْلَامٌ

نَصْبٌ — қадап қою

قُدُومٌ — келу

نُفُورٌ — қашу

تَحَطُّمٌ — талқаны шығу; күл-талқаны шығу; парша-парша болып жан-жаққа шашылып кету; быт-шыт болып бытырап ұшу. 2) уатылу; сыну; бөліну; қирау; күйреу.

٤٦

نَاسِكٌ — дәруиш; сопы; дуана; пірәдар.

اِمْتِلَاءٌ — 1) толу; тола болу. 2) толықтық

اِسْتِلْقَاءٌ — шалқасынан жату

عُكَازَةٌ — таяқ; сойыл.

غَلَاءٌ — қымбаттық; қымбатшылық.

حَبْلٌ — жүкті болу

اِسْتِئْجَارٌ — жалға алу

سَلْخٌ — сылу; сыдыру.

عَرْضٌ — 1) қою; шығарып қою. 2) ұсыну; көрсету.

٤٥

إِبْطَاءٌ — баяулату; ақырындату; бәсеңдету.

وُثُوبٌ — секіру; қарғу; ырғу; атылу.

صَخْرٌ — 1) жартас 2) шың; құз.

شَاهِقٌ — 1) үлкен; зор. 2) биік 3) асқар

هُوَّةٌ — шыңырау

دَبِيبٌ — 1) жорғалау; жер бауырлап жүру; өрмелеу. 2) еңбектеу; бауырымен жылжу.

حَافَّةٌ — қыр; жаға; шет; шек; ернеу.

حَافَّةُ الطَّرِيقِ — жолдың шеті

ضِرْسٌ — таудың шығыңқы қыртыс тастары

غُصْنٌ — бұтақ

تَهْيِئَةٌ — 1) даярлау; әзірлеу. 2) даярлық

٤٨

نُمُوٌّ — өсу

حَبٌّ — дән; астық.

مُوَاظَبَةٌ — жалғастыру; тоқтатпау.

إِتْلَافٌ — бүлдіру; бұзу; зақым келтіру; жарамсыз ету.

سُنْبُلَةٌ — 1) масақ (егіннің дәнді басы) 2) қызғалдақ

إِيقَاعٌ — түсіру

شَرٌّ — 1) жамандық 2) кесір

٤٩

شَيْدٌ — 1) салу; құру; жасау. 2) құрастыру 3) сызу

شَيَّدَ الْبِنَاءَ — құрылыс құрды

جَنْيٌ — жинау; теру.

تِلَاوَةٌ — дауыстап оқу

بَذْرٌ — 1) дән 2) тұқым; ұрық; тұқымдық дән.

أَكَّارٌ — 1)дихан; егінші 2) шаруа

فَاخِرٌ — 1) зәулім; сәулетті. 2) сәнді; салтанатты; әдемі.

نَجِيبٌ – نُجُبٌ؛ نُجَبَاءُ؛ أَنْجَابٌ — 1) асыл тұқымды 2) есті; ақылды; дарынды.

تَرَعْرُعٌ — өсу; үлкею; жетілу.

تَشْدِيدٌ — 1) табанды болу; тұрақты болу. 2) қатаң болу; қаталдық көрсету. 3) қысым көрсету

٤٧

مَائِدَةٌ — дастархан

خُوَانٌ — стол; тамақ столы.

لِيفٌ – أَلْيَافٌ — 1) талшық; тал жіп. 2) өсімдік талшығы

قَابَلْتُ أَحْمَدَ — Ахмедке жолықтым; Ахмедті кездестірдім; Ахмедпен кездестім.

صَحْفَةٌ — табақ

إِعْجَابٌ — 1) ұнау 2) таң қалдыру

أَعْجَبَنِي هٰذَا الشَّيْءُ — Мына нәрсе маған ұнады

إِيَّابٌ — 1) қайту 2) бері

ذَهَابًا وَإِيَّابًا — 1) ары-бері 2) барып-қайту

رِبْحٌ – أَرْبَاحٌ — 1) пайда 2) кіріс; табыс; түсім.

زُقَاقٌ – أَزِقَّةٌ — шағын көше; тар көше.

٥٢

وِجَارٌ – أَوْجِرَةٌ؛ وُجُرٌ — апан; ін.

بَرِّيَّةٌ — дала; қыр; айдала.

لَحْنٌ — күй

خَزْنٌ — сақтау

وَكَرٌ — ұя

كَلَلٌ — 1) шаршау 2) қажу

٥٠

ثُقْبٌ – ثُقُوبٌ؛ أَثْقَابٌ. — 1) тесік; саңылау. 2) тесу; тесік шығару.

صَبْغٌ — бояу

جَدْيٌ — лақ

كَرْبٌ — қайғы; қасірет; уайым.

خِدَاعٌ — 1) алдау 2) алдамшылық

٥١

مُضِيٌّ — жөнеу; кету; өту.

مَضٰى — жөнеді; өтті; кетті.

مُقَابَلَةٌ — 1) алдынан шығу; қарсы алу. 2) кездесу; жолығу. 3) қабылдау; алу. 4) қарама-қарсысында тұру 5) алдында тұру

٥٣

مَالِكُ الْحَزِينِ — көккұтан; ләйлек.

بَيْضٌ — жұмыртқалау

بَاضَتِ الدَّجَاجَةُ — тауық жұмыртқалады

نَخْلَةٌ — құрма ағашы

حِضَانَةٌ — 1) бауырына басу 2) құшақтау 3) басу

حَضَنَتِ الْمَرْأَةُ الصَّبِيَّ — әйел сәбиді бауырына басты

حَضَنَتِ الدَّجَاجَةُ بَيْضَهَا — тауық жұмыртқасын басты

إِفْرَاخٌ — балапан ашу

نَجَاةٌ — құтылу

شَاطِئٌ — жаға; жағалау.

شَاطِئُ النَّهْرِ — өзен жағасы

حَاسَّةٌ – حَوَاسُّ — 1) сезу; сезу қабілеті. 2) сезім 3) сана-сезім

شَمٌّ — иіскеу

فَرْسَخٌ — фарсах (көне өлшем бірлік. 1 фарсах – 2250 метрге тең)

عَوْدٌ — қайту; қайта оралу.

اِنْفِرَادٌ — жекелену; даралану; бөлініп кету.

عُوَاءٌ — 1) ұлу (қасқыр) 2) уілдеу; гуілдеу.

مَرْكَبَةٌ شَتَوِيَّةٌ — қысқы шана; қысқы араба.

جَرٌّ — сүйреу; тарту.

اِسْتِئْنَافٌ — 1) қайта бастау; қайтадан бастау. 2) жаңарту 3) қайта басталу 4) жаңару

وَلَيْسَ لَهُ قُوَّةُ تَذَكُّرٍ — оның айтарлықтай күш-қуаты жоқ

تَأْكِيدٌ — нығайту; күшейту.

تَمَرُّنٌ — жаттығу; машықтану.

وَضْعٌ – أَوْضَاعٌ — 1) қалып 2) күй; хал; жай-күй; 3) жағдай

مُطَوَّلٌ — ұзақ; ұзын; созылған; шұбалыңқы.

٥٥

أَعْرَابِيٌّ — ағраби; көшпенді араб.

اَلْحِيْرَةُ — Әл-Хирah қаласы (Ирақ)

إِسْكَافٌ — етікші

مُسَاوَمَةٌ — саудаласу

إِضْمَارٌ — көңілге түйіп қою; ішке сақтау; жасыру.

حِذَاءٌ — қарама-қарсы; тұс.

عَقْلٌ — тұсаулау; шідерлеу.

عَقَلْتُ الْفَرَسَ — атты тұсауладым

اِغْتِيَاظٌ — ызалану; долдану.

هَمْزٌ — шаншу; түйреу; қысу.

دَقٌّ — 1) уату 2) ұзу 3) сындыру; қырату.

٥٤

اِعْتِدَالٌ — 1) бір қалыпты; біркелкі. 2) түзулік 3) үндестілік; үйлесімділік. 4) жүйелілік; қисындылық. 5) мүсінділік; сымбаттылық. 6) симметрия

إِبْصَارٌ — көру; байқау; қарау.

دَهْيٌ — зақымдау; жаралау.

قَفْزٌ — секіру; секіріп өту.

فَوْتٌ — 1) өтіп кету 2) жалт беру 3) көзден ғайып болу

تَلَفُّتٌ — жалтақтау; айналу; бұрылу; жан-жағына қарау.

٥٦

عَرِيضٌ — көлемді; кең; үлкен.

حِكَايَةٌ — 1) хикаялау; әңгімелеу. 2) сөйлесу 3) ұқсау; тарту.

كَثِيفٌ — 1) қалың 2) қою 3) тығыз

سِرْبٌ – أَسْرَابٌ — топ-топ; үйір-үйір; тобыр-тобыр.

كَرَزٌ — шие

نَقْرٌ — шоқу

لُبٌّ – لُبُوبٌ — 1) дәнек 2) өзек 3) маңыз 4) түйін

بِزْرٌ — сүйек (жеміс сүйегі)

مَعْقُوفٌ — бүгілген; иілген.

عَقْفٌ — бүгу; ию; майыстыру.

مَفْصِلٌ — буын

رَفْيٌ — көтерілу; шығу; алға жылжу.

اِسْتِحْمَامٌ — 1) шомылу 2) моншаға түсу

تَبَرُّدٌ — салқындау; суыну.

جُثُومٌ — 1) тізе бүгіп отыру 2) қозғалмастан жату

تَصْفِيفٌ — ретке келтіру; рет-ретімен жайғастыру.

هُبُوبٌ — 1) ояну 2) самал есу

قَيْلُولَةٌ — 1) түскі ұйқы 2) күндізгі ұйқы

بَيْتُوتَةٌ — 1) түнеу 2) түнгі ұйқы

اِزْدِحَامٌ — 1) сығылыс; кептеліс. 2) абыр-сабыр; астан-кестен. 3) қыспақ

مَبِيتٌ — 1) түнейтін жай 2) баспана

لِحَاءٌ — 1) қабық 2) қап

فَكٌّ	жақ
اِشْتِبَاكٌ	1) іліну; шырмалу; оралу. 2) шатысу; шиелену; араласу; түйілу; матасу; бытысу. 3) қосылу; қосылысу; бірігу; түйісу; ұштасу. 4) килігу; кірісу; қатысу.
فَغْرٌ	ашу; жазу; жаю.
شَدْقٌ	езу
مِصْفَاةٌ	1) сүзгі 2) елек 3) кепсер; кәкпір.
اِبْتِلَاعٌ	1) жұту; жұтып жіберу. 2) қылғу; қылғып қою.
مَهْلٌ	1) асықпай; асықпастан. 2) баяу; жәй.
تَجْهِيزٌ	1) әзірлеу; даярлау. 2) жабдықтау

٥٧

غَيْضٌ	тартылу; азаю; кему; құру.
غَاضَ الْمَاءُ = غِيضَ الْمَاءُ	су тартылды
بَيَانٌ	1) біліну; көріну. 2) мәлім болу 3) айқын болу
فَقْأٌ	шығару
كَيْفَ السَّبِيلُ إِلَى إِرْضَائِكَ	1) сенің ризалығыңа апаратын қандай жол бар 2) сенің көңіліңді қалай тапсам болады 3) сенің ризалығыңды табуға қандай жол бар 4) сені қалай разы қылсам екен

٥٨

حُوتٌ	кит
زِعْنِفَةٌ	1) жүзу қанаты 2) жүзу торсылдағы

إِقْبَاتٌ — қоректену; азықтану; тамақтану.

هَرَمٌ — 1) қартаю 2) қаусау; кеудіреу; шөгу.

سَرَطَانٌ — шаян

عُلْجُومٌ — 1) аққұтан 2) көлбақа; көкбақа; субақа. 3) теңіз толқыны 4) құрмабақ 5) сұмпай; сұмырай. 6) жиреніште адам

كَآبَةٌ — 1) сары уайымға салыну 2) сары уайым

هٰهُنَا — міне, мына жерде

هُنَالِكَ — әне, ана жерде

نَفَادٌ — таусылу; біту; тәмәмдалу.

مُكَابَرَةٌ — 1) қарсылық көрсету; қарсы сөз айту; қарсы болу. 2) дауласу; таласу.

عُدَّةٌ — құрал-сайман; жабдық.

مِطْرَدٌ — баулы найза

حَرْبَةٌ – حِرَابٌ — сүңгі; найза.

شَعْبَةٌ — тарамдану; тарам-тарам ұшы болу.

غَرَزٌ — қадау; сұғу; батыру; түйреу.

إِدْمَاءٌ — қансырату; қан кетіру; қанату.

عَيَاءٌ — әлсіреу; қалжырау.

عَوْمٌ — қалқып тұру; қалқу; батпау.

شَحْمٌ — іш май; құйрық май; май.

زَيْتٌ — сұйық май; өсімдік майы; май.

قَارِبٌ — шағын кеме; үлкен қайық.

قَلْبٌ — аудару; төңкеру.

٥٩

تَعْشِيشٌ — ұя салу

أَجَمَةٌ — қамыс тоғай

قَصَبٌ — қамыс

تَلٌّ — төбе; дөң.

إِجَابَةٌ — 1) жауап беру
2) жауап

تَمَكُّنٌ — 1) мүмкіндік алу; мүмкіншілік табу.
2) қолдан келу; істей алу.
3) ие болу; қожалық ету; билеп төстеу.
4) меңгеріп алу; игеру.
5) пайдалана білу

فَعَاشَ بِهَا مَا عَاشَ — 1) онда өмір сүргенінше өмір сүрді
2) онда тұрғанынша тұрды
3) онда бұйырғанынша тіршілік етті

حُبًّا وَكَرَامَةً — шын пейілмен; шын көңілмен; қуана-қуана.

٦٠

تَمَنٍّ (تَمَنِّيٌ) — 1) тілеу; қалау.
2) үміттену

عِشْرَةٌ — 1) достық; татулық; ынтымақ.
2) мәміле; қатынас; қатынаста болу.
3) жақындық

طَوْقٌ – أَطْوَاقٌ — 1) жаға
2) алқа
3) қарғы; мойын жіп.

زِقٌّ – أَزْقَاقٌ، زِقَاقٌ. — мес; торсық.

وَيْحٌ — 1) сор қайнау; сор құру.
2) сор
3)құрып кеткір

صَبَّ اللهُ دَمِي — Аллаһ қанымды төксін!

صُنْعَةُ اللهِ بِيكْبُولاَط نِعْمَةُ اللهِ أُوغْلُو

مَبْدَأُ الْقِرَاءَةِ

(Араб тілі оқулығы)

II

Әзірлеген : *Әбдімүтәліп Қайназарұғлы*
Мұхаррирі : *Қобыланды Қадыршаңұғлы*
Безендірушісі: *Мақсат Бақытжаңұғлы*

Басуға 01.10.2011 ж. қол қойылды. Формат 84x108/32.
Қағазы офсеттік. Қаріп түрі «Times New Roman». Көлемі 8,5 б.т.
Таралымы 10 000 дана. Тапсырыс 1253.

Ислам мәдениеті мен білімін қолдау қоры.
010000, Қазақстан Республикасы,
Астана қаласы, Сығанақ көшесі, 10/2 үй, Кеңсе 9/3.
Тел: 8(7172) 51-08-09. Email: islamfundkz@gmail.com.
РРН 620300320983. ИИК KZ5884905KZ005910171
АО «Нурбанк» NURSKZKX.KБЕ 18

Тапсырыс берушінің дайын файлдарынан
басылып шықты.

ӘЛЕУІР
ЖШС РПБК «Дәуір», 050009,
Алматы қаласы, Гагарин д-лы, 93а.
E-mail: rpik-dauir81@mail.ru

Сұңғатұллаһ Бекболат Нығматұллаһұғлы

ИСЛАМ МӘДЕНИЕТІ МЕН БІЛІМІН ҚОЛДАУ ҚОРЫ

Мәбдәүл-қираәт

(АРАБ ТІЛІ ОҚУЛЫҒЫ)

II

ТЕГІН ТАРАТЫЛАДЫ